

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล
ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
POLITICAL PARTICIPATION IN GENERAL ELECTIONS OF CITIZENS
IN THE MUNICIPALITY KANTROM SUB-DISTRICT,
KHUN HAN DISTRICT, SISAKET PROVINCE

นายโสภณ สุพงษ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล
ตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ

นายโสภณ สุพงษ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Political Participation in General Elections of Citizens in the
Municipality Kantrom Sub-District, Khun Han District,
Sisaket Province

Mr. Sophon Suphong

A Research Paper submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
“การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม
อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

กรรมการ

(รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์)

กรรมการ

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

กรรมการ

(รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช)

กรรมการ

(รศ.ประณต นันทิยะกุล)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช

ประธานกรรมการ

รศ.ประณต นันทิยะกุล

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายโสภณ สุพงษ์)

ชื่อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล
ตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย : นายโสภณ สุพงษ์

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ:

: รศ.ดร.ฉันทน์ อิศรเดช, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์),

พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

รศ.ดร.ประจักษ์ นันทิยะกุล, B.A. (Government),

M.A. (Communication Arts), พบ.ด. (การบริหารการพัฒนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง
ทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ๒. เพื่อเปรียบเทียบ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล
จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกรู้สึก
สมรรถนะทางการเมือง และหลักการบริหารนิยธรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป
ของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ วิจัยดำเนินการวิจัย ใช้การ
วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)
กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๘ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่
(Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) วิเคราะห์สมมติฐานด้วยสถิติค่า t (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test,
One way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation
Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบล
กันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์การ
เลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๒. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า อายุที่ต่างกัน
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๓. หลักอภิธานิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ในด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลางกับด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับด้านการตัดสินใจทางการเมือง

Research Paper Title : Political Participation in General Elections of Citizens in the Municipality Kantrom Sub-District, Khun Han District, Sisaket Province

Researcher : Mr.Sophon Suphong

Degree : Master of Political Science

Dissertation Supervisory Committee:

: Assoc.Prof. Thachanan Isaradache, B.A. (Administration), M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Assoc.Prof. Panot Nantiyakoon, B.A. (Government),

M.A. (Communication Arts), Ph.D. (Development Administration)

Date of Graduation : 31 March 2021

Abstract

Objectives of this research were to : 1. To study the level of political participation in general elections of the people in kantrom sub-district municipality, khun han district, sisaket province 2. To compare the political participation in the general elections of the people in the kantrom sub-district municipality, khun han district, sisaket province classified by personal factors and 3. To study the relationship of political efficacy caused and Aparihāniyadhamma principle of political participation in the general elections of the people in the kanthom sub-district municipality, khun han district, sisaket province. research method using quantitative research collecting research data through questionnaires. a sample of 389 people. the statistics used for data analysis consisted of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation (SD), hypothesis analysis by t-test, F-test - One way ANOVA and pearson's correlation coefficient's statistics.

The research results were found that

1. Context of political participation in the general elections of the people in the Kantrom sub-district municipality, Khun Han district, Sisaket province in the field of election operation, electoral campaigning and political decision-making at the moderate level in all aspects.

2. When comparing the political participation in the general election of the people, it was found that only age differences made political participation in general elections different.

3. Aparihāniyadhamma principle has a very low positive correlation with political participation in general elections in electoral proceedings and a modestly positive correlation in electoral campaigning and political decisions. In addition, there was a low positive relationship in electoral conduct and moderate level with the electoral campaign participation in terms of political decision-making. Respectively, electoral campaigning, there was a high positive correlation with political decision-making.

กิตติกรรมประกาศ

นายโสภณ สุพงษ์
๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๔ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๕ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๙
๒.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐	๓๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักอุปถัมภ์นิยธรรม ๗	๔๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๕๒
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	๖๖
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	๗๕
๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๗๘
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๖
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๕

๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๕
๓.๒ ประชากรและตัวอย่าง	๙๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๙

สารบัญ (ต่อ)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๐
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๐
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	๑๐๐
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน	๑๐๓
๔.๔ ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั่วไป	๑๐๘
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๐๙
๓.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๙
๓.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๓
๓.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย	๑๒๙

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ
- ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out)
- ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)
- ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
- ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปรแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑๖
๒.๒	สรุปรแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม	๓๕
๒.๓	สรุปรแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใหม่	๔๕
๒.๔	สรุปรแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๖๒
๒.๕	สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๙
๓.๑	จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรี	๙๕
๔.๑	แสดงจำนวน และอัตราร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	๑๐๐
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้สึกรู้สึกมีส่วนร่วมทางการเมือง, หลักอปริหานิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ	๑๐๒
๔.๓	แสดงการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ	๑๐๓
๔.๔	แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน	๑๐๓
๔.๕	แสดงผลเปรียบเทียบพหุคูณ ด้วยวิธี LSD ของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน	๑๐๔
๔.๖	แสดงการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอรุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสถานภาพการสมรส	๑๐๔
๔.๗	แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม	

	อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	๑๐๕
๔.๘	แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีรายได้ต่างกัน	๑๐๕

สารบัญญัตินำ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๙	แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีการรับข้อมูลข่าวสารต่างกัน	๑๐๖
๔.๑๐	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจำแนกรายด้าน	๑๐๖
๔.๑๑	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักจริยธรรมกับการมีส่วน ร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจำแนกรายด้าน	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	ลำดับชั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล	๒๕
๒.๒	แสดงการรับรู้	๖๘
๒.๓	แสดงกระบวนการของการรับรู้	๖๙
๒.๔	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การระบุหมายเลขและคำย่อ

การระบุหมายเลขและคำย่อพระไตรปิฎกผู้วิจัยได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่นที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

พระวินัยปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๒	วิ.มหา. (ไทย) =วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๑๐	ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
๑๑	ที.ปา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
๑๒	ม.มู. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์ (ภาษาไทย)
๑๔	ม.อุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์ (ภาษาไทย)
๑๕	ส.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
๙	ส.ข. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวรรค (ภาษาไทย)
๑๘	ส.สห. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สหายนวรรค (ภาษาไทย)
๑๙	ส.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
๒๐	อง.เอกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๑	อง.ติก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๑	อง.จตุกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๒	อง.ปญจก.(ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๒	อง.อฎฎก.(ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	อฎฎกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๒	อง.นวก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	นวกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๒	อง.ทสก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทสกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๕	ขุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท (ภาษาไทย)

๒๕	ช.สุ.	(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุดตนิบาต	(ภาษาไทย)
๑๘	ช.เปต.	(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เปตวัตถุ	(ภาษาไทย)
๒๖	ช.เถร.	(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)
๒๘	ช.ชา.	(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)
๓๑	ช.ป	(ไทย) =	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฎิสัมพันธ์มารรค	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม	คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา	
๓๔	อภ.สง.	(ไทย) =	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)
๓๕	อภ.วิ.	(ไทย) =	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตา จาก รศ.ดร.ธัชพันธ์ อิศรเดช และ รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล และ กรรมการควบคุม ที่กรุณาให้ คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ และผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณประธานและคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและชี้แนะให้งานวิจัย ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่เมตตาทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ที่เสียสละอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการเรียนที่ดี และขอขอบคุณประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ให้การช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจมาโดยตลอด อนึ่ง คุณค่าอันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้บูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจน บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ รวมทั้งพุทธบริษัทสี่ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นายโสภณ สุพงษ์

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นฉบับที่ประกาศใช้ในปัจจุบันได้บัญญัติให้การเลือกตั้งเป็น “หน้าที่” ของประชาชนโดยตรงที่ทุกคนมีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละระดับ เป็นการทำหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ถ้าบุคคลใดละเลย เพิกเฉย หรือไม่ใช้สิทธิของตนเองในการไปเลือกตั้งตามหน้าที่ของตนเองโดยไร้เหตุผลอันสมควรจะถูกตัดสิทธิหรือประโยชน์อื่นๆที่พึงมีตามกฎหมาย^๑ แสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างยิ่งอันเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

การที่รัฐให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนี้ เพราะเห็นความสำคัญว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างเป็นทางการเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้ามาบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือองค์กรในระดับประเทศตามระดับการเลือกตั้งที่มีการจัดให้มีการเลือกตั้ง โดยการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ที่ประชาชนมาใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นการแสดงทางด้านสิทธิเสรีภาพ ความคิดของประชาชนที่ต้องการตัวแทนของตนเองให้มีนโยบายในการบริหารงานในรูปแบบใดหรือต้องการให้มีการพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศไปในทิศทางใด และต้องการผู้แทนของตนเองที่มีคุณลักษณะเช่นใด ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประเทศในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นการสะท้อนถึงอิสระด้านความคิดของประชาชน รวมถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าในแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะเช่นใด เป็นต้น

ในหลายๆเหตุผลการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนได้จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดความเข้มแข็งได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างยั่งยืน ประชาชนจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในลักษณะของ “ประชาสังคม” โดยการรวมตัวกันเป็นองค์กร ชมรม หรือกลุ่มคณะต่างๆ อย่างหลากหลายตามความต้องการของประชาชน เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมทั้งในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการกำหนดปัญหา ด้านการวิเคราะห์ปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามกำกับ การโดยมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นภาคีหนึ่งที่สำคัญและมีบทบาทหน้าที่ร่วมกับองค์กรต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนาประเทศชาติอีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะ

^๑ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๖๐), หน้า ๑.

วิสัยทัศน์ และได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง รวมทั้งมีการนำเอาความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดเพื่อเป็นการสื่อสารสองทาง คืออย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันและการเสริมสร้างความสามัคคีในชาติและสังคมไทย^๒

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นการกระทำใดๆก็ตามที่เกิดโดยความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่มีการจัดการอย่างไรเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย เพื่อให้ผลที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติก็ตาม^๓ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย กล่าวคือทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริงในการที่จะทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐสามารถตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีวิวัฒนาการในทุกๆ ด้านมีองค์ประกอบเป็นสถาบันหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยทุกสถาบันจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง รวมถึงสถาบันการเมืองก็เช่นกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา^๔ โดยการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ เปลี่ยนจากเชิงประเพณีไปสู่เชิงทันสมัย กล่าวคือการเมืองเชิงประเพณีนั้นจะมีลักษณะของการเผด็จการในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่นหัวหน้าชนเผ่า เจ้าผู้ครองนคร หรือการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ส่วนเชิงทันสมัยนั้นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง^๕

การบริหารงานในเขตเทศบาลของทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบริหารราชการไทยที่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจโดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ แล้วแต่จะพบว่ามี ความแตกต่างกันซึ่งรัฐบาลส่วนกลางไม่สามารถจะให้บริการได้ทันทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงได้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อดำเนินงานพร้อมกับกระจายอำนาจทางการปกครองไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ และเทศบาลก็เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการให้บริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มี

^๒ วิภาส ทองสุทธิ, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมมิตร, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗๒.

^๓ Weiner, Myron, *Political Participation: Crisis of The Political Process, Crises and Sequences in Political Development*, (New Jersey: Princeton University Press, 1971), p. 98.

^๔ Vago, R.M., *The Sound Pattern of Hungarian*, (Washington: Georgetown University Press, 1980), pp. 33-62.

^๕ สุริยะ วิริยะสวัสดิ์, “การพัฒนาอำเภอสู่ความเป็นเลิศ”, *วารสารเทศบาล*, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๕๑): ๑๐๓-๑๑๘.

อำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลและงบประมาณเป็นของตนเอง เป็นหน่วยงานที่สร้างพื้นฐาน การเมืองการปกครองและการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย เทศบาลมี ๓ ประเภท ได้แก่ เทศบาล นคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล มีโครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วยสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ กับนายกเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและ ข้อบังคับต่างๆ ทั้งสมาชิกเทศบาลและนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนใน เขตเทศบาลนั้นๆ^๖

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยของไทยในเขตองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหรือที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ตามถือว่ายังถือว่าอยู่ในระดับที่น้อย เพราะ ประชาชนส่วนใหญ่หลังจากที่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น หรือเลือกตั้งทั่วไปแล้ว ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่นๆ น้อย เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การ แสดงความคิดเห็นต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุม และติดตามผลการ บริหารงาน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้ง นั้น เพราะผู้บริหารท้องถิ่นนั้นไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองหรือประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบเดิม โดยมองว่ากิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของผู้นำไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง จึงไม่เข้ามามีบทบาทหรือมี ส่วนร่วมเท่าที่ควร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งใน ระบอบประชาธิปไตยเพราะหลักสำคัญของประชาธิปไตย คือ เป็นการปกครองของประชาชนโดย ประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น รัฐบาล ผู้บริหารท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จำเป็นต้องทำทุก วิถีทางที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยให้มากที่สุด

ปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกิดขึ้นในหลายส่วนสรุปได้ดังนี้ ๑. ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองดี แต่ก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วม ทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อ พฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่นอกจากนี้วิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุน นิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีความเร่งรีบในการดำรงชีวิตแสวงหาความมั่งคั่ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และชีวิตส่วนตัว โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าชาติจิตที่เป็นสาธารณะจนทำให้ไม่สนใจการมี ส่วนร่วมทางการเมือง ๒. ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมที่มีฐานะยากจนขาดการศึกษา ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนมองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีความสำคัญการหาเลี้ยงชีพตนเองอย่างไรจึงปฏิเสธการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อขาดปัจจัย จูงใจ ๓. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์โดยปราศจากความตระหนักและความเข้าใจใน คุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงหรือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะมีปัจจัย แทรกซ้อนอื่นๆ เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงมาก แต่ในความเป็นจริงมีการซื้อสิทธิขายเสียงกัน อย่างมาก พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคขัดขวางการ พัฒนาการเมืองรวมถึงการปฏิเสธการเมืองอีกด้วย ๔. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีระบบและ

^๖ เอกวิทย์ มณีธร, ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชนของไทย, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวิร์ดเทรต ประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๐-๑๘๒.

มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมากเกินไป ที่ผ่านมามองเห็นว่าเกิดการประท้วง กดดันรัฐบาลเพื่อให้ออกมาแก้ปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะนี้บางครั้งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศได้ ๕. ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั้นมีสาเหตุประการหนึ่ง คือ การขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอ สถาบันทางการเมืองที่สำคัญ คือ “พรรคการเมือง” ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอมากและยังขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่อง ปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ เป็นองค์กรที่ซับซ้อนและต้องเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้น พรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าเล็กหรือใหญ่มีสาขาพรรคน้อย สาขาพรรคบางแห่งมีแต่รูปแบบเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร^๗

นอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้วยังมีปัญหาอีกประการ คือ ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนเกินไป ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธา หรือความกระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมัวตลุมประสงค้อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทองหรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตสำนึกทางการเมือง ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั่นคือ ประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำเมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักปฏิบัติตามโดยไม่ได้แย้งซึ่งไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่าประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นอย่างจริงจัง การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออกทางการเมืองเหล่านี้ คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ในฐานะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบคลุมปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองทั้งหมด จะส่งเสริมให้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์กรทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาปรับปรุงและเร่งสร้างแนวคิดของประชาชนตลอดจนผู้บริหารเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระดับต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมืองการปกครองนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

^๗ ออมร รักษาสัตย์และคณะ, ประชาธิปไตยอุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๔๒๗-๔๒๙.

เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีวิสัยทัศน์ว่า “สิ่งแวดล้อมดี มีกีฬา พัฒนาแบบมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนนำประชาชนพ้นความยากจน”^๘ ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนในเขตเทศบาลได้ร่วมกันพัฒนา สร้างความยั่งยืน และความสมดุลของชีวิตอย่างมั่นคง โดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นตัวชี้ว่าเทศบาลได้ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ใช้ความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารจัดการเทศบาลผ่านการเลือกตั้ง ในปัจจุบันเทศบาลกันทรอมแบ่งเขตการเลือกตั้งเป็น ๒ เขต ได้แก่ ๑. เขตเลือกตั้งที่ ๑ ประกอบด้วย หมู่ที่ ๑, ๓, ๕, ๘, ๙ และ ๑๓ และ ๒.เขตเลือกตั้งที่ ๒ ประกอบด้วย หมู่ที่ ๒, ๔, ๖, ๗, ๑๐, ๑๑ และ ๑๒^๙

จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาจะเห็นว่าเกิดการตื่นตัวไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าว และศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ประกอบกับความตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนที่ผ่านมา จึงสนใจว่าที่จะค้นหาสาเหตุว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอมที่มีความแตกต่างในปัจจัยด้านต่างๆ จะมีระดับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกันหรือไม่ หรือมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องด้วยเป็นกลุ่มพื้นฐานทางการเมืองการปกครองคือเป็นประชาชนที่ต้องใช้สิทธิของตนเองในการแสดงออกทางการเมือง และทำให้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้มีความแตกต่างทางด้านการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จึงเป็นกลุ่มเฉพาะที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่อยู่ในบริบทพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ และผู้วิจัยต้องการทราบว่าประชาชนจะมีความตื่นตัว สืบเสาะเพื่อให้ตนเองได้รอบรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีการแสดงออกในทางความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างไร และถือเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะได้นำมาปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในโอกาสต่อไป เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆของภาครัฐที่จะพัฒนาระบบการเลือกตั้งให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้กิจกรรมทางการเมืองคือการเลือกตั้งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ บริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอย่างไร

^๘ เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ, (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <http://kantrom.go.th/> [๒๖ เมษายน ๒๕๖๓].

^๙ อ้างแล้ว.

๑.๒.๒ เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักอภิปรายนิยธรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักอภิปรายนิยธรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

๑.๔.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๓ ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๖ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

๑.๔.๗ ประชาชนมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

๑.๔.๘ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมตามหลักอภิปรายนิยธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิด ทฤษฎีที่ค้นคว้าจากตำรา เอกสาร วารสาร บทความ รายงานการวิจัย รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง บริบทพื้นที่วิจัยเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตทฤษฎีเชิงรัฐศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป แบ่งการศึกษาออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้คือ ๑. ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ๒. ด้านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ๓. ด้านการตัดสินใจทางการเมือง^{๑๐} และ ๔. หลักจริยธรรม^{๑๑}

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑๔,๐๔๔ คน^{๑๒}

๑.๕.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นตัวแปรทางชีวสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้ และการได้ข่าวสารการเลือกตั้งและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ๑. การดำเนินการเลือกตั้ง ๒. ร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ๓. การตัดสินใจทางการเมือง และ ๔. หลักจริยธรรม

๑.๕.๕ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๕.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ในช่วงเดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๓ ถึงเดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

^{๑๐} Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell, *Comparative Political Today*, (Boston: Little Brown and Company, 1976), pp. 145 - 146.

^{๑๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๘/๗- ๘.

^{๑๒} เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ, *สภาพและข้อมูลพื้นฐาน*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://kantrom.go.th/data_2998 (๑๔ เมษายน ๒๕๖๓).

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง ประชาชนในเทศบาล ตำบล กันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ได้เข้าไปมีบทบาท เช่น การคิด การพูด การแสดงออก การใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไป ตามระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น ๔ ด้านคือ ๑. ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ๒. ด้านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ๓. ด้านการตัดสินใจทางการเมือง และ ๔. หลักจริยธรรม

๒. ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองทางด้านการเมือง โดยมีความเชื่อว่าตนเองสามารถกระทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อผู้มีอำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งนี้ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมี ๔ องค์ประกอบ ดังนี้ ๑) การบริหารงานของรัฐบาลที่เกิดขึ้น ๒) การแสดงออกในสถานะของประชาชนในทางการเมือง ๓) การเลือกตั้ง และ ๔) การกำหนดอนาคตสังคมการเมืองของตนเอง

๓. หลักจริยธรรม หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะนำไปเพื่อความเจริญ ได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำกิจที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่นในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กันเพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความเต็มใจ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ ก็จะเป็นคนดีได้ เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากลูกตนเองให้ชั่ว

๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้ การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใดๆ ผู้หญิงถูกขูดคร่าข่มขืน มากๆ ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

๖. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกันเช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

๗. ให้การอารักขา คຸ້ມครอง อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคຸ້ມครองบรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่นการทำบุญด้วยปัจจัย 4 เป็นต้น

๔. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดให้มีความเหมาะสมตามวาระปกติของระบอบประชาธิปไตยจากสื่อต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีความทันสมัย ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

๕. เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ หมายถึง สถานที่ตั้งที่เป็นสำนักงานของเทศบาลเทศบาลตำบลกันทรอม และมีประชาชนอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๗.๒ ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ของความรู้สึกสมรรถนะทางการเมือง และการเข้าร่วมตามหลักกอธิการนิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๗.๔ ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลอื่นๆ ในการเลือกตั้งทั่วไปที่มีสภาพและบริบทใกล้เคียงกัน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาร่วมกับเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และการศึกษาสภาพปัญหา แนวทาง รูปแบบ ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในเขตพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย มีลำดับขั้นตอนการเสนอข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักกอบปรีชาภิธรรม ๗ ประการ
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกร่วมที่มีสมรรถนะทางการเมือง
- ๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเมือง หมายถึง ระเบียบปฏิบัติช่วยกันจัดบ้านเมืองหรือสังคมหรือโลกให้มั่นคง ปัญหาหรือการช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองสังคมทั้งหมดนั้นเอง^๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นแนวทางหรือกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ว่าการปกครองรูปแบบใดก็ตามบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความสมดุลระหว่างผู้บริหารประเทศ (รัฐบาล) กับผู้รับผลประโยชน์อันเกิดจากการบริหารประเทศ (ประชาชน) ซึ่งหากแม้ว่าระบบการเมืองใดก็ตามที่ละเลยในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเช่นกันสำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

“ประชาธิปไตย” มีความหมายตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดไว้ว่าหมายถึง “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่”

^๑ พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะกับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑.

จากความหมายดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ให้ความสำคัญกับประชาชน และมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นอย่างมาก หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นความสำคัญขอประชาธิปไตย คือ “เสียงของประชาชน” และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของหลักประชาธิปไตย ตามระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยขอกล่าวถึงรากฐานที่สำคัญของหลักประชาธิปไตย ๕ ประการ ได้แก่^๒

๑. หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้ อำนาจที่มีตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างอิสระและทั่วถึงในการให้ได้ว่าซึ่งตัวผู้ปกครองและผู้แทนของตน รวมทั้งประชาชนมีอำนาจในการคัดค้านและถอดถอนผู้ปกครองและผู้แทนที่ประชาชนเห็นว่ามิได้บริหารประเทศในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น มีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ

๒. หลักเสรีภาพ ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บุคคลต้องการ ตราบเท่าที่การกระทำของเขานั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ

๓. หลักความเสมอภาค การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่น

๔. หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ ฯลฯ อย่างเสมอหน้ากัน โดยผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ติรอนเพิกถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และไม่สามารถใช้อิทธิพลอยู่นอกกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชนคนอื่น ๆ ได้

๕. หลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Right) การตัดสินใจใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง การตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการ/ข้อเรียกร้องของประชาชนหมู่มาก หลักการนี้ต้องควบคู่ไปกับการเคารพและคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามผลประโยชน์ความเห็นหรือกระแสนิยมของพวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมที่ประชาชนเสียงข้างน้อย รวมทั้งชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยไม่มีการเอาเปรียบกันและสร้างความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป ค่านิยม ทศนคติ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นระบอบการเมืองแล้ว ยังเป็นระบอบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่อยู่ที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง และการต่อรองทางการเมืองเท่านั้น หากอยู่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องช่วยกันหล่อหลอม สร้างค่านิยม วิถีชีวิต ที่เป็นประชาธิปไตยมาตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน เพื่อจะนำไปสู่หรือการปกป้อง ระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

^๒ วิทยากร เชียงกุล, **หลักการของระบอบประชาธิปไตย**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/> [๑๑ เมษายน ๒๕๖๓].

รากฐานสำคัญของประชาธิปไตยตามที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นต่าง ๆ การให้ความสำคัญกับเสียงข้างมากของประชาชนซึ่งเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

คำกล่าวที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคนและทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้” คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลายท่านได้หันมาให้ความสนใจและศึกษาไว้อย่างมากมายจนสามารถสะท้อนแนวคิดต่างๆออกมาตามบริบททางสังคมการเมืองและวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย เช่น ไมรอน วินอร์ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่างๆใน ๑๐ ประการได้แก่

๑) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand)

๒) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ พยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล

๓) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate)

๔) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation)

๕) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น

๖) ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึงผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่นผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมืองและการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชามติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

๗) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการกระทำที่เป็นครั้งคราว ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจลการยกพวกตีกันการรวมกลุ่มและการลอบฆาตนักการเมือง

๘) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy)

๙) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น

๑๐) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะเดียวกันแต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสังคมนั้นๆ เช่นว่า ในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตามหรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาลตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น^๓

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการไทยอีกหลายท่านได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้อย่างหลากหลายเช่นเดียวกันดังเช่นความหมายที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง^๔ ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^๕ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการทำงานของรัฐบาลไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติรวมถึงกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การถกเถียงปัญหาการเมือง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น^๖ ซึ่งการกระทำอาจจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรงการกระทำต่าง ๆ อาจโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้เช่นกัน และต้องสะท้อนการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยตนเอง” (Autonomous Participation) การมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายโดยอ้อมเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม” (Mobilization Participation)^๗ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า บุคคลที่สนใจทางการเมืองมีความเข้าใจการเมืองเชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมืองมีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง ตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคมและเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต^๘

^๓ Myron Wiener, “Political Participation: Crisis of the Political Process”, in *Crisis on Sequences in Political Development*, (Princeton : Princeton University, 1971), pp. 161-163.

^๔ จุฑา สุภาพ, *หลักรัฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๑๐.

^๕ จันทนา สุทธิจารี, *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วิ.เจ. พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๐.

^๖ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, *ข่าวสารการเมืองของคนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๒๓-๒๔.

^๗ ทิพาพร พิมพ์สุทธิ, *พัฒนาทางการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๒๐๔ - ๒๐๕.

^๘ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, *จิตวิทยาการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๑๗.

รวมถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นพฤติกรรมในการกำหนดตัวผู้ปกครองการถอดถอนผู้ปกครองการตัดสินใจ ในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐโดยการร่วมทำประชาพิจารณ์ การร่วมผลักดันการกำหนดนโยบายของรัฐ การวิพากษ์วิจารณ์และการเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมือง^๙ นอกจากนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหุน ได้สรุป ความหมายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ว่า กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่างๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในแต่ละ สังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย^{๑๐} รวมถึง ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ทางการเมืองไว้ว่า การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสมัครใจ ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะใช้ วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับการดำเนินการแบบจัดองค์กรหรือไม่ โดยจะเป็นการกระทำที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราวก็ได้รวมทั้งจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ก็ตามการ กระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น^{๑๑}

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วม ทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทเป็นสำคัญที่ ส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทางการเมือง การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมี ผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง การเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน ต้องการ ปฏิรูปการเมืองโดยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มี เสถียรภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เรียกว่า “การเมืองของนักการเมือง” พลเมืองเจ้าของประเทศซึ่ง เป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรมีสิทธิและเสรีภาพน้อย ไม่มีส่วนในการตัดสินใจทางการเมืองเลย เป็น การเมืองของนักการเมืองหรือที่เรียกในทางวิชาการว่า “ระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนราษฎร” (Representative Democracy) เท่านั้น เจตนารมณ์ผู้ร่างรัฐธรรมนูญต้องการเปลี่ยนแปลงการเมือง ของนักการเมืองให้เป็น “การเมืองของพลเมือง” จะเห็นได้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมามีการคำนวณ คะแนนการเลือกตั้งที่ไม่ให้คะแนนของประชาชนตกหล่นสูญหาย ทำให้พรรคการเมืองต่างๆ มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามคะแนนที่พึงได้ หลักการนี้เป็นการเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้พลเมือง และ ปรับประชาธิปไตยแบบผู้แทนเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นต้น สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมทางการเมืองมีนักวิชาการหลายท่านเสนอไว้ดังนี้

^๙ สมบัติ อารังธัญวงศ์, **การเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๕๗๐.

^{๑๐} สิทธิพันธ์ พุทธหุน, **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๖ – ๑๕๗.

^{๑๑} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, **โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็น ต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ**, ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ, (สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๖), หน้า ๘.

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” (Political Participation) หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะขึ้นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม^{๑๒}

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายของพลเมือง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหารราชการ หรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ^{๑๓}

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๑๔}

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน^{๑๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงลดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน^{๑๖}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

^{๑๒} ไวน์เนอร์ (Weiner), อ้างถึงใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒๖.

^{๑๓} ไน และเวอร์บาร์ (Nie and Verba), อ้างถึงใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๓๒.

^{๑๔} จันทนา สุทธิจारी, การปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๖๘.

^{๑๕} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ewt/ewt/ect_th/news_page.php?nid=767. [๑๒ เมษายน ๒๕๖๓].

^{๑๖} คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส, ๒๕๕๕), หน้า ๗๘.

และสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และ ประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น^{๑๗}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักวิชาการได้ระบุไว้ข้างต้นนั้นมีลักษณะที่ร่วมกัน ๒ ประการ คือ ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ และมีลักษณะที่ต่างกันประการหนึ่งคือ ไวน์เนอร์ (Weiner) เห็นว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายได้ แต่ขณะที่นักวิชาการท่านอื่นๆ เห็นว่า ต้องเป็นไปตามระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไวน์เนอร์ (Weiner), อ้างถึงใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, (๒๕๒๖, หน้า ๑๒๖)	“ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ” (Political Participation) หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเข้าไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม
ไน และเวอร์บาร์ (Nie and Verba), อ้างถึงใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, (๒๕๒๖, หน้า ๑๓๒)	“ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ” (Political Participation) หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อ

^{๑๗} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จันทนา สุทธิจारी, (๒๕๒๖, หน้า ๖๘)	การบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะ เป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, (ออนไลน์, ๑๒ เมษายน ๒๕๖๓)	การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน
คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, (๒๕๔๕, หน้า ๗๘)	การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน
ปัทมา สุกำปำ, (๒๕๕๔, หน้า ๑๘)	การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

๒.๑.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ ๒ ประการ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

๒) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นที่ไปตามความต้องการ^{๑๘}

ส่วนแนวคิดของ เจมส์อาร์ ทาวน์เซนต์ ได้มองภาพกว้างที่สะท้อนระบอบการปกครองที่ว่ารูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑) ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยความสมัครใจอยู่เสมอ

๒) ลักษณะแบบสังคมนิยมนิสต์ ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ามีจำเป็นต่อการบริหาร^{๑๙}

นอกจากนี้ อัลมอนต์และโพลลล์ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

๑) รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional Forms) สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ได้ดังนี้

- ๑.๑) การออกเสียงเลือกตั้ง
- ๑.๒) การสนทนาเรื่องการเมือง
- ๑.๓) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- ๑.๔) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
- ๑.๕) การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

๒) รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional Forms) แบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ดังนี้

- ๒.๑) การยื่นข้อเรียกร้อง
- ๒.๒) การเดินขบวน
- ๒.๓) การเข้าประจันหน้ากัน
- ๒.๔) การละเมิดกฎหมายของสังคม
- ๒.๕) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง

^{๑๘} Barber J. David, *Citizen Politics*, (Chicago : Markham, 1972), p. 3.

^{๑๙} James R. Townsend, *Political Participation in Communist China*, (Berkley and Los Angeles : University of California Press, 1967), pp. 25 – 29.

๒.๖) สงครามแบบกองโจรและการปฏิวัติรัฐประหาร^{๒๐}

อนึ่งในการจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เด่นชัดอีกท่านหนึ่ง คือ เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราธ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๖ รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

๑) การเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบอบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน เป็นการไปทำตามความสำนึกในหน้าที่พลเมืองตีมากกว่า ที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีผลทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

๒) การเป็นเจ้าของหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึงการเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนการเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนขอ การลงสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

๓) การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activities) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงสุดตลอดจนมีระดับความผูกพันทางจิตใจกับชุมชน

๔) การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Officials) เป็นกิจกรรมที่เน้นเฉพาะของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั่นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องการเสียภาษี โรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ เป็นต้น

๕) การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดจลาจล (ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงที่เปิดเผยต่อสาธารณะชน

๖) การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดต่อข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขากระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การร่วมถกปัญหาทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจแก่ทางราชการ และการเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้เข้าร่วมลักษณะนี้มักจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล มากกว่าเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง^{๒๑}

^{๒๐} Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell, **Comparative Political Today**, (Boston : Little Brown and Company, 1976), pp. 145 - 146.

^{๒๑} Lester W. Milbrath, **Aspects of Political Development**, (Boston : Little, Brown, 1971), pp. 12 -16.

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของซามูเอล พี ฮันท์ตัน และ โจแอน เอ็ม เนลสัน เช่นเดียวกัน ซึ่งได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๕ รูปแบบ ได้แก่

๑) กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึงกิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

๒) การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

๓) กิจกรรมขององค์การ (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใดองค์การหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรือ อาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้

๔) การติดต่อในบางประเด็น (Counteracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นส่วนตัว โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว เฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน

๕) การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อการรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เป็นต้น^{๒๒}

ส่วนนักวิชาการของไทยได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ เช่นเดียวกัน และมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับนักวิชาการชาวต่างชาติ ดังเช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมีลักษณะที่กฎหมายรองรับให้กระทำได้ หรือต้องกระทำ ได้แก่

๑.๑) การเลือกตั้ง

๑.๒) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

๑.๓) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๑.๔) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการนั้นจะมีลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้ ได้แก่

๒.๑) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง

๒.๒) การก่อความไม่สงบทางการเมือง^{๒๓}

นอกจากนี้ วรทิพย์ มีมาก และคณะ ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

^{๒๒} Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, *Participation and Political Study*, (Cambridge : Cambridge University Press, 1982), pp. 12 – 13.

^{๒๓} จันทนา สุทธิจारी, *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*, หน้า ๔๑๒ - ๔๑๔.

๑) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มหรือองค์กรในสังคม จะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น สมัชชาคนจน ก็จะเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนี้สินของเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มผู้ประกอบการเอกชนก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้าและการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อน กาสีโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง เป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งผ่านนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม การเข้ามารวมตัวกันรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาดูงานแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมติดตามและตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ

๓) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของการบริหารในระบอบประชาธิปไตยแต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ ประเทศที่ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือประเทศที่ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างมากมายไม่ได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

๓.๑) การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง

๓.๒) การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กาบัตรเท่านั้นที่จะทราบว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

๓.๓) ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสียง

๓.๔) ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๔) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่างๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติแล้ว รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้

ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการเสมอ เช่น การสร้างท่อก๊าซ การสร้างเขื่อน การสร้างสนามบิน ฯลฯ นอกจากนี้ การแสดงออกที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การชุมนุมหรือการประท้วง โดยสงบและปราศจากอาวุธ รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้แสดงความโปร่งใสในการทำงานออกมาให้มากที่สุด

สำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบ ในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชนคือ การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “ใน บ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”^{๒๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีอยู่ ๒ รูปแบบใหญ่ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายและได้รับการตราไว้ในกฎหมายอย่างถูกต้อง อีกรูปแบบหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย เป็นการชุมนุมที่มีอุดมการณ์ล้มล้างสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะเป็นไปตามกลุ่มผลประโยชน์ และลักษณะของการแสดงออกได้เช่นกัน เช่น แสดงออกทางการพูด การเขียน การโฆษณา การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

๒.๑.๓ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนได้สามารถวัดความมากน้อยได้จึงมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราท ได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมากได้แก่

- ๑) การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง
- ๒) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ๓) การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง
- ๔) การพยายามพูดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง
- ๕) การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
- ๖) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง
- ๗) การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ๘) การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
- ๙) การสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
- ๑๐) การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง
- ๑๑) การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง

^{๒๔} วรทิพย์ มีมาก และคณะ, **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**, (กรุงเทพมหานคร : ไร้ไทยเพรส, ๒๕๔๗), หน้า ๔๘ - ๔๙.

๑๒) การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง

๑๓) การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

๑๔) การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง^{๒๕}

นอกจากนี้แอนกัส แคมเบล ได้สรุปการจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๓ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับสูง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเข้ามีส่วนร่วมอื่นๆ

๒) ระดับกลาง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

๓) ระดับต่ำ แสดงถึงการไม่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าจะมีส่วนร่วมอื่นๆ ก็ตาม^{๒๖}

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาการของไทยได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดของแอนกัส แคมเบล ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของคนไทยซึ่งได้จัดแบ่งไว้ ๓ ระดับ ดังนี้

๑) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๑.๑) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๑.๒) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉยๆ โดยไม่มีเหตุผล

๑.๓) ระดับต่ำๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง

๑.๔) ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่

๑.๕) ระดับต่ำสูง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตน คือพลังในการ

เปลี่ยนแปลงนโยบาย บุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองมาก

๒) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม แบ่งได้ดังนี้

๒.๑) ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไปโดยมีสิทธิลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม

๒.๒) ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่น

๒.๓) ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับได้

๓) การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน อาจจะเป็นผู้แทนในระบอบท้องถิ่นหรือระดับชาติ แบ่งได้ดังนี้

๓.๑) ระดับสูงต่ำ ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครให้เข้ารับการเลือกตั้งในนามของกลุ่มหรือพรรคได้

๓.๒) ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับการคัดเลือก คือ

๓.๒.๑) ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา

เทศบาล สมาชิกสภาเขต

^{๒๕} Lester W. Milbrath, *Political participation; how and why do people get involved in politics?*, (Chicago : Rand McNally political science series, 1965), p. 18.

^{๒๖} Angus Campbell, *Political efficacy : In Measure of Political Attitudes*, The Institute for Social Research, (New York : Knopf, 1968), p. 459.

๓.๒.๒) ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภา
กรุงเทพมหานคร

๓.๒.๓) ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก
วุฒิสภา

๓.๓) ระดับสูงสุด ได้แก่ ระดับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง และได้รับการคัดเลือกให้
ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ตำแหน่งกรรมการ ตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น^{๒๗}

นอกจากนี้ ณรงค์ สินสวัสดิ์ ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไประดับ
ต่ำ ดังนี้

๑) ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร นายกรัฐมนตรี

๒) ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น

๓) การช่วยโฆษณาหาเสียง เช่น การแจกใบปลิว การวางแผนเลือกตั้ง

๔) การเข้าร่วมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับปัญหา
บ้านเมือง การยกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง

๕) ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๖) การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง^{๒๘}

รวมถึงนักวิชาการไทยอีกท่านที่ได้สะท้อนระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๓
ระดับ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปัจเจกบุคคล ๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองใน
ระดับองค์การหรือกลุ่ม และ ๓) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน^{๒๙}
นอกจากนี้แล้วยังพบว่า บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล ได้สะท้อนแนวคิดการมีส่วนร่วมใน
มิติหนึ่งของประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลด้วย การวัดระดับการเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล
จึงมักจะวัดที่ระดับของการมีส่วนร่วมด้วยปัจจัยหนึ่ง แต่ในที่นี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองที่เป็นมิติหนึ่งของการเป็นประชาธิปไตยโดยมีลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๓๐}
โดยเมื่อปี ๒๕๔๓ ถวิลวดี บุรีกุล ได้ พัฒนามาจาก Milbrath (๑๙๖๕) และ Roth & Wilson (๑๙๘๐)
สรุปได้ดังนี้

^{๒๗} ชัตติยา กรรณสูต, สตรีกับการเมือง, บทความวิชาการ พัฒนาสังคม : แนวคิดและการปฏิบัติการ
, (กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๘ - ๑๓๐.

^{๒๘} ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า
๑๐.

^{๒๙} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองไทย, หน้า ๕๗๙.

^{๓๐} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร :
สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๖๔.

๐. ไม่สนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย

ไม่มีส่วนร่วม

๑. แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมือง เช่น การรวมกลุ่มพูดคุยเรื่องการเมือง

๒. ไปเลือกตั้ง

๓. เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น

๔. พยายามพูดเชิญชวนผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน

๕. ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์

สนใจและมีส่วนร่วมน้อย

๖. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง

๗. บริจาคเงิน, สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๘. รวมประชุมฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการประชุมชุมทางการเมือง

๙. ช่วยรณรงค์หาเสียง

๑๐. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

สนใจและมีส่วนร่วมปานกลาง

๑๑. ร่วมกิจกรรมของพรรค เช่น เข้าร่วมการประชุม

๑๒. ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง

๑๓. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค

๑๔. ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง

สนใจและมีส่วนร่วมมาก

แผนภาพที่ ๒.๑ ลำดับชั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสากล

ที่มา : ฤวิลาดี บุรีกุล (๒๕๔๓ : ๑๕) พัฒนามาจาก Milbrath (๑๙๖๕) และ Roth และ Wilson (๑๙๘๐)

ตารางดังกล่าวข้างต้นได้สรุปไว้ให้เข้าใจอย่างเป็นระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ตามที่ ฤวิลาดี บุรีกุลและคณะ ซึ่งระดับของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งที่เป็นการบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญโดยตรงและกิจกรรมที่เป็นผลโดยอ้อมจากการที่รัฐธรรมนูญได้เปิดกว้างไว้ เพื่อทำความเข้าใจระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้คำถามที่ถามถึงความถี่ของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

ก. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับต่ำ

๑) พูดคุยเรื่องการเมือง

๒) ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

- ๓) ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งระดับชาติ
- ๔) พุดชักชวนผู้อื่น ให้ไปลงคะแนน
- ๕) ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง

ข. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

- ๑) มีการติดต่อกับนักการเมือง
- ๒) เคยบริจาคเงินหรือสิ่งของ
- ๓) ร่วมชุมนุมฟังการหาเสียง/แนะนำตัว
- ๔) เข้าร่วมในเวทีสาธารณะ
- ๕) มีการรวมตัวกับคนอื่นเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
- ๖) ช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง
- ๗) บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง
- ๘) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ค. ความสนใจและการมีส่วนร่วมระดับสูง

- ๑) ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมือง
- ๒) ลงสมัครรับเลือกตั้ง^{๓๑}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายระดับตามแต่บริบทที่ผู้เขียนแต่ละท่านจะหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ เช่น บริบทเชิงพื้นที่ ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงความมากน้อยเป็นเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยสามารถแบ่งอย่างกว้างๆ ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก ปานกลาง และน้อย

๒.๑.๔ กลุ่มพฤติกรรมต่างๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ และเงื่อนไขของการเข้ามามีบทบาท ซึ่งพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายประเภทดังนี้

- ๑) ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับกลาง พิจารณาจากการใช้ตำแหน่งและชื่อเสียง
- ๒) บุคคลระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมืองและมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมืองด้วย

ได้แก่

๒.๑) ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมที่สามารถใช้อิทธิพลทางการเมืองได้

๒.๒) ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมือง

- ๓) เป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระดับเล็กหรือ

ใหญ่

- ๔) เป็นผู้ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

^{๓๑} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ”, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖), หน้า ๘ - ๙.

๕) เป็นผู้ที่ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองหรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือชี้แนะ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางการเมือง

๖) เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป

๗) กลุ่มผลประโยชน์

๘) พรรคการเมือง^{๓๒}

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับทั้งต่างประเทศและในประเทศ ซึ่งเด่นชัดที่จุดเมื่อเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ หรือวันมหาวิปโยค เป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษาและประชาชนในประเทศไทย มากกว่า ๕ แสนคน ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลเผด็จการ จอมพลถนอม กิตติขจร สาเหตุที่สำคัญในการทำให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ได้แก่

๑) จำนวนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น

๒) แต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษามากขึ้น

๓) สภาพความเป็นเมืองและที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

๔) การพัฒนาทางวิทยาการ

๕) นักศึกษามีสภาพ “อยู่ระหว่าง” หรือ “อยู่ริมขอบ” หมายถึงการเข้ากับบทบาทหนึ่งไม่ได้ถนัด สถานภาพมีลักษณะที่ไม่แน่ชัด อาจจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงที่ไม่อยู่คงที่ กล่าวคือ นักศึกษาอยู่ในวัยที่ครึ่งๆ กลางๆ หรือที่ภาษาไทยเก๋านิยมเรียกว่า “สะเทิ้น” และใช้ว่า “สะเทิ้นหนุ่ม สะเทิ้นสาว” คือ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่มากนัก และก็ไม่ใช่เด็กนัก

๖) สภาพทางจิตวิทยา : จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางหรือการยึดในหลักการปั่นปลาย (Ethic of “absolute ends”) ซึ่ง แม็กซ์เวเบอร์ ได้กล่าวว่า นักศึกษามักยึดหลัก “จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางสุดกู่” (Ethic of “absolute ends”) หมายถึง การมีทัศนคติและค่านิยมในเชิงอุดมคติซึ่งเป็นการขาดการคำนึงถึงสภาพที่เป็นจริงหรือความรับผิดชอบในโลกที่เป็นจริง (ethic of “responsibility”)

๗) อิทธิพลจากคณาจารย์ นักศึกษาย่อมได้รับอิทธิพลจากผู้สอนไม่มากนักน้อย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการเป็นปฏิปักษ์ทางปัญญา แนวคิดเชิงเสรีนิยม และบรรยากาศทางปัญญา

๘) อิทธิพลจากเนื้อหาของวิชาการ ดังเช่นว่านักศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทางด้านทฤษฎีมีแนวโน้มที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยเอนเอียงไปทางเสรีนิยม มากกว่าผู้ที่อยู่สาขาภาคปฏิบัติ หรือภาคทดลองที่ประกอบอาชีพได้ทันที สำหรับผู้ที่อยู่ในสาขาเภสัชกรรม, แพทย์, วิศวกรรม หรือบริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่สนใจเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะ จึงสนใจเรื่องทางการเมืองน้อย

๙) อิทธิพลจากภูมิหลังทางสังคม นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีมักเลือกเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์หรือสังคมศาสตร์และมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม

^{๓๒} จรุง สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๒๕๔ - ๒๖๙.

๑๐) ประวัติและประเพณีของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยใดที่เคยมีประวัติเกี่ยวกับการเมืองมาแล้วในอดีตมักทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ ๆ เจริญรอยตามชื่อเสียงหรือกิตติศัพท์เดิม

๑๑) บุคลิกภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวเชิงการเมืองของนักศึกษา^{๓๓}

นอกจากนี้ยังพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะมีเงื่อนไขของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

๑) ประชาชนต้องมีอิสระในการเข้าร่วม หมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะยังไม่เป็นไปโดยการบังคับหรือถูกชักจูง โดยให้ประชาชนได้ตระหนักว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒) โอกาสหรือช่องทางที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้ต้องมีหลากหลาย โดยเฉพาะกระบวนการวางแผนพัฒนาต่างๆ จะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึง ประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีอากร ซึ่งควรที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ด้วย

๓) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม การที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ก็คือ การที่รัฐตระหนักว่าประชาชนเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้เกิดการยอมรับหรือให้ความร่วมมือในการวางแผนที่กำหนดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเต็มใจ^{๓๔}

สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะกลุ่มพฤติกรรมใดๆ ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเสมอคือเงื่อนไขที่เป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของทางการเมือง ได้แก่ ๑) ความเป็นอิสระของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๒) ช่องทางในการเข้าร่วมทางการเมืองต้องหลากหลาย และ ๓) กระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอนต้องเกิดจากการยอมรับของประชาชนด้วย

๒.๑.๕ ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำแนกไว้ ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปโดยความหมายที่เป็นรูปธรรมมักมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่

๑.๑) การกำหนดตัวผู้ปกครอง เป็นการแสดงออกทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นั่นหมายถึงผู้นำทางการเมืองจะมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองหรือไม่ขึ้น หรือจะดำรงอยู่ได้นานเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับหรือการให้ฉันทานุมัติจากประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

๑.๒) การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล ในสังคมประชาธิปไตยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นพหุสังคม คือเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มที่มีความหลากหลาย อาทิ ชนรรม สมาคม กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะของกลุ่ม การเคลื่อนไหว

^{๓๓} วีโรช (บรรพต) วีระชัย และคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๔๖๐ - ๔๖๕.

^{๓๔} สนั่น วงศ์พิพัฒน์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล”, ใน เอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุมใหญ่ สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๒๗, (๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๙), หน้า ๒๓ - ๒๔.

ต่างๆ จะเป็นไปได้เพื่อผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ดังนั้น การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลโดยกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์มักจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

๑.๓) การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพของการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลทั้งในเรื่องนโยบายและการบริหารงาน ถือเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

๑.๔) การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมือง การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมือง ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาลและเพื่อแสดงการเรียกร้องให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการชุมนุมมี ๒ ประเภท ได้แก่ การชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนรัฐบาล และการชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านรัฐบาล

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้งการพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราท ได้ดังนี้

๒.๑) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง

๒.๒) การใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒.๓) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง

๒.๔) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน

๒.๕) การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์

๒.๖) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง

๒.๗) การบริจาคเงิน

๒.๘) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง

๒.๙) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง

๒.๑๐) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง

๒.๑๑) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค

๒.๑๒) การร่วมระดมทุน

๒.๑๓) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง

๒.๑๔) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง^{๓๕}

อนึ่ง สุจิต บุญบงการ ได้อธิบายลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พอสรุปได้ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยที่เห็นได้ชัดเจนและมีความชอบธรรม คือการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

^{๓๕} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองไทย, หน้า ๕๘๓ - ๕๙๕.

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นการหยาบยื่นให้โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มิได้เกิดขึ้นจากการเรียกร้องของมวลชนทั้งหลาย อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในขณะนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความตื่นตัวทางการเมืองยังไม่มีมากนัก

๓) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้นมักมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมแก่การปกครองของผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ การขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นนอกจากจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองให้ทันสมัยใหม่แล้ว คณะผู้ก่อการยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังสามารถใช้เป็นที่มาแห่งความชอบธรรมของระบบใหม่ได้อีกด้วย

๔) นอกจากการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการแสดงออกในลักษณะการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำทางการเมืองรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์กับนักการเมือง เพื่อหวังผลให้รัฐบาลตัดสินใจในทางที่เป็นคุณประโยชน์กับตน

๕) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ถือว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง ถือเป็นการใช้กำลังเพื่อมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การใช้กำลังอาจมุ่งเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือต่อชีวิตก็ได้ การใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แต่การใช้ความรุนแรงอาจมีสาเหตุต่าง ๆ กันออกไปตามประเภทของความรุนแรง เช่นมีการประท้วง การรัฐประหาร หรือการปฏิวัติ เป็นต้น^{๓๖}

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีอยู่ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การเข้าไปมีบทบาทในการแสดงออกของกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประท้วง เป็นต้น และอีกลักษณะหนึ่งคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ถกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง เป็นต้น

๒.๑.๖ ฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำว่า ฐาน หมายถึงกลุ่มหรือองค์กรที่บุคคลสังกัด โดยมีจุดมุ่งหมายตลอดจนวิธีการที่เป็นของตนเอง ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละองค์กรต่างก็มีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งผลอันเป็นที่ปรารถนาอาจคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน หรืออาจขัดแย้งกับของอีกกลุ่มหนึ่งหรือองค์กรหนึ่งก็ได้ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่ม หรือองค์กรนี้จะสร้างอิทธิพลในลักษณะที่กว้างขวางกว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคลมาก ฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมี ๔ รูปแบบ ดังนี้

^{๓๖} สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕ -๕๑.

๑) **ชนชั้นทางสังคม (Social Class)** โดยปกติแล้วพวกที่ร่ำรวยกับพวกที่ยากจนจะมีผลประโยชน์แตกต่างกัน และความแตกต่างนี้เองที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง ผู้ที่นำเสนอแนวความคิดขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เด่นที่สุดคือ คาร์ล มาร์กซ์

๒) **กลุ่มชุมชน (Communal Groups)** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และสัญชาติที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่นในสังคมที่มีระดับของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูง รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชุมชนจะอยู่ในรูปของสันติวิธี เป็นต้น

๓) **กลุ่มเพื่อนบ้าน (Neighborhood Group)** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งบ้านเรือน หรือที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่นชมรมหมู่บ้านเสรี ชมรมหมู่บ้านสหกรณ์ เป็นต้น

๔) **กลุ่มขนาดเล็ก** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีความผูกพันต่อกันอย่างแน่นแฟ้น เช่น กลุ่มอุปถัมภ์ซึ่งเป็นการจับกลุ่มกันระหว่างบุคคลที่มีฐานะ ความมั่งคั่งและอิทธิพลไม่เท่าเทียมกัน และอยู่ในรูปของการใช้ประโยชน์ระหว่างกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย^{๓๗}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงควรดำเนินกิจกรรมนั้นผ่านฐานทางการเมืองที่เป็นองค์กร หรือกลุ่มทางการเมือง ทั้งที่อยู่ในรูปแบบชนชั้นทางสังคม กลุ่มชุมชน กลุ่มเพื่อนบ้าน และกลุ่มขนาดเล็ก

๒.๑.๗ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิวัฒนาการของรัฐและการปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถจัดแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ๓ รูปแบบคือ

๑. **รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (Ruler and Ruled)** โดยที่วิวัฒนาการของรัฐและการปกครองนับแต่สมัยกรีก โดยเฉพาะนครรัฐเอเธนส์ถือว่าชาวกรีกเป็นพลเมืองที่สามารถใช้สิทธิทางการเมืองโดยตรง แต่เมื่อประชาชนมีจำนวนมากขึ้น รูปแบบการปกครองได้เปลี่ยนโดยเป็นการให้อำนาจกับผู้ปกครองมีอำนาจเด็ดขาด ซึ่งเริ่มตั้งแต่สมัยจักรวรรดิโรมันแล้วเข้าสู่ยุคกลางที่ถูกครอบงำโดยศาสนจักร ต่อมาพวกปัญญาชนก็พาออกจากยุคกลาง หรือยุคมืดสู่ยุคฟื้นฟูและยุคแห่งแสงสว่าง เมื่อเกิดรัฐ-ชาติ (Nation-state) ขึ้นในยุโรปราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ทำให้อำนาจในการปกครองรัฐได้เปลี่ยนมือจากพระสันตะปาปา (Pope) มาสู่กษัตริย์ (King) ซึ่งลักษณะการปกครองแบบนี้ฐานะของผู้ปกครองมีเหนือกว่า และสำคัญกว่าผู้ถูกปกครองเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองเป็นผู้ชี้แนะให้ประชาชนในฐานะผู้ถูกปกครองต้องปฏิบัติตาม ถ้าผู้ปกครองทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นที่ตั้งก็ได้ชื่อว่าเป็นการปกครองแบบราชาธิปไตย (Absolute Monarchy) ในทางตรงกันข้ามหากการปกครองเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งก็ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการปกครองแบบทรราชย์ (Tyranny) ระบบการปกครองดังกล่าวประชาชนแทบไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเลย

๒. **รูปแบบความสัมพันธ์แบบการปกครองโดยผู้แทน (Representative Government)** หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญๆ ได้แก่ การปฏิวัติในอังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๖๘๘ การปฏิวัติในอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๗๖ และการปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๙ มีผลทำให้กระแสของ

^{๓๗} สิทธิพันธ์ พุทธหุน, **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๖ – ๑๖๗.

ลัทธิประชาธิปไตยได้แพร่หลายไปยังรัฐต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก ส่งผลต่อการทำลายศูนย์กลาง การควบคุม และการผูกขาดอำนาจของรัฐของบุคคลหรือคณะบุคคล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนแบบ “ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง” เปลี่ยนมาเป็นแบบการปกครองระบอบผู้แทน (Representative Government)

สาระสำคัญของความสัมพันธ์แบบการปกครองโดยผู้แทน คือ อำนาจอธิปไตยที่เรียกกันว่า อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) นั้นเป็นของประชาชน (Popular Sovereignty) แต่ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยตรงดังเช่นสมัยนครรัฐเอเธนส์ เนื่องจากมีจำนวนประชากรมากขึ้น จึงต้องมีการมอบอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของประชาชนให้กับตัวแทนเป็นผู้ใช้อำนาจแทนประชาชนจึงเรียกว่า “ผู้แทนราษฎร” ลักษณะสำคัญของการปกครองโดยผู้แทน ประกอบด้วย ๑) ประชาชนมอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ตัวแทนไปใช้แทนตน ๒) การมอบอำนาจอธิปไตยต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (Election) ภายใต้ระบบการแข่งขัน (Competition) ๓) ตัวแทนของประชาชนมีอำนาจจำกัดตามที่กฎหมาย (รัฐธรรมนูญ) กำหนดไว้เท่านั้น ๔) เป็นการมอบอำนาจให้กับผู้แทนอย่างมีเงื่อนไขหากผู้แทนใช้อำนาจนอกขอบเขตของกฎหมายใช้อำนาจโดยพลการหรือบิดเบือนเพื่อประโยชน์ส่วนตน ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยย่อมเรียกคืนอำนาจได้ อย่างไรก็ตาม การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยโดยระบบผู้แทนที่เกิดขึ้นในสังคมต่างๆ ย่อมมีข้อบกพร่องและจุดอ่อนอยู่หลายประการ มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไร้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขาดความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน เช่น มีคำกล่าวว่า การปกครองของนายทุนหรือคนกลุ่มน้อยสามารถผูกขาดอำนาจ เป็นต้น

๓. รูปแบบความสัมพันธ์ของการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participative Politics) ความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตย โดยผู้แทนได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นักวิชาการจึงได้เสนอทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาและจุดอ่อนของระบบประชาธิปไตยโดยผู้แทน โดยการเสนอระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมาทดแทน หลักการสำคัญของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบ ควบคุม และแทรกแซงการทำหน้าที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ๔ ลักษณะคือ

๓.๑ การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนประชาชน ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชนหากปรากฏว่าผู้แทนของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มีใช้เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้องหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมา โดยการถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่งได้

๓.๒ การริเริ่มเสนอแนะ (Initiatives) เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชน หรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

๓.๓ การประชาพิจารณ์ (Public Hearings) เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดู ตรวจสอบ และควบคุมการทำงานของตัวแทนของประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร เตรียมออกกฎหมาย หรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใดๆก็ตาม อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือ มาตรการนั้นๆ ได้

๓.๔ การแสดงประชามติ (Referendum or Plebisite) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก เช่น การขึ้นภาษี การสร้างเขื่อนหรือโรงไฟฟ้า ฯลฯ ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

การเรียกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการใช้คำที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างคำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจร่วมกัน^{๓๘} เช่น การเสวนาหาทางออก (Deliberative Dialogue) เวทีประชาชน (Public Discussion Forum หรือ Public Forum) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยภาคประชาชน (People's Audit) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ภาคประชาสังคม (Civil Society) เป็นต้น สิ่งที่ต้องกล่าวถึงในลำดับต่อไปคือเรื่องของการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่าวิวัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมปัจจุบันนั้น มีความก้าวหน้าไปในระดับใด โดยมีรายละเอียดของการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มจากระดับการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนี้^{๓๙}

ระดับที่ ๑ การให้ข้อมูลข่าวสาร : การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐเป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การจัดทำสื่อเผยแพร่ การพาชมสถานที่จริง การจัดกิจกรรมเปิดบ้าน (open houses) และ website Inform

^{๓๘} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

^{๓๙} สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, คำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=2&content_id=337. [๑๒ เมษายน ๒๕๖๓].

ระดับที่ ๒ การปรึกษาหารือ (Consult) : การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูลการตัดสินใจเป็นของหน่วยงานภาครัฐรูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น และการประชุมสาธารณะ

ระดับที่ ๓ การให้เข้ามามีบทบาท (Involve) : การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ หรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผน โครงการ และวิธีการทำงานโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระดับที่ ๔ การสร้างความร่วมมือ (Collaborate) : การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง โดยประชาชนและภาครัฐจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐ และเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน

ระดับที่ ๕ การให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) : เป็นระดับที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงสุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยกระบวนการประชาคม

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนของการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนค่อนข้างมาก คือ เรื่องของการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สิทธิของตนเองในการแสดงความคิดเห็นในการเลือกผู้แทน เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารประเทศ โดยการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนั้นประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนการเลือกตั้ง อาทิ การตรวจสอบบัญชีรายชื่อของตนเองว่ามีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ การศึกษาประวัติผู้สมัคร การฟังปราศรัยของพรรคการเมือง ช่วงระหว่างการเลือกตั้ง อาทิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามการนับคะแนน การแจ้งเหตุ หากพบเหตุการณ์ผิดปกติ และช่วงหลังการเลือกตั้ง อาทิ การติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนที่เราเลือก การแสดงผลกลุ่มถอดถอนนักการเมือง จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่มีความชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เป็นอย่างดี นอกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องของการเลือกตั้งแล้ว ยังมีเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สิ่งสำคัญที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการคือ ทำอย่างไรที่จะให้การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นรูปแบบที่ง่ายและเน้นการให้ประชาชนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นของตนเองจริงๆ แล้วการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สิ่งที่เราต้องการคือความเห็นของประชาชน แต่ที่ผ่านมาการจัดรับฟังความคิดเห็นในประเทศไทยจะเป็นลักษณะของการจัดประชุมแบบที่เป็นทางการใช้เวลาประมาณครึ่งวันถึงหนึ่งวัน และการประชุมก็จะ เป็นลักษณะของการโต้ตอบกันระหว่างผู้ให้

ข้อมูลกับประชาชน ทั้งที่การจัดประชุมดังกล่าวเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพราะฉะนั้นในเมื่อการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน คือ ต้องฟังเสียงประชาชน รูปแบบในการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงควรดำเนินการแบบเรียบและมุ่งเน้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานของรัฐได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำความเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, (๒๕๕๔, หน้า ๑๘)	การเรียกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการใช้คำที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างคำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจร่วมกัน เช่น การเสวนาหาทางออก (Deliberative Dialogue) เวทีประชาชน (Public Discussion Forum หรือ Public Forum) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยภาคประชาชน (People's Audit) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ภาคประชาสังคม (Civil Society) เป็นต้น
สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนา ระบบราชการ, (๑๒ เมษายน ๒๕๖๓)	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมี ๕ ระดับ ได้แก่ ระดับที่ ๑ การให้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ ระดับที่ ๒ การปรึกษาหารือ (Consult) : การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ระดับที่ ๓ การให้เข้ามามีบทบาท (Involve) ระดับที่ ๔ การสร้างความร่วมมือ (Collaborate) ระดับที่ ๕ การให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower)

๒.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๒.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันได้รับรองสิทธิของประชาชนไว้มากมาย มีสิทธิในหลายประเด็นที่ได้รับการรับรองไว้ไม่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ และได้มีการกำหนดช่องทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการใช้สิทธิทางตรงตามที่บัญญัติไว้ในหลายมาตรา นอกจากสิทธิโดยตรงแล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอีกหลายเรื่อง ซึ่งได้แก่^{๔๐}

มาตรา ๕๘ วรรคแรก บัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “การจัดทำการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย”

มาตรา ๗๗ วรรคสอง บัญญัติว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกชั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป”

มาตรา ๑๗๘ วรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางตามวรรคสอง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด หรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามวรรคสามด้วย”

นอกจากนี้ มาตรา ๗๘ ได้บัญญัติให้รัฐดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้

^{๔๐} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต), *สารานุกรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการเลือกตั้ง*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑๑-๑๓.

ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอันมาก และเนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอันแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย

อนึ่ง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งได้แก่ประเด็นดังต่อไปนี้^{๔๑}

๑. แนวนโยบายแห่งรัฐ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจประการหนึ่งที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่นอกเหนือจากการให้ประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทนแล้วยังมุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแนวคิดของ “การเมืองแนวใหม่” นั่นก็คือ พยายามให้ประชาชนได้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ดังปรากฏในหมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มีอยู่ข้อหนึ่งที่กล่าวว่ารัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของนักการเมืองและข้าราชการ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญ และเรื่องอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนจึงนับเป็นเรื่องที่ดีในระบอบประชาธิปไตย ที่รัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎกติกาสูงสุดในการบริหารประเทศ ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่รัฐบาลต้องถือเป็นนโยบายที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ

๒. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ในกรณีที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มารับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบของชุมชนและประชาชนที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตด้วย ถ้ามีผลกระทบเกิดขึ้น รัฐต้องเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่จะมีการดำเนินโครงการนั้น จึงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่นั้นได้มีโอกาสรับฟังข่าวสารข้อมูล ให้สามารถแสดง

^{๔๑} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต), **สารบัญญัเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการเลือกตั้ง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑๑-๑๓.

ความเห็นต่อโครงการเหล่านั้น และรัฐต้องตอบปัญหาหรือข้อสงสัยของประชาชนให้ได้ หรือจะมีการเยียวยาอย่างไร

๓. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ, ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้กล่าวถึงรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของทางราชการที่ไม่ใช่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ หรือเป็นความลับของทางราชการ การที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิแก่ประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารทางราชการนั้นได้โดยสะดวกเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐได้โดยตรง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความโปร่งใส ซึ่งการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการโดยง่ายนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยกันป้องกันและระงับยับยั้งการทุจริต

และประพุดติมิชอบในการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐในโครงการพัฒนาต่างๆของรัฐที่จะลงไปสู่ประชาชน ให้ได้รับผลจากโครงการอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเกิดความคุ้มค่า และมีธรรมาภิบาล ไม่เหมือนอย่างในอดีตที่โครงการของรัฐมีทั้งกินตามน้ำ กินทวนน้ำ การเรียกกินเงินใต้โต๊ะอย่างที่เราเคยได้ยินกันมา จนกระทั่งมีผู้เปรียบให้เห็นว่าโครงการของรัฐเปรียบได้กับแทงไอศกรีมที่กว่าจะลงไปถึงชาวบ้านก็เหลือแต่ไม้กับความหวานที่ติดอยู่กับไม้ไอศกรีมเท่านั้น ส่วนเนื้อไอศกรีมละลายไประหว่างทางจนหมดไม่เหลือตกไปถึงชาวบ้านแม้แต่หยดน้อย ดังนั้นการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น

๔. การป้องกันการทุจริต, เรื่องของการทุจริตในบ้านเมืองนับเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานานไม่ว่าจะเป็นการทุจริตในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของรัฐ โดยผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือโดยหน่วยราชการที่เป็นผู้ใช้งบประมาณนั้นโดยตรงในรูปของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ลงสู่ประชาชน หลายคดีถูกขู่ล้มความผิดโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือ ป.ป.ช.และหลายคดีถูกศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินพิพากษาลงโทษจำคุก ภาพลักษณ์การทุจริตในประเทศไทยจึงเป็นที่จับตามองของต่างประเทศทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในเรื่องของความโปร่งใสรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงกำหนดให้รัฐต้องใช้มาตรการและกลไกเพื่อจัดการทุจริตและประพุดติมิชอบในวงราชการทุกรูปแบบ ให้มีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่นการคุ้มครองพยาน เป็นต้น หรือให้การสนับสนุนการรวมตัวกันของประชาชนเป็นเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อป้องกันการทุจริต กิจกรรมในโรงเรียนโตไปไม่โกงเยาวชนค่ายอาสาป้องกันการทุจริต รวมถึงสนับสนุนให้องค์กรเอกชนเข้าร่วมตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น

๕. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา, เดิมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยตรงส่วนหนึ่งกับการแต่งตั้งโดยตรงอีกส่วนหนึ่งมีปัญหา เพราะที่มาจากเลือกตั้งเกือบทั้งหมดจะอิงกับพรรคการเมืองเพราะต้องหาเสียง ต้องใช้หวัคคะแนนการเมืองแทรกแซงได้ แต่ถ้ามาจากการแต่งตั้งก็ถูกกล่าวหาว่าขาดความยึดโยงกับประชาชน ดังนั้น ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จึงเปลี่ยนวิธีการเลือก สว. ใหม่ โดยให้มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ หรือมีสถานะต่าง ๆ จากทุกกลุ่มที่หลากหลายอาชีพ วิธีการเลือก ส.ว.

เช่นนี้ จึงเป็นการเปิดกว้างให้ประชาชนพลเมืองทุกคนซึ่งมีคุณสมบัติสมัครเข้ารับการเลือกโดยสะดวก **ให้มีส่วนร่วมโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย**ให้มีการเลือกไขว้กลุ่มกันเพื่อป้องกันการรวมหัวกันทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ วิธีการดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ประชาชนพลเมืองทุกสาขาอาชีพมีโอกาสที่จะมีตัวแทนในสาขาอาชีพตน มาทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรให้มีความรอบด้านมากขึ้น เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือเคยทำงานในด้านต่างๆจากกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายในสังคมมาก่อนนั่นเอง

๖. การพิจารณาร่างกฎหมาย, ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ได้กล่าวถึงว่า ในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนที่เกี่ยวกับการตั้งกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามีความสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ หรือทุพพลภาพ ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ในข้อบังคับฯ นั้นได้ระบุว่าต้องให้บุคคลประเภทดังกล่าวนี้หรือผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นโดยตรง ร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมดและในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอ ต้องกำหนดให้ผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด จะเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนิติบัญญัติด้วยอีกหนทางหนึ่ง

๗. สิทธิริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติ, เมื่อพูดถึงกระบวนการนิติบัญญัติ นั้นหมายถึงการริเริ่มเสนอกฎหมายการพิจารณาให้ความเห็นชอบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การลงพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ และการประกาศใช้บังคับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ได้กำหนดให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีสิทธิในการริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ ดังนี้ คือ ๑. คณะรัฐมนตรี หรือ ๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน หรือ ๓. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้ในหมวดที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวดว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ แต่ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างกฎหมายนั้น ประชาชนสามารถกระทำได้แต่จะต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปและเสนอได้ในชั้นเริ่มแรกคือชั้นริเริ่มการเสนอกฎหมาย เท่านั้น

๘. การตรวจสอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ได้กำหนดไว้ว่าให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจไต่สวนกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรอิสระหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อกฎหมาย และยังได้กำหนดเอาไว้อีกว่าถ้าหากกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีพฤติการณ์กระทำผิดดังกล่าวเช่นกัน ก็ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือ **ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ใด**

กระทำผิดดังกล่าว โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความผิดอันควรสงสัยว่ากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ก็เสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ ไต่สวนหาข้อเท็จจริงต่อไป

๙. การปกครองส่วนท้องถิ่น, เมื่อพูดถึงเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น จุดมุ่งหมายสำคัญก็เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนในการปกครองตนเอง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งทางตรงและทางอ้อมในการบริหารหรือดำเนินกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง เพราะการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จึงได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น ต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมถึงสร้างช่องทางให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเช่นการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนมีการดำเนินโครงการต่างๆหรืออาจจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อประกอบการตัดสินใจ

นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีสิทธิเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้อีกด้วย

๑๐. การปฏิรูปประเทศ, ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จะมีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่ได้มีการกำหนดหมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศไว้ด้วย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย สัมคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กำหนดการปฏิรูปประเทศไว้ในหลายๆด้านและที่สำคัญด้านหนึ่งที่ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม คือการปฏิรูปด้านการเมือง ที่ต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกันและให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด

๑๑. สิทธิในสวัสดิการของรัฐ, การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่เป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น ประชาชนทุกคนภายในรัฐจึงมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามบทบาทหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดระบบสวัสดิการต่าง ๆ เช่น การจัดระบบสวัสดิการด้านสาธารณสุขเพื่อคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของประชาชน หากภาครัฐไม่สามารถดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นหน้าที่ของรัฐได้หรือดำเนินการอย่างไม่เป็นธรรม เช่น ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่สามารถเข้าถึงยาที่จำเป็นในการรักษาเพราะมีราคาแพง เมื่อเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ซึ่งเราในฐานะประชาชนจึงต้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียกร้องความเป็นธรรมนั้นได้ ในเบื้องต้นสามารถแจ้งข้อร้องทุกข์ได้ ณ ศูนย์บริการจัดการเรื่องราว

ร้องทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข หากดำเนินแล้วยังไม่สามารถแก้ไขได้ กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าชื้อกันเพื่อเสนอแนะให้รัฐดำเนินการ

พิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือเสนอเป็นร่างกฎหมายต่อสภาผู้แทนราษฎรได้อีกช่องทางหนึ่ง

๑๒. กระบวนการการเลือกตั้ง, เมื่อพูดถึงการเลือกตั้งนั้น คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นการไปหย่อนบัตรเลือกตั้งในวันเลือกตั้งเท่านั้น แท้จริงแล้วกระบวนการเลือกตั้งนั้นยังหมายรวมถึงห้วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง วันเลือกตั้ง และช่วงหลังการเลือกตั้ง ดังนั้น ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งทุกขั้นตอนและทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมห้วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม โดยการตรวจบัญชีรายชื่อว่าตนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ตรวจสอบพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ฟังการปราศรัยนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง ศึกษาประวัติผู้สมัคร เป็นต้น ในวันเลือกตั้ง โดยการลงคะแนนเลือกตั้ง ติดตามการนับคะแนนร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ชักชวนเพื่อนบ้าน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและกิจกรรมการมีส่วนร่วมหลังการเลือกตั้ง สามารถกระทำได้โดย ติดตามผลการเลือกตั้ง ติดตามผลการใช้สิทธิเลือกตั้ง ติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเราสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งทุกขั้นตอน และเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ก็จะเป็นแรงผลักดันให้การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็งและช่วยทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นด้วย

๒.๒.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการได้มาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยรายละเอียดของการตรวจสอบการเลือกตั้งที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๔๒}

๑. เหตุใดต้องมีการตรวจสอบการเลือกตั้ง, แม้รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ นับแต่ปี ๒๕๔๐ มาจนถึง ฉบับปี ๒๕๕๐ จะให้ความสำคัญกับการ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อย่างไรก็ตามจุดอ่อนในการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวคือ การดำเนินการไม่ต่อเนื่องและมักสนองตอบต่อนโยบายของฝ่ายการเมืองมากกว่าที่จะคำนึงถึงโอกาสที่ประชาชนพึงได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและมากพอที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนได้ รวมทั้งเกิดความตระหนักที่จะไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ฝ่าฝืนกฎหมายและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม แม้ประชาชนจะมีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง แต่ก็ให้ความสำคัญน้อยมากต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งตัวแทนทุกระดับ ทุกประเภท ยังมีการทุจริต ชื้อสิทธิขายเสียงอยู่ กลไกตรวจสอบไร้ประสิทธิภาพ สนามเลือกตั้งกลายเป็นตลาดทางการเมืองที่มีการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงระหว่างนักเลือกตั้งผู้ชื้อกับประชาชนผู้ขาย นักการเมืองทุจริตเข้ามาใช้อำนาจโกงกินคอร์รัปชัน จนดัชนีการทุจริตพุ่งสวนทางกับคะแนนความโปร่งใสที่ลดลงต่ำลงตามลำดับ ขณะที่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจากประชาชนนั้นมีน้อยมาก จนนำมาสู่ความขัดแย้ง

^{๔๒} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต), **สารานุกรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการเลือกตั้ง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑๑-๒๓.

แตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรง สาเหตุก็เนื่องมาจากการทุจริตของนักการเมืองที่ขึ้นมาใช้อำนาจรัฐโดยขาดการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพทั้งจากภาครัฐด้วยกันเองและจากภาคประชาชนพลเมืองนั่นเอง

๒. การให้องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง, คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์กรรับผิดชอบการปฏิรูปการเมืองมีหน้าที่สนับสนุนหน่วยงานที่ให้การศึกษและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้และเผยแพร่ประชาธิปไตยแก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ รวมถึงการสร้างพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนของประชาชนนั้นผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลำพังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเองซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นระดับชาติและระดับท้องถิ่น ถ้าจะบอกว่าตนเองจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตเที่ยงธรรมและมีความโปร่งใส ย่อมขาดความน่าเชื่อถืออย่างแน่นอนเพราะเป็นผู้จัดการเลือกตั้งและเป็นผู้ประเมินเอง ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมได้ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งจึงจะเป็นเครื่องยืนยันที่ดีของการจัดการเลือกตั้งในแต่ละครั้งว่ามีความสุจริตและเที่ยงธรรมเพียงใดเพราะเป็นคนภายนอกที่จะให้การรับรองยืนยันผลการดำเนินการจัดการเลือกตั้งของ กกต.

๓. การตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย, การตรวจสอบการเลือกตั้ง นั้นได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรเอกชน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกต. กำหนด จะเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของ กกต. ในส่วนนี้ได้มีการรับรองไว้ โดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะมีส่วนร่วม ในการให้การศึกษาเรียนรู้แก่พี่น้องประชาชน หรือการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญอีกบทบาทหนึ่งของภาคประชาชนหรือประชาคมนั่นเอง

๔. ละครคือองค์กรเอกชน, อาจมีข้อสงสัยว่าเมื่อกล่าวถึงองค์กรเอกชนนั้นมีความหมาย ครอบคลุมเพียงใด บริษัทห้างร้านต่าง ๆ กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ จะจัดเป็นองค์กรเอกชนด้วยหรือไม่ ในที่นี้จึงขอให้นิยามความหมายของคำว่าองค์กรเอกชน ก็คือ ชมรมหรือกลุ่มบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือองค์กรอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งก่อตั้งและดำเนินการโดยเอกชนซึ่งมีสัญชาติไทยเป็นหลัก เพื่อดำเนินกิจการอันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกันโดยมิใช่เป็นการแสวงหากำไร รายได้ หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกันและมีความเป็นกลางทางเมือง คือไม่มีแนวคิดหรือพฤติกรรมที่เอนเอียงไปทางกลุ่มการเมืองฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ดังนั้นกรณีบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามความหมายดังกล่าวเนื่องจากบริษัทห้างร้านเหล่านี้เป็นหน่วยทางธุรกิจที่แสวงหากำไร รายได้หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน ให้กับกรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทนั่นเอง

๕. บทบาทและภารกิจขององค์กรเอกชน, บทบาทและภารกิจขององค์กรเอกชนในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถดำเนินการได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยจัดทำเป็นข้อเสนอโครงการที่จะขอดำเนินการต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้ และตื่นตัวให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง รณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งคุณภาพ โดยพลเมืองคุณภาพ

๓. ทำการตรวจสอบการเลือกตั้งด้วยการสอดส่อง ฝ้าระวัง สังเกตการณ์ การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สรรวจค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของผู้สมัคร รวมถึง การกระทำความผิดตามกฎหมายเลือกตั้ง และการสังเกตการณ์การใช้สิทธิเลือกตั้งภายในหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

๖. องค์กรเอกชนจะทำการตรวจสอบการเลือกตั้งได้ในช่วงเวลาใด, องค์กรเอกชนสามารถช่วยเหลือการตรวจสอบการเลือกตั้ง ได้ใน ๓ ห้วง ระยะเวลา ดังนี้

ห้วงที่ ๑ ก่อนการเลือกตั้ง

ด้วยการเตรียมความพร้อมขององค์กร การแสวงหาและพัฒนาอาสาสมัคร การจัดตั้งเครือข่าย

ห้วงที่ ๒ ระหว่างเลือกตั้ง

ดำเนินการตามภารกิจหรือตามแผนงานที่เสนอต่อ กกต. ประสานเครือข่าย ฝ้าระวัง สังเกตการณ์ พฤติการณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ช่วยรณรงค์การเลือกตั้งคุณภาพ ทำการแจ้งเหตุและรายงาน กกต.

ห้วงที่ ๓ หลังการเลือกตั้ง

สรุปบทวนผลการปฏิบัติงาน นำเสนอรายงานต่อ กกต. รายงานการเงินตามแบบที่ กกต. กำหนด ดูแลอาสาสมัครและเครือข่ายให้มีความต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมืองการปกครองที่รัฐธรรมนูญเปิดช่องทางไว้ให้ เมื่อพิจารณาให้ลึกไปอีกจะพบว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ระบุการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๗๘ กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ดังนี้

๑. มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ และการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

๓. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

มาตรา ๑๓๓ (๓) มาตรา ๒๓๖ และมาตรา ๒๕๖ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด ๕ หน้าที่รัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

๒. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานพอสมควรเพื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๓. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

๒.๑.๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ดังนี้^{๔๓}

๑. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๒. สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง

๓. ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยพร้อมเพรียง

๔. ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง

๕. ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่างๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรับรองสิทธิพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ไว้อย่างหลากหลาย สิทธิเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีความสำคัญในการเมืองการปกครองและการอยู่ร่วมกันของประชาชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจน ซึ่งเป็นมาตรฐานที่นานาอารยประเทศบัญญัติรับรองเป็นหลักประกันไว้ว่าประชาชนจะสามารถร่วมกันจัดตั้งการปกครองที่ตนได้เลือกคนที่ตนชื่นชอบเข้าไปในระบบการเมือง และทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

^{๔๓} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, **การมีส่วนร่วม**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.ect.go.th/ect_th/Ewt_w3c/ewt_news.php?nid=767&filename=\[๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓\]](https://www.ect.go.th/ect_th/Ewt_w3c/ewt_news.php?nid=767&filename=[๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓]).

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๐

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต), (๒๕๖๐, หน้า ๑๑-๑๓)	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องนโยบายแห่งรัฐ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการป้องกันการทุจริต, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการพิจารณาร่างกฎหมาย, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องสิทธิริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการตรวจสอบกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องการปฏิรูปประเทศ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่กับสิทธิในสวัสดิการของรัฐ, การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องกระบวนการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งมีหัวข้อย่อยอีกหลายประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่องทำไมต้องมีการตรวจสอบการเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่ององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่ององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่องการตรวจสอบการเลือกตั้งมีการกำหนดไว้ในกฎหมายหรือไม่อย่างไร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่ององค์กรเอกชนคือใคร,

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต), (๒๕๖๐, หน้า ๑๑-๑๓)	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่อง อบต., อบจ., อบ. และ อบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในเรื่อง อบต., อบจ., อบ. และ อบ. จะทำการตรวจสอบการเลือกตั้งได้ในช่วงเวลาใด เป็นต้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม ๗ ประการ

๒.๓.๑ หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ประการกับการปกครองในแคว้นวัชชี

แคว้นวัชชีตั้งอยู่ทางเหนือของแคว้นมคธ มีแม่น้ำคงคาเป็นแดนแบ่งเขต เมืองหลวงของแคว้นชื่อเวสาลีหรือไพศาลีในสมัยพุทธกาลแคว้นวัชชีเป็นแคว้นที่ รุ่งเรืองมากแคว้นหนึ่งมีระบบการปกครองแบบคณะราชย์หรือสามัคคีธรรม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยในลักษณะหนึ่ง คือ ปกครองแบบไม่มีกษัตริย์เป็นประมุขทรงอำนาจลึทธิขาด มีแต่ผู้ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่เป็นประมุขแห่งรัฐแล้วบริหารงานโดยการปรึกษาหารือกับสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกแห่งเจ้าวงศ์ต่างๆ ที่รวมกันเป็นคณะ ผู้ปกครองแคว้น^{๔๔} เจ้าหรือกษัตริย์วงศ์หรือตระกูลต่าง ๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันขึ้นมาบริหารงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๘ ตระกูล คือ ตระกูลวิเทหะ ตระกูลวัชชี ตระกูลลิจฉวี ตระกูลชญาตริกะ (ชญาตริก) ตระกูลอุคระ (อุคร) ตระกูลโภคะ (โภค) ตระกูลโอกษวากะ (โอกษวาก)หรือ (อิภษวาก) และอีกตระกูลหนึ่งน่าจะได้แก่ ตระกูลนาฏยะ (นาฏย) ตระกูลกษัตริย์ทั้ง ๘ ตระกูลนี้เปลี่ยนหมุนเวียนกันปกครองแคว้นวัชชีตามวาระที่ได้รับคัดเลือก จึงทำให้แคว้นวัชชีอยู่ ในฐานะสหพันธรัฐ (Confederacy) ซึ่งเทียบได้กับการปกครองของประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน^{๔๕}

จะเห็นได้ว่า การปกครองในแคว้นวัชชี เป็นการปกครองแบบสามัคคีธรรม พระพุทธเจ้าเสด็จมายังแคว้นวัชชีนี้เป็นครั้งแรก โดยการที่สภาแห่งรัฐวัชชีได้มีมติให้กษัตริย์อาวุโสของวัชชีชื่อ “มหาลี” เป็นผู้อาราธนานิมนต์ ในขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่แคว้นมคธ เมื่อพระองค์เสด็จมาแล้วก็ได้ทรงแสดงธรรมชื่อ รัตนสูตร อันเป็นธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ และแสดงหลักรัฐศาสตร์ในการปกครองตามแนวพุทธสำหรับการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งเรียกว่า “อปริหานิยธรรม ๗ ประการ” ทุกครั้งที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จมายังแคว้นนี้ กษัตริย์ลิจฉวีจะนิมนต์ให้เสด็จมาแสดงธรรมในรัฐสภาวัชชี เมื่อกษัตริย์อาวุโสสิ้นสุดการฟังธรรมแล้ว ยุวกษัตริย์ที่อยู่ในวัยศึกษาศิลปวิทยา ก็จะมาเฝ้าเพื่อฟังธรรมต่อไป ด้วยการอบรมอย่างใกล้ชิดทั้งในด้านรัฐกิจและด้านคุณธรรมมาตั้งแต่เยาว์วัย

^{๔๔} พระราชาธรรมมุนี (เกียรติ สุกิตติ), มหาชนบท ๑๖ แคว้นในชมพูทวีปสมัยพุทธกาล, (กรุงเทพมหานคร : หจก.ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒ .

^{๔๕} บรรจบ บรรณรุจิ, ภิภษุณี: พุทธสาวิกาศรีพุทธกาล, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๗.

กษัตริย์ของลิจฉวีจึงเพียบพร้อมด้วยคุณภาพและคุณธรรม บริหารรัฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในตอนหลังถูกพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ ส่งวิศวกรพราหมณ์เข้ามายุแหย่จนเกิดแตกความสามัคคีกัน ทำให้แคว้นวัชชีถึงกับล่มสลายไปในที่สุด

อุปทานิยธรรมนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแก่เจ้าลิจฉวีจำนวนมากที่เข้าเฝ้าพระองค์เมื่อประทับที่สารันทเจดีย์เมืองเวสาลี เจ้าลิจฉวีจัดการปกครองโดยสามัคคีธรรม มีสภาเป็นที่ประชุมเมืองเวสาลี เจริญรุ่งเรืองยืนนาน ประชากรเพิ่มพูนขึ้น ต้องขยายกำแพงเมืองหลายวาระ เมื่อเจ้าลิจฉวีเข้าเฝ้าถึงที่ประทับพระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักความมั่นคงฝ่ายบริหารแผ่นดิน ๗ ประการ เมื่อครั้งที่วัสสการพราหมณ์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าทรงตรัสถามพระอานนท์ว่า “ชาววัชชียังคงปฏิบัติตามอุปทานิยธรรมอยู่หรือไม่” ซึ่งกล่าวถึงในมหาปรินิพพานสูตร^{๔๖} ซึ่งผู้วิจัยได้ยกอ้างไว้ในหัวข้อหลักคำสอนเรื่องอุปทานิยธรรมข้างต้นแล้ว

จากที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แคว้นวัชชีปกครองแคว้นด้วยหลักอุปทานิยธรรม ทำให้มีความมั่นคง เจริญรุ่งเรือง มีประชากรเพิ่มมากขึ้นต้องขยายอาณาเขตอยู่เรื่อยๆ ซึ่งไม่มีแคว้นใดสามารถทำลายความสามัคคี ทำลายแคว้นวัชชีให้พังลงได้ นอกจากใช้วิธีการทำให้เกิดการแตกแยกย่อยให้แตกความสามัคคีกันอย่างเดียวเท่านั้น จึงจะสามารถทำให้แคว้นวัชชีล่มสลายลงได้ ดังที่วัสสการพราหมณ์ ที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าได้กราบทูลต่อหน้าพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าไว้ตอนหนึ่งว่า

“ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ชาววัชชีประกอบด้วยอุปทานิยธรรมแม้แต่ละอย่าง ก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย จะกล่าวไยถึงชาววัชชีผู้ประกอบด้วยอุปทานิยธรรม ๗ ประการเล่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อนึ่ง ชาววัชชีอื่นพระเจ้าแผ่นดินมคธพระนามว่าอชาตศัตรูเวเทหิบุตร ไม่พึงทำการต่อยุทธ์ด้วยได้ เว้นเสียจากการเกลี้ยกล่อมเว้นเสียจากการยุยงให้แตกกัน”^{๔๗}

คำกราบทูลของวัสสการพราหมณ์ ที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่จะทำลายรูปแบบการปกครองแบบสามัคคีธรรมโดยยึดหลักอุปทานิยธรรมในการปกครองลงได้นั้น มีเพียงการเกลี้ยกล่อมให้เข้าพวก หรือปรองดองกัน หรือยุยงให้แตกความสามัคคีกันในหมู่คณะเท่านั้น แต่ถ้าหากยังคงยึดมั่นในหลักอุปทานิยธรรมอยู่ ความเสื่อมถอยของความสามัคคีในรัฐก็คงไม่มี มีแต่ความเจริญฝ่ายเดียว ซึ่งวิธีการนี้เองที่วัสสการพราหมณ์ได้ใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อทำลายแคว้นวัชชีให้ล่มสลายในที่สุด

จากเรื่องราวของแคว้นวัชชีดังที่กล่าวมา จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้เจ้าลิจฉวีในแคว้นวัชชีได้ประสบกับความพ่ายแพ้ในการทำสงครามกับพระเจ้าอชาตศัตรู มีสาเหตุมาจากการถูกยุยงของวัสสการพราหมณ์ผู้ปลอมตัวมาเพื่อหวังทำลายความสามัคคีของแคว้นวัชชี จนสามารถกระทำการได้ในที่สุด

๒.๓.๒ หลักอุปทานิยธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

หลักอุปทานิยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ใน สารันทสูตรและมหาปรินิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชอุปทานิยธรรม หรือ วัชชีอุปทานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุอุปทานิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับภิกษุ ธรรมสำคัญ ๒ หมวดนี้ พระพุทธเจ้าตรัสกับเจ้าลิจฉวีที่สารันทเจดีย์ ใกล้พระนครเวสาลี และ

^{๔๖} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๘/๗- ๘.

^{๔๗} อัง.สตตก. (ไทย) ๑ /๒๐/๒๑.

ตรัสเนื่องจากทรงปรารถนาพระดำริของพระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์ผู้ครองแคว้นมคธจะทำสงครามกับแคว้นวัชชี ได้ทรงส่งวัสสการพราหมณ์มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ขณะประทับอยู่ที่ ภูเขาอิสิมัญจนา เขตกรุงราชคฤห์ เพื่อขอทราบความเห็นของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการทำสงคราม กับแคว้นวัชชี ซึ่งอภิธานียธรรม ๒ ส่วนนี้ สามารถแยกออกได้ดังนี้

๑. ราชอภิธานียธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวี แคว้นวัชชี เพื่อป้องกันความเสื่อมจากความสามัคคีที่มีมานาน จนทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองไม่มีแคว้นใด กล้าที่จะเข้ามารุกรานได้ ซึ่งอภิธานียธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย ในพระไตรปิฎก เรียกว่า “ราชอภิธานียธรรม” หมายถึง อภิธานียธรรมสำหรับพระราชอาญาผู้ปกครองบ้านเมือง หรือ “วัชชีอภิธานียธรรม” หมายถึง อภิธานียธรรมสำหรับชาววัชชีที่ปกครองด้วยหลักสามัคคีธรรม

๒. อภิธานียธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสารันทสูตรแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลายแห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรมและวัสสการสูตรทรงตรัสแก่วัสสการ พราหมณ์อำมาตย์ ผู้ใหญ่ในมคธรัฐ ดังมีรายละเอียดที่กล่าวถึงธรรม ๗ ประการในสารันทสูตร ว่า “เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอภิธานียธรรม ๗ ประการแก่ท่านทั้งหลายท่านทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดีเราจักกล่าว” เจ้าลิจฉวีเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้วพระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า “เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย อภิธานียธรรม ๗ ประการ อะไรบ้าง คือ

๒.๑) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันมากครั้ง

๒.๒) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พวกเจ้าวัชชีพึงทำ

๒.๓) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในวัชชี ธรรมที่วางไว้เดิม

๒.๔) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมากของชาววัชชี และ สำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง

๒.๕) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่ฉุคร่า ขื่นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย

๒.๖) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชีทั้งในเมืองและนอกเมืองและมิละเลยการบูชา อันชอบธรรมที่เคยให้ เคยกระทำต่อเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อมสูญไป

๒.๗) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังจัดการรักษา คุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่า ทำอย่างไรพระอรหันต์ที่ยังไม่มา พึงมาสู่แคว้นของเรา และท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก พวกเจ้าวัชชีพึง

หวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียยังมีอธิปไตยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ และใส่ใจอธิปไตยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่”^{๔๘}

นอกจากนี้ยังมีหลักอธิปไตยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในปฐมสังคตสูตรมีรายละเอียดที่ กล่าวถึงอธิปไตยธรรมธรรม ๗ ประการ ว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ ณ ที่นั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดง อธิปไตยธรรม ๗ ประการ แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อธิปไตยธรรม ๗ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยัง หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันมาครั้ง

๒) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์พึงทำ

๓) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังไม่บัญญัติสิ่งที่เรามิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่เราบัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในสิกขาบทที่บัญญัติไว้

๔) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตติกุล บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก และสำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง

๕) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งตัณหาก่อให้เกิดภพใหม่ ที่เกิดขึ้นแล้ว

๖) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังเป็นผู้มุ่งหวังเสนาสนะป่า

๗) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุตั้งสติมั่นไว้ในภายในว่า ทำอย่างไร เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีลงามที่ยังไม่มา ขอให้มา และท่านที่มาแล้ว พึงอยู่อย่างผาสุก ภิกษุทั้งหลายภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ภิกษุยังมีอธิปไตยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ และใส่ใจอธิปไตยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่”^{๔๙}

๒.๓.๓ การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยธรรม ๗ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์มากมาย ซึ่งมีทั้งหลักธรรมที่ใช้สำหรับประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล และหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักอธิปไตยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการปกครองระดับประเทศ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าหลักอธิปไตยธรรมที่มีในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นดังนี้

^{๔๘} อัง.สตุตตก. (ไทย) ๒๓/๒๑/๓๑-๓๒.

^{๔๙} อัง.สตุตตก. (ไทย) ๒๓/๒๓/๓๗-๓๘.

ประการที่ ๑ การประชุมเป็นนิตย หมายถึง ธรรมเนียมข้อแรกในหลัก “อภิธานิยธรรม ๗” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ และดูเหมือนคนทำงานในยุคสมัยนี้ก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย เพราะถามใครก็ติดประชุมกันทั้งนั้น จนบางวันมีแต่ประชุมและประชุม ซึ่งว่าไปก็ดูท่าจะดีเพราะได้มีการพูดคุยกันบ่อย ๆ งานก็น่าจะก้าวหน้าไปด้วยดี^{๕๐}

ประการที่ ๒ การพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การประชุม – เลิกประชุม และกระทำกิจการที่ควรทำโดยพร้อมเพียงกัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่รวมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่นในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อม ๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความเต็มใจ ซึ่งการพร้อมเพียงกันประชุมเลิกประชุมโดยพร้อมเพียงกันซึ่งเป็น ๑ ในหลักการของหลักการการประชุมที่ดี^{๕๑}

ประการที่ ๓ การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรมการไม่บัญญัติสิ่งซึ่งขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ และไม่เลิกล้มกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือสิ่งซึ่งบัญญัติไว้แล้ว เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญ นั้นเป็นกฎหมายแม่บทของการปกครองและบริหารประเทศ บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องไม่บัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

ประการที่ ๔ การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนและปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา ให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ด้วยความซื่อสัตย์และขยันหมั่นเพียร ให้ความเคารพเชื่อฟัง ให้เกียรติ และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ฟังปฏิบัติตามอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผลตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยงาน^{๕๒}

ประการที่ ๕ เคารพสิทธิสตรี หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการเข้าไปมีบทบาทในตำแหน่งสำคัญของภาคราชการและเอกชน ผู้หญิงควร ได้ตำแหน่งโดยมีสัดส่วนที่เทียบกับผู้ชาย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓ บุคคลย่อมเสมอ

^{๕๐} ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์, การประชุมอย่างสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๗), หน้า ๔.

^{๕๑} ประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๕๒} ทศพร ศิริสัมพันธ์, คู่มือเทคนิควิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพในหน่วยราชการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ปฏิบัติการโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ สำนักงาน ก.พ.พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕), หน้า ๖.

กันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ^{๕๓}

ประการที่ ๖ ส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมาช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้คนรักท้องถิ่นรักแผ่นดินของตนเอง วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของ ชาวไทยนั้นมีมากหลายอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน กล่าวโดยสรุปเนื้อหาสาระการแสดงของทุกภาคจะสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นจริง ของคนในสังคม ในท้องถิ่นของตนเองแทรกมรดกตกค้างเพื่อสร้างอารมณ์ สร้างความสุข สนุกสนานให้กับผู้ฟังผู้ชม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวไทยนั้นเป็นมรดกอันมีค่า สมควรช่วยกันส่งเสริมรักษาต่อรวมใจกันส่งเสริมและรักษาอนุรักษ์คุณค่าของความเป็นไทยให้ มั่นคงยั่งยืนงตลอดไป

ประการที่ ๗ การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การคุ้มครองการปกป้อง และการดำรงรักษา พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดย การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา ด้วยการถวายปัจจัยสี่ ด้วยการสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึก การมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้หลักอภิปรัชญาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

๑) การประชุมเป็นนิตย หมายถึง การประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่เป็นประจำเพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๒) การพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การประชุม – เลิกประชุม และทำกิจกรรมที่ควรทำโดยพร้อมเพียงกัน การลงมติเห็นชอบร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมภายในองค์กรและประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กรและเขตหมู่บ้านของเทศบาลตำบล

๓) การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของเทศบาล หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรม

๔) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและผู้นำชุมชน เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและชุมชน และนโยบายขององค์กรและชุมชน เพื่อให้บรรลุพันธกิจขององค์กรและชุมชน และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ความเคารพ เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา

๕) การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมและบริหารภายในองค์กรและชุมชนเทศบาลให้มากขึ้น โดยมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรในสัดส่วนที่ทัดเทียมกับผู้ชาย และได้รับความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย

^{๕๓} ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.pda.or.th (๒๘ มีนาคม ๒๕๖๓)

๖) การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง การส่งเสริม และรักษา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นที่มีความสำคัญ การปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรักท้องถิ่น ของตนเอง การสนับสนุนความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิต

๗) การอารักขา ค้ำครอง ปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การค้ำครอง การปกป้อง และ การดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อในพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดย การทำนุ บำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยการถวายปัจจัยสี่ การปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทาง พระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งนี้มีปรากฏในรัฐธรรมนูญทุกฉบับโดยเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระบบการเมืองการปกครองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงได้ระบุถึงกลไกการเข้ามาบริหารประเทศของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งผ่านการเลือกตั้ง ผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังนี้

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั้น คือ เป็นแนวทางในการได้มาซึ่งผู้ปกครองประเทศนั่นเอง ในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ เพราะเป็นการสรรหาตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน ซึ่งเรียกว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เพราะเหตุผลว่าประชาชนทุกคนไม่สามารถที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในสภาได้ทุกคน เพราะมีเป็นจำนวนมาก แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งสรุป ได้ดังนี้^{๕๔}

๒.๔.๑ ความสำคัญของการเลือกตั้ง

๑. เป็นการเลือกผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศ

๒. การเลือกตั้ง เป็นห้ามล้อทางการเมือง กล่าวคือ หากผู้ปกครองที่เลือกขึ้นมาปกครอง ประเทศไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ก็ใช้การเลือกตั้งเป็นตัวตัดสินไม่ให้ผู้ปกครองคนนั้นเข้ามาอีกในการ เลือกตั้งครั้งต่อไป ทำให้ต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการบริหารประเทศ เช่น ๔ ปี เลือกตั้ง ๑ ครั้ง เป็นต้น

๓. การเลือกตั้ง เป็นกลไกในการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของประชาชนกับรัฐบาล นั่นคือผู้ที่ลงเลือกตั้งจะต้องนำเอาความต้องการของประชาชนมากำหนดเป็นนโยบาย

๔. การเลือกตั้ง เป็นตัวสร้างความชอบธรรมในทางการเมืองให้กับผู้ปกครองเพราะรัฐบาล ที่ผ่านการเลือกตั้งจะมาจากความยินยอมของคนส่วนใหญ่

^{๕๔} ชลธิชา ณ เชียงใหม่, แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนปรีณสร้อยแยลส์ วิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๘.

๒.๔.๒ ประเภทของการเลือกตั้ง

๑. การเลือกตั้งทั่วไป (General Election) เป็นการเลือกตั้งใหญ่ทั่วประเทศ เช่น การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๒. การเลือกตั้งซ่อม (By-Election) กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติจนเป็นเหตุให้ต้องออกจากตำแหน่ง
๓. การเลือกตั้งซ้ำ (Re-Election) จะทำในกรณีการเลือกตั้งครั้งแรกไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม หรือเกิดปัญหาในการเลือกตั้ง

๒.๔.๓ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเลือกตั้ง

๑. ประชาชนจะได้ผู้แทนซึ่งเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่
๒. ได้รับการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์
๓. การเลือกตั้งช่วยส่งเสริมให้คนที่มีความรู้เข้ามาสู่การเมือง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประชาชนว่าเลือกคนดีจริงๆ เข้ามาหรือไม่
๔. การเลือกตั้งช่วยส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
๕. การไปเลือกตั้งเป็นการทำหน้าที่ของพลเมืองดี
๖. การเลือกตั้งช่วยลดความขัดแย้ง เช่น ถ้าเกิดปัญหาในการบริหารประเทศมีความขัดแย้งในพรรครัฐบาล ก็จะใช้วิธีการยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่
๗. การเลือกตั้งช่วยสร้างบูรณาการทางการเมือง
๘. การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญมาก
๙. การเลือกตั้งนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงผู้นำอย่างสันติ

๒.๔.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง

๑. การศึกษา ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเลือกตั้งมากอย่างหนึ่ง จากการศึกษา การเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า คนที่มีการศึกษาสูงจะไปเลือกตั้งมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำหรือไม่ได้รับการศึกษา การศึกษาขั้นต่ำในประเทศสหรัฐอเมริกาคือ Hi-School ส่วนประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ คือ การศึกษายังอยู่ในภาคบังคับอยู่ ประชาชนเหล่านี้ยังแยกไม่ออกว่านโยบายพรรคคืออะไร มีอุดมการณ์อย่างไร เมื่อมีคนนำผลประโยชน์มาให้ก็จะรับทันที

๒. เศรษฐกิจ เป็นเรื่องของรายได้ของประชาชน เป็นเรื่องปากท้องปัจจุบัน รายได้ต่อหัวของประชากรในประเทศไทยยังต่ำมาก ถือว่าอยู่ในขั้นยากจน เห็นได้จากการสำรวจราชกรจำนวน ๘๐๐ ครัวเรือน ที่จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยวันละ ๔ บาท หรือปีละ ๑,๔๔๐ บาท ซึ่งถือว่าต่ำมากๆ ไม่เพียงพอต่อการครองชีพในปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อประชาชนท้องก็ไม่มีจะกิน ถ้ามีคนนำสิ่งของ นำเงินมาให้ก็จะต้องรับเพื่อความอยู่รอด ไม่สนใจว่าบุคคลที่ให้อยู่พรรคไหน มีอุดมการณ์อย่างไร จะพัฒนาไปในทิศทางใด เศรษฐกิจจึงมีผลต่อการเลือกตั้งอย่างมาก ปากท้องของประชาชนจะต้องมาก่อนการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงมีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไปแน่นอน

๓. สังคมของประเทศไทยจะเป็นสังคมแบบหลวมๆ ไม่ผิดระเบียบกฎเกณฑ์ ไม่มีการฝึกคนไทยเป็นคนเอาอย่างโร้ได้ง่ายๆ ไม่เรื่องมาก จากการศึกษาพบว่า

๑) สังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ คนไทยยังชอบการแต่งตั้งอยู่ ชอบพรรคพวกกัน เคยฝากอะไรกันไว้ เคยทำให้ ยังรักพี่รักน้อง รักเจ้านายรักลูกน้อง เพื่อนที่ทำงาน ดังนั้นถ้ามีการฝากว่าให้เลือกหน่อยนะคนนี้เพื่อนกัน ก็ถือว่าช่วยๆกัน การซื้อเสียงจึงเกิดขึ้น

๒) สังคมไทย เป็นระบบเครือญาติ เป็นระบบครอบครัวใหญ่ ยังมีสายใยความผูกพัน มีปู่ย่า ตายาย ลูกป้าหน้าอา ยังเกรงใจฝากคนนั้นคนนั้นมา เป็นต้น

๓) สังคมไทยเป็นระบบอาวุโส มีระบบผู้บังคับบัญชา ฝากมากก็เลือกๆตามผู้อาวุโสโดยไม่คิดถึงเรื่องการเมือง

๔) สังคมไทยเป็นระบบสะสมมรดก คือ ชอบการสะสมมรดกไว้ให้ลูกหลานทำเพื่อให้ได้เงินมาหลายๆ วิธีการได้มาอย่างแรกคือต้องมีอำนาจทางการเมือง เพราะมีช่องทางในการหาเงินได้มาก คือ การทุจริต โดยการพยายามซื้อเสียงเพื่อจะได้เป็นรัฐมนตรี

๔. ค่านิยม ค่านิยมของคนไทยจะมีความชอบอยู่มาก เช่น

๑) ค่านิยมชอบคนมีบารมีมีอิทธิพล ร่ำรวย โดยมิได้สนใจว่าเขามีนโยบายพรรคว่าอย่างไร แต่ชอบคนนี้แหละจึงเลือกเพราะเขามีบารมี ส่วนเลือกแล้วเขาจะไปทำอะไรบ้างไม่ได้คิด

๒) ค่านิยมชอบคนใจนักเลง พูดจริงทำจริง คำไหนคำนั้น แต่ไม่ใช่ทำเพื่อประชาชนของชาติ แต่เป็นประโยชน์ส่วนตัว คนไทยชอบเพราะใจนักเลงดี คนตรง แต่ไม่ได้พิจารณาว่าเขาอยู่พรรคไหน มีนโยบายอย่างไรเลือกเขาเพราะชอบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓) ชอบคนใจกว้าง ใจใหญ่ ทำบุญมาก ๆ บริจาคมาก ๆ ไปจัดเสียง โดยมีต้องให้ใครออกค่าใช้จ่ายช่วย เอาภรรยาบุตรมาฉาย เอามวย เอาหมอลำมาให้ดูฟรี นักการเมืองลงทุนไปก็ต้องหาคืน

๔) ชอบของฟรี คนไทยจะชอบมากของฟรี อะไรก็ได้ขอให้ได้มาฟรี ๆ ชอบ เช่น เขาจัดโต๊ะจีน จัดให้กินฟรี จัดมโหรีสพให้ดูฟรี ชอบก็เลือกเขาโดยไม่สนใจเลยว่าเขาจะทำอะไรได้บ้าง เขามีอุดมการณ์หรือนโยบายหรือไม่ จะช่วยเศรษฐกิจชาติได้อย่างไร

๕) ชอบคนที่ดีเด่น มีชื่อเสียง ถ้าดังมีชื่อเสียงลงสมัครรับเลือกตั้งคนไทยจะชอบเลือก โดยไม่สนใจว่าเขาหลงเพราะมีอุดมการณ์ทางการเมือง มีนโยบายหรือไม่

๕. ชอบลืมนง่าย คนไทยจะเป็นคนที่ลืมนอะไรง่าย ๆ ไม่ค่อยจำว่าในอดีตที่ผ่านมาได้ทำอะไรผิดไปบ้าง เวลาผ่านไปเพียงไม่กี่วันก็จะลืมน คนที่เขาสมัครใหม่ก็จะเลือกอีกจนลืมนไปว่าเขาเคยสร้างผลงานหรือไม่ จำได้แต่ว่าเคยเลือก

๖. เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ คนไทยจะเป็นคนที่เชื่อบาปบุญคุณโทษเมื่อได้รับเงินรับสิ่งของเขามาแล้ว ก็จะต้องเลือกเขาเพราะจะบาป โดยไม่สนว่าเขาได้รับเลือกตั้งแล้วเขาจะไปทำอะไรร้าง

๗. ชอบเชื่อเรื่องโชคลาง ผีसाงเทวดา ดูดวงแล้วคนนี้ได้รับเลือกตั้งก็ได้รับเรื่องการดูดวงเชื่อผีบอก

๘. ชอบคนบริจาคนมาก ถ้าบริจาคนมาก ๆ ก็ชอบ เขาบริจาคนเงินสร้างวัด สร้างถนนให้ จะต้องเลือก ๆ เพราะเขาทำให้ ไม่สนใจว่าเขาเล่นการเมืองเพราะมีนโยบายอะไร

๙. ชอบให้อภัย ถ้านักการเมืองทำผิดมาในอดีตเขาออกมาขอโทษ ก็ให้อภัยให้เล่นการเมืองต่อได้ เลือคนอีก และถ้าทำผิดอีกก็ขอโทษและให้อภัยอีกเรื่อย ๆ

๑๐. ชอบการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นิสัยคนไทยแต่โบราณมาแขกมาบ้านให้ต้อนรับ ยิ่งเขามียของมาฝากด้วยยิ่งต้อนรับ มาขอคะแนนถึงประตูบ้าน นำของมาฝากด้วยจะต้องเลือกเขา

๑๑. ไม่ค่อยมีจริยธรรม คนไทยไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผน การเมืองไม่มีจริยธรรมทางการเมือง

๑๒. ถืออาวุธ ต้องเชื่อผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อผู้ใหญ่บอกให้เลือกใครก็เลือกผู้บังคับบัญชาให้เลือกใครก็เลือก โดยไม่สนใจว่ามีอุดมการณ์เมืองหรือไม่

๑๓. คนไทยมีความกตัญญู เช่น เคยฝากเขาให้อาาถูกเข้าโรงเรียนฝากลูกให้ทำงาน หรือช่วยเหลือเขาโดยยืมเงินเขา จึงต้องเลือกเขา เป็นต้น

๒.๔.๕ การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีภาพรวมเป็นดังนี้^{๕๕}

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้งจนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบกับระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่เป็นระบบ “วันแมนวันโหวต” คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะนำคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน ๔ คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ ๔๐ ของคะแนน ขณะที่อีก ๓ คนรวมกันได้ร้อยละ ๖๐ ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้ว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ ๖๐ นั้น ถูกทิ้งไปไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว

^{๕๕} ขงคชาญ สุวรรณมณี, การเลือกตั้งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.parliament.go.th/library> [๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓].

ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น ๒ แบบ คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อเพราะเชื่อว่าที่มาของสมาชิกทั้ง ๒ แบบนี้จะมาเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะเลือกคนดีในเขตเลือกตั้งนั้น แต่อาจจะไม่รอบรู้ในทุก ๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้ประเทศเยอรมนี จึงได้คิดวิธีหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อขึ้นมาเพื่อปิดจุดอ่อนดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองคัดเลือกผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถช่วยกันคิดนโยบายและบริหารงานได้เป็นอย่างดีในการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เปิดกว้างขึ้นไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่เขตใดเขตหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อนำกฎหมายเลือกตั้งมาใช้จริงก็ได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลงแข่งขันได้โดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งผิดหลักการที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นตัวยืน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นเพียงตัวเติมเต็ม ตลอดทั้งมีการนับคะแนนที่ซ้ำซ้อน กล่าวคือ คะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับมีการนับแล้วของคนทีชนะในเขตเลือกตั้งนั้น ยังนำกลับมานับเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออีกครั้ง ดังนั้น พรรคทีชนะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหลายเขตอยู่แล้ว ยังได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีชื่อมากตามไปด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้คิดนาระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่มาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ คือ “แบบจัดสรรปันส่วนผลสม” นั่นเอง รายละเอียดของการเลือกตั้งแบบใหม่เป็นดังนี้คือ

๑. การเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผลสม, หลักการคือ ทำอย่างไรที่จะให้ทุกคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเลือกตั้งถูกนำไปนับเพื่อให้ได้ที่นั่งของการจัดสรรปันส่วนอย่างเป็นธรรม และเปลี่ยนสภาพการเมืองจากการแข่งดีแข่งเด่นให้หันมาปรึกษาหารือร่วมพูดคุยกันเพื่อชาติบ้านเมือง หลักการใหม่ของ “แบบจัดสรรปันส่วนผลสม” ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ คือ กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐๐ คน แบ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๑๕๐ คน ใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑ ใบ เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ ๓๕๐ เขตแล้ว ในการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้คำนวณตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

๑. นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยหาร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

๒. นำผลลัพธ์ตาม ๑ ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่รับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้เบื้องต้น

๓. นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (๒) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขต

เลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับเบื้องต้น

การพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง หากพรรค ก. ชนะเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ ๒๐๐ เขต และถ้ำคำนวณจากคะแนนความนิยมทั่วประเทศของพรรค ก. จำนวนได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ๒๕๐ ที่นั่งในสภา ดังนั้น พรรค ก. ก็จะได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มเข้าไปให้ได้ตามสิทธิที่พรรคควรได้ และการพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคเล็กได้มีที่นั่งมากขึ้นตามแบบจัดสรรปันส่วนผสมดังกล่าว

๒. ที่มาของบัตรใบเดียว, การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้นับคะแนนได้ง่าย ในบัตรเลือกตั้งจะมีเพียงชื่อพรรคและตัวผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งกฎหมายเดิมกำหนดให้ต้องมีบัตร ๒ ใบ เพราะกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขียนให้พรรคการเมืองสามารถส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้โดยไม่ต้องส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีบัตร ๒ ใบ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดว่าจะส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้ ต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย จึงใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ต้องเลือกเนื่องจากมีลำดับรายชื่ออยู่ในบัญชีแล้ว ซึ่งจะได้ที่นั่งนั้นขึ้นอยู่กับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจะนับทุกคะแนนเสียงและไม่ทำให้ทุกคะแนนเสียงสูญเปล่าอย่างที่ผ่านมา

๓. ความคิดเห็นต่อระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม

มีชัย ฤชุพันธุ์^{๕๖} ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวถึงข้อดีของระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” โดยสรุปว่า นอกจากจะไม่ทำให้คะแนนของประชาชนสูญไปโดยเปล่าประโยชน์ ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบนี้ยังเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และจะทำให้ทุกพรรคคัดเลือกคนที่ดีที่สุดมาเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยได้อธิบายประโยชน์ของระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมไว้ ดังนี้

๑. เคารพเสียงของประชาชนทุกคะแนนจะไม่สูญเปล่า
๒. ไม่คำนึงถึงประโยชน์ของพรรคการเมืองใด แต่มุ่งให้คะแนนของประชาชนมีน้ำหนักในการออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด
๓. เป็นการสร้างความปรองดอง คือ ให้คะแนนเฉลี่ยกับทุกพรรคตามความเหมาะสม
๔. สร้างระบบเลือกตั้งที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เลือกปรับใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์
๕. แก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ที่อิงเฉพาะพื้นที่ฐานเสียงของพรรคตน
๖. พรรคจะคัดเลือกคนดีลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อหวังคะแนนไปคำนวณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ
๗. คำนึงถึงคะแนนเสียงของประชาชน ที่ถูกทิ้งไปอย่างไม่เป็นธรรม

^{๕๖} มีชัย ฤชุพันธุ์, ๗ ข้อดี ระบบเลือกตั้งใหม่ พร้อมแก้หากมีจุดอ่อน, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครกิจ, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

สำหรับการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เป็นการใช้ระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ที่ใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวในการเลือกทั้งคนทั้งพรรค ทำให้เกิดข้อเปรียบเทียบจากมุมมองของนักวิชาการด้านการเมือง ต่อระบบการเลือกตั้งดังกล่าว ดังนี้

ข้อเสนอระบบเลือกตั้งดังกล่าวหากนับกรณีในประเทศไทยอาจทำให้พรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์เกิดความเสียเปรียบ แต่ดูแล้วเพื่อไทยจะเสียเปรียบมากกว่า เพราะที่ผ่านมาทั้งการเลือกตั้งปี ๒๕๕๐ หรือ ๒๕๕๔ จะพบว่าเพื่อไทยมีสถิติชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่า ส่วนระบบบัญชีรายชื่อจะเห็นผลต่างไม่ค่อนมากเท่าไร^{๕๗}

สำหรับระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ที่ให้อาคะแนนผู้แพ้แบบแบ่งเขตเลือกตั้งมากำหนดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายนั้น โดยปกติคงต้องดูวัตถุประสงค์ของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง นอกจากมีหน้าที่ทำงานด้านนิติบัญญัติ ตรวจสอบฝ่ายบริหารแล้วที่สำคัญ คือ การเป็นตัวแทนประชาชนในการแก้ปัญหาความเดือดร้อน ทั้งนี้เพราะว่าการกระจายอำนาจในประเทศไทยยังไม่สมบูรณ์ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคต่างๆ และเป็นพื้นที่สำหรับคนที่ไม่เชี่ยวชาญในการหาเสียง จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายนั้นแตกต่างกัน ข้อดีของระบบดังกล่าวอาจทำให้เสียงข้างน้อยไม่ถูกทิ้ง แต่เป็นการทำลายหลักเสียงข้างมาก และบิดเบือนผลการเลือกตั้งได้ ซึ่งการให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อยยังมีกลไกที่หลากหลาย เช่น การใช้กลไกรัฐสภาการเพิ่มอำนาจให้ฝ่ายค้าน เพิ่มอำนาจกรรมการในการตรวจสอบ ซึ่งทั้งหมดเป็นกลไกที่ทำได้^{๕๘}

โจทย์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อการกำหนดรูปแบบการเลือกตั้ง เริ่มจากความต้องการจะทำให้ทุกคะแนนไม่สูญเปล่า เราอาจมองแบบนี้ก็ได้ เพราะคะแนนของผู้ไม่ได้รับเลือกตั้งจากแต่ละเขตเลือกตั้งจะกระจายนำไปใช้คิดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ แต่เหตุผลดังกล่าวจะนำมาเป็นสาระสำคัญไม่ได้ เพราะหลักของการเลือกตั้งอยู่ที่คะแนนการเลือกตั้งจะต้องสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง และสำหรับโจทย์ที่ระบุว่า เพื่อเป็นการช่วยพรรคเล็ก พบว่าไม่จริง เพราะการจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครครบทุกเขตเลือกตั้ง เพื่อจะได้มีคะแนนที่พำนักมาคิดปันส่วน แต่จากข้อเท็จจริง มีเพียง ๒ พรรคใหญ่ อย่างประชาธิปัตย์และเพื่อไทยเท่านั้นที่ส่งครบทุกเขตได้ ส่วนพรรคขนาดกลางอย่างชาติไทยพัฒนาหรือภูมิใจไทย ก็ยังส่งไม่ครบ ส่วนพรรคเล็กแน่นอนว่าไม่มีศักยภาพพอที่จะส่งครบทุกเขตได้ ดังนั้น พรรคเล็กแทบจะไม่มีคะแนนบัญชีรายชื่อ^{๕๙}

^{๕๗} โคทม อาริยา, ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.khoasod.com/parliament> (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

^{๕๘} ยุทธพร อิศรชัย, ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.khoasod.com/parliament> (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

^{๕๙} สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.khoasod.com/parliament> (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านได้สรุปข้อเสียของการเลือกตั้งแบบกาบัตรใบเดียวไว้ ๑๐ ประการ ดังนี้^{๖๐}

๑. ไม่เป็นธรรมต่อประชาชน เพราะในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี ๒ ประเภท แต่กลับให้ประชาชนมีสิทธิเลือกได้เพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน พุดง่าย ๆ คือ มัดมือชกนั่นเอง

๒. เป็นการรอนสิทธิหรือบังคับจิตใจของประชาชนมิให้ “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” จึงทำให้ประชาชนมีสภาพเหมือนถูก “ขโมย” สิทธิที่จะลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

๓. ทำให้พรรคที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนมากเท่าไรโอกาสที่จะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อก็ลดน้อยลงเท่านั้น ซึ่งสวนทางกับความเป็นจริง

๔. ทำให้เป็นการยากที่พรรคใดพรรคหนึ่งจะครองเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในสภาที่จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้

๕. ทำให้พรรคการเมืองที่มีที่นั่งมากที่สุดในสภาอาจถูกผลักดันให้เป็นฝ่ายค้าน โดยพรรคอันดับสองและพรรคที่เหลือทั้งหมดจับมือกัน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก “Majority rule”

๖. เปิดช่องให้มีนายกรัฐมนตรีคนนอกและรัฐบาลผสม ที่พรรคอันดับหนึ่งไม่ได้เป็นรัฐบาล ซึ่งกระทบต่อภาพลักษณ์และไม่ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก ตลอดจนความไม่เชื่อมั่นในเสถียรภาพของรัฐบาล

๗. ทำให้เกิดรัฐบาลผสมที่อ่อนแอและตกอยู่ในวังวนของการแย่งชิง กัดดัน ต่อรอง ตำแหน่ง และผลประโยชน์จนผู้นำรัฐบาลทนต่อแรงเสียดทานไม่ไหว ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็่นนายกรัฐมนตรีคนนอก หรือนายกรัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยิ่งถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีคนนอกยิ่งจะโดนกัดดันอย่างหนักจากพรรคร่วมรัฐบาล

๘. ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอและแตกแยกจากปัจจัยที่นอกจากจะต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีได้ถึง ๓ คน และแย่งกันอยู่ในบัญชีรายชื่อลำดับต้น ๆ แล้ว ยังทำให้ขาดแรงจูงใจและเก็งงอนกันหาคะแนนนิยมให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคอีกด้วย

๙. ขัดแย้งกับการโฆษณาชวนเชื่อของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ส่งเสริมให้คนดีเข้าสู่สภา เพราะโอกาสของคนดีที่จะเข้าสู่สภาโดยผ่านทางบัญชีรายชื่อแทบจะเป็นศูนย์

๑๐. เปิดช่องให้พรรคขนาดกลางเนื้อหอมจนบรรดานายทุนแย่งกันประมูลซื้อพรรค และเป็นนายทุนให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเอาเงินไปซื้อเสียง

^{๖๐} คณิน บุญสุวรรณ, ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่: แบบจัดสรรปันส่วนผสม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-2.pdf (๑๒ เมษายน ๒๕๖๓)

๔. การกำหนดเวลาให้มีการเลือกตั้ง, การเลือกตั้งขึ้นอยู่กับกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด เริ่มจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๔ ฉบับ ประกอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องประกาศใช้ก่อนจึงจะจัดเลือกตั้งได้ ซึ่งต่อมาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยตัดสินชี้ขาดด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) และมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ในประเด็นที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมี ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. การตัดสิทธิผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งห้ามเป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง (มาตรา ๓๕) ซึ่งมีการมองว่าเรื่องนี้จะเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวเป็นเรื่องของเสรีภาพ ไม่ใช่สิทธิ การไปเขียนห้ามไว้จึงอาจเป็นการเขียนกฎหมายเกินขอบเขตการจำกัดสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๕

๒. การช่วยเหลือผู้พิการในการลงคะแนนเลือกตั้งโดยให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยลงคะแนนแทน และให้ถือเป็นการออกเสียงโดยตรงและลับ (มาตรา ๙๒) อาจขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ ที่กำหนดให้วิธีการออกเสียงเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ทำโดยตรงและลับ

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติเป็นเอกฉันท์วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๕ วรรค ๓ เนื่องจากการดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) เป็นสิทธิชนิดหนึ่ง ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๕ วรรคสาม ทั้งนี้ ในร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) บัญญัติไว้ว่า "ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่ได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว แต่เหตุอันสมควร ผู้นั้นจะถูกจำกัดสิทธิ (๔) การดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง และข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา (๕) สิทธิในการได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" พร้อมกันนั้น ศาลรัฐธรรมนูญยังวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ เนื่องจากการอำนวยความสะดวกหรือจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนของคนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง ยังอยู่ในขอบเขตของวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง สำหรับมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า "เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุในการออกเสียงลงคะแนน ให้คณะกรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมายให้มีการอำนวยความสะดวก สำหรับการออกเสียงลงคะแนนของบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ หรือจัดให้มีการช่วยเหลือใน

การออกเสียงลงคะแนน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องให้บุคคลนั้นได้ออกเสียงลงคะแนนด้วยตนเอง ตามเจตนาของบุคคลนั้น เว้นแต่ลักษณะทางกายภาพทำให้คนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอม และเป็นไปตามเจตนาของคนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุนั้น ทั้งนี้ให้ถือเป็นการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ"

ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้ง ๔ ฉบับ ได้ผ่านมติคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปจนกระทั่งได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงจะเริ่มมีผลบังคับใช้และเริ่มนับหนึ่งเพื่อไปสู่การเลือกตั้งภายใน ๑๕๐ วันได้ นั้นหมายความว่า การเลือกตั้งสามารถจัดให้มีขึ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคม ๒๕๖๒ ซึ่งการเลือกตั้งดังกล่าวก็ได้ผ่านมาแล้วนั่นเอง

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งของประเทศไทย เป็นกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ อาทิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าเมืองพัทยา และผู้บริหารท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วยการให้ประชาชนออกเสียงเลือกบุคคลที่เห็นสมควร ประเทศไทยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปมาแล้ว ๒๘ ครั้ง นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นมา โดยครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นการปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียกกันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะจูงใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกได้เพียงบัตรเดียวที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ ดังนั้น พรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประสานการทำงานใกล้ชิดกันและหนักมากขึ้นเพื่อช่วงชิงคะแนนนิยมจากประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงจะได้คะแนนเสียงมาก ความนิยมที่มีต่อพรรคเป็นตัวตั้ง นั่นคือ ระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง สมาชิกพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องช่วยกันหาเสียง ต้องทำงานหนักด้วยการทำดีเพื่อให้ได้รับความนิยม

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ต้องการจะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยให้มีความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สุจริต นั้น บัดนี้ ความพร้อมในด้านกฎหมายสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว และรวมถึงความพร้อมของประชาชนชาวไทยที่มีการเรียนรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง ส่งผลให้บรรยากาศความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคัก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีการทาบทามแสวงหาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันมาร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทย การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาจึงเป็นการพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอีกครั้งว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์โปร่งใสมีการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ หรือจะเกิดการทุจริตในรูปแบบใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้นไปอีก

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชลธิชา ณ เชียงใหม่, (๒๕๔๖, หน้า ๖๘)	การเลือกตั้งเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมือง การปกครองของประชาชนนั่นคือ เป็นแนวทางในการได้มาซึ่งผู้ปกครองประเทศนั่นเอง ในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ เพราะเป็นการสรรหาตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน ซึ่งเรียกว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เพราะเหตุผลว่าประชาชนทุกคนไม่สามารถที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในสภาได้ทุกคน เพราะมีเป็นจำนวนมาก
ชงคชาญ สุวรรณมณี, (๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓)	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้
มีชัย ฤชุพันธ์, (๒๕๕๘, หน้า ๒๓)	ประโยชน์ของระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมไว้ ดังนี้ ๑. เคารพเสียงของประชาชนทุกคะแนนจะไม่สูญเปล่า ๒. ไม่คำนึงถึงประโยชน์ของพรรคการเมืองใด แต่มุ่งให้คะแนนของประชาชนมีน้ำหนักในการออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ๓. เป็นการสร้างความปรองดอง คือ ให้คะแนนเฉลี่ยกับทุกพรรคตามความเหมาะสม ๔. สร้างระบบเลือกตั้งที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เลือกปรับใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ ๕. แก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ที่อิงเฉพาะพื้นที่ฐานเสียงของพรรคตน ๖. พรรคจะคัดเลือกคนดีลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อหวังคะแนนไปคำนวณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อ ๗. คำนึงคะแนนเสียงของประชาชน ที่ถูกทิ้งอย่างไม่เป็นธรรม

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
โคทม อาริยา, (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓)	ข้อเสนอระบบเลือกตั้งดังกล่าวหากนับกรณีในประเทศไทย อาจทำให้พรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์เกิดความเสียเปรียบ แต่ดูแล้วเพื่อไทยจะเสียเปรียบมากกว่า เพราะที่ผ่านมาทั้งการเลือกตั้งปี ๒๕๕๐ หรือ ๒๕๕๔ จะพบว่าเพื่อไทยมีสถิติชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่า ส่วนระบบบัญชีรายชื่อจะเห็นผลต่างไม่ค่อนมากเท่าไร
ยุทธพร อิศรชัย, (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓)	สำหรับระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ที่ให้เอาคะแนนผู้แพ้แบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาคำนวณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อนั้น โดยปกติคงต้องคว้ตอุปสรรคของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนอกจากมีหน้าที่ทำงานด้านนิติบัญญัติ ตรวจสอบฝ่ายบริหารแล้วที่สำคัญ คือ การเป็นตัวแทนประชาชนในการแก้ปัญหาความเดือดร้อน ทั้งนี้เพราะว่าการกระจายอำนาจในประเทศไทยยังไม่สมบูรณ์ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคต่าง ๆ และเป็นพื้นที่สำหรับคนที่ไม่เชี่ยวชาญในการหาเสียง จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อนั้นแตกต่างกัน ข้อดีของระบบดังกล่าวอาจทำให้เสียงข้างน้อยไม่ถูกทิ้ง แต่เป็นการทำลายหลักเสียงข้างมาก และบิดเบือนผลการเลือกตั้งได้ ซึ่งการให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อยยังมีกลไกที่หลากหลาย เช่น การใช้กลไกรัฐสภา การเพิ่มอำนาจให้ฝ่ายค้าน เพิ่มอำนาจกรรมการในการตรวจสอบ ซึ่งทั้งหมดเป็นกลไกที่ทำได้

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓)	โจทย์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อการกำหนดรูปแบบการเลือกตั้ง เริ่มจากความต้องการจะทำให้ทุกคะแนนไม่สูญเปล่า เราอาจมองแบบนี้ก็ได้ เพราะคะแนนของผู้ไม่ได้รับเลือกตั้งจากแต่ละเขตเลือกตั้งจะกระจายนำไปใช้คิดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ แต่เหตุผลดังกล่าวจะนำมาเป็นสาระสำคัญไม่ได้ เพราะหลักของการเลือกตั้งอยู่ที่คะแนนการเลือกตั้งจะต้องสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง และสำหรับโจทย์ที่ระบุว่า เพื่อเป็นการช่วยพรรคเล็ก พบว่าไม่จริง เพราะการจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครครบทุกเขตเลือกตั้ง เพื่อจะได้มีคะแนนที่พำนำมาคิดปันส่วน แต่จากข้อเท็จจริง มีเพียง ๒ พรรคใหญ่ อย่างประชาธิปัตย์และเพื่อไทยเท่านั้นที่ส่งครบทุกเขตได้ ส่วนพรรคขนาดกลางอย่างชาติไทยพัฒนาหรือภูมิใจไทย ก็ยังส่งไม่ครบ ส่วนพรรคเล็กแน่นอนว่าไม่มีศักยภาพพอที่จะส่งครบทุกเขตได้ ดังนั้น พรรคเล็กแทบจะไม่มีคะแนนบัญชีรายชื่อ
คณิน บุญสุวรรณ, (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓)	ข้อเสียของการเลือกตั้งแบบกาบัตรใบเดียวได้แก่ ๑. ไม่เป็นธรรมต่อประชาชน เพราะในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี ๒ ประเภท แต่กลับให้ประชาชนมีสิทธิเลือกได้เพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้น ๒. เป็นการรอนสิทธิหรือบังคับจิตใจของประชาชนมิให้ “เลือกคนที่รัก เลือกพรรคที่ชอบ” จึงทำให้ประชาชนมีสภาพเหมือนถูก “ขโมย” สิทธิ ๓. ทำให้พรรคที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนมากเท่าไรโอกาสที่จะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อก็ลดน้อยลงเท่านั้น ซึ่งสวนทางกับความเป็นจริง ๔. ทำให้เป็นการยากที่พรรคใดพรรคหนึ่งจะครองเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในสภาที่จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	๕. ทำให้พรรคการเมืองที่มีที่นั่งมากที่สุดในสภาอาจถูกผลักดันให้เป็นฝ่ายค้าน โดยพรรคอันดับสองและพรรคที่เหลือทั้งหมดจับมือกัน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก “Majority rule”
	๖. เปิดช่องให้มีนายกรัฐมนตรีคนนอกและรัฐบาลผสม ที่พรรคอันดับหนึ่งไม่ได้เป็นรัฐบาลซึ่งกระทบต่อภาพลักษณ์ และไม่ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก ตลอดจนความไม่เชื่อมั่นในเสถียรภาพของรัฐบาล
	๗. ทำให้เกิดรัฐบาลผสมที่อ่อนแอและตกอยู่ในวังวนของการแย่งชิง กัดคืบ ต่อรองตำแหน่ง และผลประโยชน์จนผู้นำรัฐบาลทนต่อแรงเสียดทานไม่ไหว ทั้งนี้ ไม่ว่าจะป็น นายกรัฐมนตรีคนนอก หรือนายกรัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยิ่งถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีคนนอกยิ่งจะโดนกัดคืบอย่างหนักจากพรรคร่วมรัฐบาล
	๘. ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอและแตกแยกจากปัจจัยที่นอกจากจะต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีได้ถึง ๓ คน และแย่งกันอยู่ในบัญชีรายชื่อลำดับต้น ๆ แล้ว ยังทำให้ขาดแรงจูงใจ และเกียจกร่อนกัน หากคะแนนนิยมให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคอีกด้วย
	๙. ขัดแย้งกับการโฆษณาชวนเชื่อของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ส่งเสริมให้คนดีเข้าสู่สภา เพราะโอกาสของคนดีที่จะเข้าสู่สภาโดยผ่านทางบัญชีรายชื่อแทบจะเป็นศูนย์
	๑๐. เปิดช่องให้พรรคขนาดกลางเนื้อหอมจนบรรดานายทุนแย่งกันประมูลซื้อพรรค และเป็นนายทุนให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเอาเงินไปซื้อเสียง

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

๒.๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงอย่างแน่นอนเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน และผลจากการเมืองนี้เองที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา เช่น การประท้วงเมื่อไม่พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล การต่อต้าน และเรียกร้องเมื่อมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประชาชนได้แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจนที่สุดและถูกต้องตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้นวิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมหนีไม่พ้นจากการเมือง เพราะการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญ สุภาพ ที่กล่าวว่า ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าไปในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^{๖๑} ส่วน Lester W. Milbrath and M. L. Goel ได้ชี้ให้เห็นว่าในชีวิตประจำวันของเรานั้นจะเห็นวาระทางการเมืองไม่รวมเฉพาะการเมืองที่เป็นทางการเท่านั้น แต่จะรวมถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย ดังนั้นระบบการเมืองจึงต้องเป็นองค์การที่แน่นอน เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และพฤติกรรมที่ควบคุมการตัดสินใจของรัฐบาล ฉะนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงหมายถึงพฤติกรรมซึ่งมีอิทธิพลหรือตั้งใจให้มีอิทธิพลต่อผลผลิตการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย^{๖๒} นอกจากนี้ อนุสรณ์ ลิมมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ ได้ชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีด้วยกัน ๕ ประเภท ดังนี้

๑. อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งในระบบสังคมหนึ่ง ๆ จะมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมอื่น ๆ และทุกสังคมจะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของตนเอง เราแบ่งกลุ่มสังคมเป็น ๓ ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เช่น ครอบครัว และกลุ่มทุติยภูมิ สมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางด้านอาชีพและศาสนา ส่วนกลุ่มอ้างอิง สมาชิกมีความพยายามเลียนแบบอย่างกัน เช่น เลียนแบบค่านิยม และเป้าหมายการดำเนินชีวิต ดังนั้นการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มีความสำคัญ ดังนี้

๑.๑) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะมีครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรไม่ควร เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีความรู้สึกรับผิดชอบและรู้หน้าที่ควรปฏิบัติในฐานะพลเมืองดี ได้ นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนที่เป็นองค์การที่สำคัญในการถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติให้แก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย

^{๖๑} จรูญ สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

^{๖๒} Lester W. Milbrath and M. L. Goel, **Political Participation**, (New York : University of Buffalo Press, 1971), p. 1.

๑.๒) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง โดยการป้อนข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกันในระหว่างกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น

๑.๓) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจสังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มชุมชน เป็นต้น

๒. อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม หมายถึงสถานภาพและชนชั้น ซึ่งอาจวัดได้จากอาชีพ รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับชนชั้นและพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ คนที่อยู่ในชนชั้นสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองคล้าย ๆ กับผู้ที่มีการศึกษาสูง ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ คือผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเมือง ซึ่งเหตุผลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ได้แก่ มีกำลังทรัพย์ และเวลาที่เกี่ยวเนื่องกับการเมืองทั้งโดยตรงและอ้อม

๓. อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของบุคคล สืบเนื่องมาจากสถานภาพทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรม และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการควบคุมต้องการอำนาจ มีความอดทนอดกลั้นต่อความไม่แน่นอน เป็นต้น

๔. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึงพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตมนุษย์อันเป็นแบบแผนของสังคมที่ยึดมั่นถือปฏิบัติกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การทหาร และอื่นๆ ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมนี้จะส่งผลที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงทางการเมืองด้วย

๕. อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง คือการเข้าร่วมในทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลในการจำกัดการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และสถานภาพทางสังคมต่ำด้วย^{๒๓} นอกจากนี้พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่แสดงออกมายังขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและพลัง เช่นอาหาร เสียงปืน เป็นต้น ทศนคติ และสถานการณ์^{๒๔}

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนสามารถแสดงออกมาในทางลักษณะภายในของปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ เป็นต้น และแสดงออกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เป็นสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ ศาสนา การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น

^{๒๓} อนุสรณ์ ลิ้มมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐ - ๓๖.

^{๒๔} ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๒๔ - ๓๖.

๒.๕.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

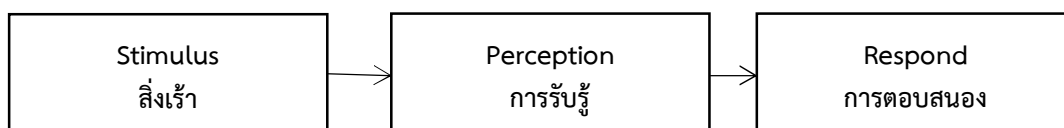
การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการมีบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เช่นกัน เนื่องจากอีกแนวทางการอบรมด้านการเมืองให้กับผู้รับเป็นอย่างดีหากการรับรู้ข่าวสารมากก็จะทำให้คน ๆ นั้นมีความรู้ด้านการเมืองได้มากขึ้นด้วยการจะตัดสินใจทางการเมืองก็อาจเกิดขึ้นได้บนฐานข้อมูลที่ได้รับนั้น ๆ

๑. ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ (Perception) มีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายสอดคล้องกันดังนี้ว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เรารู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกการจัดระบบระเบียบและการแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ จากความรู้สึกสัมผัส^{๖๕} ซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของ เสรี ชังภัย ที่อธิบายว่าการรับรู้ เป็นการรับทราบต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่เข้ามากระทบซึ่งอาจจะเป็นสิ่งแวดล้อม ความรู้ความคิดหรืออารมณ์ความรู้สึก ดังนั้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือนำเอาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเข้าสู่สมองซึ่งจะมีการตีความหรือแปลความหมายแล้วเก็บรวบรวมสิ่ง ต่างๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยประสบการณ์และความรู้เดิมเป็นเครื่องช่วย นอกจากนี้การรับรู้เป็นกระบวนการตีความสิ่งที่เห็นสิ่งที่ได้ยินและสิ่งที่รู้สึกด้วยประสาทสัมผัสอื่นๆ เพื่อให้รู้ว่าเป็นอะไร สิ่งที่ได้รับมีทั้งที่เป็นวัตถุ มนุษย์ด้วยกัน และความเป็นไปภายในจิตใจของเราเอง^{๖๖} ทั้งนี้ สุขา จันทรเอม กล่าวไว้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายที่สุด ถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่ความเข้าใจ ซึ่งนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป เช่น

๑. การรับรู้ คือ การตีความหมายจากการรับสัมผัส (Sensation) ในการรับรู้ นั้น เราไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่ เรารับรู้ นั้นคืออะไร มีรูปร่างอย่างไร อยู่ทิศใด ไกลกว่าเรามากน้อยแค่ไหน เป็นต้น ทั้งหมดที่เราบอกได้นี้เป็นการใส่ความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในการรับสัมผัส

๒. ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นขบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า^{๖๗} ดังแผนภาพข้างล่างนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงการรับรู้

^{๖๕} Kagan, Jerome and Segal, Julius, *Psychology and Introduction*, 7th edition , (Ec. Florida : Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1992), p. 130.

^{๖๖} ชัยพร วิชาเวช, *มูลสารจิตวิทยา*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๘๘.

^{๖๗} สุขา จันทรเอม, *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๘.

การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดระเบียบและตีความรู้สึกประทับใจของตนเองเพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การรับรู้ที่แตกต่างกันของบุคคลเกิดจาก ๑) ผู้รับรู้ (Perceiver) ๒) ความมุ่งหมายหรือเป้าหมาย (Target) ที่รับรู้ ๓) ลักษณะสถานการณ์ (Situation)^{๖๘}

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง การแปลความหมายที่เป็นระบบของสิ่งเร้าที่มาจากการสัมผัสทั้ง ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยการรับรู้มีตั้งแต่ระดับที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ถึงระดับที่ยาก ซับซ้อน หลายเงื่อนไข โดยการรับรู้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงความจำมาช่วยแล้วทำการสะท้อนพฤติกรรมออกมาอาจจะนิ่งเฉย หรือกระทำการบางสิ่งบางอย่างก็ได้

๒. กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวระหว่างความเข้าใจ (Understand) การคิด (Thinking) การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision Making) การแสดงพฤติกรรม (Behavior)^{๖๙} ซึ่งเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกระบวนการของการรับรู้

การที่คนเรามีการรับรู้ต่างกันเป็นเพราะคนมีเครื่องกรองการรับรู้ คือ การรับรู้ของเรามีอคติ หรือถูก “กรอง” ด้วยการปรับที่จะเลือกรับรู้จากสภาพแวดล้อมของเรานั้นคือ เราเลือกรับรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่เราพอใจตามองค์ประกอบทางด้านประสบการณ์เดิม และความต้องการของเรา รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ อารมณ์และทัศนคติของเรา^{๗๐} ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลมี ๓ ประการได้แก่ คุณลักษณะของวัตถุ คือระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า การเคลื่อนไหว และขนาดของสิ่งเร้านั้น ประการต่อมาได้แก่ ลักษณะของ

^{๖๘} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, พฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีรฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๘๘.

^{๖๙} กันยา สุวรรณแสง, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒๙.

^{๗๐} พรรณราย ทรรศนะประภา, จิตวิทยาสำหรับนักบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : วิชั่นอาร์ตคอปอเรชั่น, ๒๕๓๒), หน้า ๒๓.

สภาพการณ์ของการทำงาน หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น แสง สี เสียง ระยะเวลา เป็นต้น และประการสุดท้าย ได้แก่ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งเป็นแหล่งอิทธิพลที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น แรงจูงใจ การเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิม การคาดหวังจากงาน และบุคลิกภาพ^{๗๑} นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลดังต่อไปนี้

๑. ความตั้งใจ หมายถึง การเอาใจใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขณะนั้นเพียงสิ่งเดียว ดังนั้นการรับรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของเรา อาจแยกได้ดังนี้

๑.๑) สิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสิ่งที่มีขนาดเล็ก ระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า เช่น เสียงดัง ย่อมได้รับความสนใจมากกว่าเสียงเบา สิ่งเร้าที่เคลื่อนที่ไปมาย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสิ่งเร้าที่อยู่กับที่ หรือสีเข้มย่อมดึงดูดความสนใจได้มากกว่าสีอ่อน

๑.๒) สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการหรือความหวัง เช่น เราเกิดความต้องการและความหวังที่จะรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อสิ่งนั้นเป็นที่สนใจ

๒. การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ หมายถึง สภาพจิตใจที่สงบและแน่วแน่ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพียงสิ่งเดียว การรับรู้ก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้

๓. ความต้องการ หมายถึง สภาวะของจิตใจที่อยากได้สิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อเป็นความอยากได้ การรับรู้ที่เกิดขึ้นก็จะมีประสิทธิภาพ^{๗๒}

คนเรามักจะรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเราไม่เหมือนกัน ทั้งนี้อยู่กับระบบประสาทสัมผัสและสภาวะของจิตใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนลักษณะของวัตถุที่เราจะรับรู้องค์ประกอบของการรับรู้สามารถแบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ

๑. การจัดหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า

๑.๑) ความใกล้ (nearness or proximity) คือ คนเรามีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งที่ใกล้ทำให้เป็นภาพเดียวกันหรือหมวดหมู่เดียวกัน

๑.๒) ความเหมือน (similarity) คือ ภาพของเส้นหรือจุดที่เหมือนกัน เราจะรับรู้มันเป็นภาพเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน

๑.๓) ความต่อเนื่อง (continuity) การรวมกลุ่มเกิดจากสิ่งเร้ามีทิศทางไปทางเดียวกัน

๑.๔) Closure คือ ภาพที่ใกล้จะสมบูรณ์ หรือขาดความสมบูรณ์ไปเพียงเล็กน้อยเรามีแนวโน้มที่จะต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ได้

๑.๕) ภาพและพื้น (figure and ground) การที่มองเห็นสิ่งต่างๆ เป็นรูปได้ เพราะเส้นต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นรูปนั้นตัดกับพื้นสรุป figure ก็คือวัตถุที่เด่นขึ้นมา และทำให้เราได้รับรู้ก่อนอย่างเช่น กระดานดำ ตัวหนังสือที่เด่นขึ้นมาเป็น figure ในขณะที่กระดานดำเป็น ground

๒. คุณลักษณะของผู้รับรู้

^{๗๑} วนิดา เสนิเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล, **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๕ - ๖.

^{๗๒} ลักขณา สิริวัฒน์, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๕๐ - ๕๑.

๒.๑) ประสบการณ์ ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล จะทำให้บุคคลรับรู้ภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ หรือรูปที่มีการรับรู้ได้เป็น ๒ แฉกมุม

๒.๒) ความต้องการทางร่างกาย ถ้าสภาวะทางร่างกายของบุคคลใดต้องการสิ่งใดมาก ก็ จะรับรู้สิ่งๆ นั้นได้ดี อย่างเช่น บุคคลที่กำลังหิวจะรับรู้ป้ายร้านอาหาร

๓. อิทธิพลของสังคม สภาพความเป็นอยู่ของวัฒนธรรมและสังคมก็ทำให้คนแต่ละคนรับรู้ ในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป^{๗๓}

สรุปได้ว่า กระบวนการและองค์ประกอบของการรับรู้จำเป็นต้องประกอบด้วย สภาวะแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้า เกิดความรู้สึก แปลความหมายจากประสบการณ์ ความรู้ ทักษะคิด ความเชื่อ ความจำ เกิดการตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำบางสิ่งบางอย่างออกมา โดยคน ๆ หนึ่ง เกิดการรับรู้สิ่งต่าง ๆ และแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามระดับการรับรู้และองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวเอง

๓. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองสามารถนำแนวความคิด เรื่องการใช้และความพึงพอใจที่ผู้รับสารมีต่อสื่อมวลชน (Uses และ Gratifications Model) เพื่อเป็นดัชนีชี้ถึงการเปิดรับข่าวสารตามความพอใจของผู้รับสาร โดยแนวความคิดนี้เน้นที่ผู้รับสารว่ามีกระบวนการอย่างไร ในการเปิดรับสื่อหนึ่งๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างสรรค์ความพอใจให้กับตนเองโดยอาศัย สื่อ ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิหลังด้านตัวแปรทางประชากรศาสตร์ จิตวิทยา และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้รับสาร^{๗๔} ในกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารในสังคมนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารครบทั้ง ๓ ประการ คือมีแหล่งกำเนิด (Source) ข่าวสาร (Message) และจุดหมายปลายทาง (Destination) แหล่งกำเนิดของข่าวสารมีลักษณะเป็นนามธรรม คือที่มาของข่าวสารที่มีสื่อมวลชนทำหน้าที่บันทึกรหัส (Encode) หรือเป็นผู้นำเอาวัตถุดิบมา เปลี่ยนเป็นรูปของข่าวสารไปสู่จุดหมายปลายทาง คือผู้รับสาร เนื่องจากการสื่อสารมีลักษณะเป็น กระบวนการจึงสามารถพิจารณาได้เสมือนระบบหนึ่ง ดังนี้

๑. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึงแหล่งกำเนิดของสารหรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร บทบาทของผู้ส่งสารมี ๓ ประการ คือเลือกสรรความหมายที่ใช้ในการสื่อสารสร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไป

๒. สาร (Message) หมายถึงสิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับเป็นเรื่องราว สารที่ส่งออกไปจากผู้สื่อสารถึงตัวผู้รับสาร ในการวิเคราะห์ตัวองค์ประกอบของสารมีข้อพิจารณา ๓ ประการ คือ รหัสหรือสัญลักษณ์ของสาร (Message code หรือ Symbol of Signal) เนื้อหาของสาร

^{๗๓} สุชา จันท์เอม, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๒ - ๑๒๕.

^{๗๔} สุรพงษ์ โสธนเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๑๓ - ๑๑๗.

(Message content) และการทำข่าวสาร (Message treatment) แต่ในความหมายทั่วไปที่ใช้มักหมายถึง “เนื้อหาข่าวสาร” ซึ่งหมายถึงข้อความที่ผู้ส่งสารใช้สื่อความหมายที่ต้องการ

๓. ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (Channel or Medium) เป็นสิ่งที่พาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร

๔. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึงผู้รับข่าวสารจากแหล่งสารบพาทของผู้รับสารมี ๓ ประการคือ รับสาร ถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมายและตอบโต้ความหมาย^{๗๕}

จากกระบวนการข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์กับระหว่าง ผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่สื่อมวลชนต่าง ๆ เนื้อหาข่าวสาร คือ “ข่าว” (News) ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และผู้รับสารคือผู้บริโภคข่าวสารจากสื่อตนเอง นอกจากนี้ยังข้อมูลที่เป็นการศึกษาด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ไว้ดังนี้

มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารทางการเมืองมาก นั้นพบว่า คนที่มีการศึกษาสูงไม่ว่าจะมีอาชีพหรือฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร จะมีความสนใจในข่าวสารทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับบุคคลที่มีการศึกษาต่ำการมีอาชีพที่ได้รับการยกย่องหรือมีเกียรติหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะทำให้บุคคลนั้นเพิ่มความสนใจในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นด้วย^{๗๖}

สรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงข่าวสารในช่องทางใดมากที่สุดและเป็นไปตามสถานการณ์ที่น่าสนใจทางการเมือง หากในช่วงเวลานั้นสถานการณ์ทางการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ก็จะทำให้เกิดความสนใจและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น และสำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้รับสารเป็นสำคัญด้วย

๔. แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

ความสนใจนั้นเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญในการค้นหาความหมายและแสดงแนวคิดต่าง ๆ ต่อความสนใจไว้ดังนี้ สวัสดิ์ เรื่องฉาย^{๗๗} คมเพชร ฉัตรศุภกุล^{๗๘} และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์^{๗๙} ได้อธิบายไว้ว่า ความสนใจความรู้สึกของบุคคล ซึ่งบ่งลักษณะออกมาเป็นความเอาใจใส่ไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแรงผลักดันอันหนึ่งที่กระตุ้นให้ทำการ หรือมีความโน้มเอียงที่จะทำสิ่งที่ตนเองรู้สึกชอบมากกว่าสิ่งอื่น การที่ตนได้มีโอกาสทำงานที่ตนชอบหรือมีความสนใจย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ และรักงานอาชีพนั้น ความสนใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งใน

^{๗๕} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๓ - ๑๔.

^{๗๖} Schramm Wilbur, The Mass Media as Source of Public Affairs, Science and Health Knowledge, Public Opinion Quarterly 33 (Summer 1969), pp. 197 - 200.

^{๗๗} สวัสดิ์ เรื่องฉาย, แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ, วารสารแนะแนว, ๙ (๔๐): ๑๖-๒๐, ๒๕๑๘, หน้า ๑๖.

^{๗๘} คมเพชร ฉัตรศุภกุล, บริการสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๑), หน้า ๑๐๔.

^{๗๙} สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, การวัดทัศนคติและความสนใจ, วารสารการวัดผลการศึกษา, (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๒๔), หน้า ๒.

การปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จไปด้วยดี โดยความสนใจนั้นอยู่ในระดับความรู้สึก สอดคล้องกับแนวคิดของ วุฑริ ทรัพย์มี^{๘๐} วิไลพร คำสะอาด^{๘๑} และอดิศร เหลาแหว^{๘๒} ที่ให้ความหมายไว้ว่า ความสนใจเป็น ความรู้สึกจดจ่อ อยากรู้อยากเห็น อยากระทำ สิ่งที่ตนสนใจนั้น ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน หรือการทำงาน และเป็นความรู้สึกที่โน้มเอียงในการที่จะเลือก ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะเสาะหาสิ่งสนใจด้วยความตั้งใจและยอมรับในคุณค่าของสิ่งนั้นๆ

ส่วนความหมายต่อความสนใจทางการเมืองนั้น ฌรงค์ สิ้นสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า ความสนใจ ทางการเมืองนั้นเป็นพื้นฐานของความโน้มเอียงพื้นฐานทางการเมืองประเภทอื่นๆ เช่น ความไว้วาง ใจทางการเมือง ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง ฯลฯ จากการศึกษาวิจัยของ พบว่า บุคคลที่มีความ สนใจทางการเมืองสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลทั่วไป^{๘๓} นอกจากนี้ยังได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองไว้ดังนี้

๑. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง

๒. ผู้ที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้อื่น

๓. ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มักจะสนใจทางการเมือง และมีความ ปรารถนาทางการเมือง คืออยากจะทำให้การเมืองเป็นไปในรูปร่างนี้ด้วย

๔. คนที่มีการศึกษาสูงมักจะรู้ความเป็นไปหรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมือง ดีกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า

๕. เด็กอาจเปลี่ยนความนิยมพรรคการเมืองที่เคยนิยมได้

๖. ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้เข้ามหาวิทยาลัยจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้ง ช่วยผู้สมัครบางคนหาเสียง หรือเข้าร่วมโดยวิธีอื่นๆ^{๘๔}

ทั้งนี้ คันธรส แสนวงศ์ ที่ได้สรุปความสนใจทางการเมือง (political interest) ไว้ว่า เป็น การสื่อความหมายหนึ่งซึ่งหมายถึงความสนใจที่บุคคลมีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การเมืองเศรษฐกิจและ สังคมทั้งหลาย นักรัฐศาสตร์โดยทั่วไปมักจะนำไปโยงเข้ากับความรู้สึกทางจิตวิทยาในด้านตัวบุคคล คือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ดังกล่าวแล้วเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง

^{๘๐} วุฑริ ทรัพย์มี, การแนะแนวในโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๘.

^{๘๑} วิไลพร คำสะอาด, การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสนใจในวิธีการสอน ภาษาไทย ท ๔๐๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาที่ได้รับการสอนโดยใช้เพลง และเกมประกอบการสอน, (เพชรบุรี : โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๘๒} อดิศร เหลาแหว, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๓ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๗.

^{๘๓} ฌรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔.

^{๘๔} ฌรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๑๑.

คือระดับความใส่ใจทางการเมืองจะมีความเกี่ยวข้องกับระดับความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง^{๘๕} นอกจากนี้แล้ว อติศร เหลลาแหว ได้อธิบายถึงความสนใจทางการเมืองของแต่ละบุคคลไว้ว่า บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะเป็นผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงมีความตื่นตัว และจะพยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองหรือไม่ก็เข้าไปมีอิทธิต่อการตัดสินใจทางการเมืองในรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองได้เป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มที่แสวงหาอำนาจ (Power seekers) กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยบุคคลที่พยายามใช้ทรัพยากร หรือสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่ทุกชนิดเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ โดยสรุปแล้วพวกนี้จะใช้ข้ออ้างของการแสวงหาอำนาจของตนเองดังต่อไปนี้

๑.๑) เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

๑.๒) เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๑.๓) เป็นการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นจากจิตใต้สำนึก เช่นต้องการให้ได้มาซึ่งอำนาจเพื่อใช้อำนาจนั้นเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองถูกกีดกันในตอนวัยเยาว์

๒. กลุ่มผู้นำที่มีอำนาจ (Powerful elites) ในที่นี้หมายถึงกลุ่มบุคคลที่สามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชำนาญกว่าในการให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง

ส่วนบุคคลที่ไม่มีความสนใจทางการเมืองนั้นจะมีลักษณะ ไม่ยินดียินร้าย ไม่มีความตื่นตัว กระตือรือร้นทางการเมือง ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บุคคลไม่สนใจทางการเมืองนั้นพอจะสรุปได้ ๖ ประการ ได้แก่

๑. พวกนี้มีความคิดว่าในเชิงเปรียบเทียบแล้ว ถ้าเขาดำเนินกิจกรรมอื่นที่มีใช้กิจกรรมทางการเมืองจะได้ผลประโยชน์หรือได้รับการตอบแทนที่มีคุณค่าสูงกว่ากิจกรรมทางการเมือง

๒. พวกนี้คิดว่าข้อเลือกหรือทางเลือกที่นำไปให้พวกเขาเลือกนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอะไรมาก ถึงไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งก็ไม่เป็นไร

๓. พวกนี้คิดว่าแม้พวกเขาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ก็ไม่ได้ช่วยให้ผลที่ออกมาผิดแผกไปจากเดิมเลย

๔. พวกนี้เชื่อว่าผลที่จะออกมาจากการเลือกตั้ง หรือจากกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ จะเป็นไปตามที่คนปรารถนา สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับคนชั้นข้างบนแม้ว่าตนจะไม่ไปใช้สิทธิหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม

๕. พวกนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ต้องมีความเชี่ยวชาญชำนาญในทางนี้หรือไม่ก็ต้องมีการศึกษามีความรู้ ส่วนพวกตนที่มีความรู้น้อยเกินไปที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๘๕} คันธรส แสนวงศ์, “ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐.

๖. กระบวนการทางการเมืองตลอดจน วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ซับซ้อน หยุมหิมเกินความจำเป็นก็นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้บุคคลเพิกเฉย ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเสียเลย^{๘๖}

ความสนใจทางการเมืองนั้น มีความสำคัญมากต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าถ้าประชาชนมีความสนใจทางการเมืองมากก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า ความรู้สึกของบุคคลต่อเหตุการณ์บ้านเมือง ในเรื่องความรู้ข่าวสารบ้านเมือง การรับฟังการอภิปราย การหาเสียง การไปลงคะแนนเสียง การติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการตัดสินใจสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกมาของความสนใจนั้นจะมากน้อยต่างกันออกไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งความสนใจนั้นนักรัฐศาสตร์จัดเป็นพฤติกรรมทางจิตวิทยาส่วนบุคคล

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง (Sense of Political Efficacy)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ซึ่งนักรัฐศาสตร์ไทยบางท่าน เรียกว่า ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองเป็นความโน้มเอียงพื้นฐานชนิดหนึ่งในระบบการเมืองประชาธิปไตย กล่าวคือ การจะมีลักษณะจิตใจแบบประชาธิปไตยนั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงความสามารถอำนาจของตน มีความเชื่อว่าตนหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนสามารถบรรลุผลได้

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองนักรัฐศาสตร์อเมริกันได้พากันหันมาให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคล (Individual) ที่มีต่อรัฐบาล (Government) และกระบวนการทางการเมือง (Political process) แทนที่การศึกษาแบบเดิมที่เน้นรูปแบบที่เป็นทางการตามตัวบทกฎหมายซึ่งยังผลให้ปัจจุบันมีผลงานทางด้านนี้แพร่หลายออกมามากมาย และหนึ่งในบรรดาผลงานทางวิชาการเหล่านี้ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือการวิจัยเพื่อทดสอบการมีอยู่หรือการไม่มีอยู่ของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง (The Presence or Absence of Political Efficacy)^{๘๗}

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองหรือความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองนี้ มีศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้แทนกันได้ ๒ คำ คือ Political Efficacy กับ The Sense of Civic Competence

๒.๖.๑ ความหมายของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองไว้หลายท่าน อาทิ

^{๘๖} อติสร เหลาแก้ว, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๓ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร, หน้า ๒๙ - ๓๐.

^{๘๗} สุชาติ เวโรจน์, ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑), หน้า ๕๖

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคลมีผลหรือสามารถมีผลต่อกระบวนการทางสังคม และความรู้สึกว่าการเปลี่ยนทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๘๘}

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดยการกระทำของเขา และจะสามารถทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) มีพฤติกรรมดั่งที่ตนปรารถนา^{๘๙}

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง เป็นความเชื่อที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลังทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อรัฐบาล การที่บุคคลมีความเชื่ออย่างมากกว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ก็หมายความว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูง^{๙๐}

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นความเชื่อที่คิดว่า เขาจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนสามารถทำการควบคุมการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๙๑}

สรุปได้ว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง คือ ทัศนคติ ความเชื่อของบุคคลว่าการกระทำของบุคคลมีผลต่อกระบวนการทางสังคม แต่ละคนมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆมีเกิดขึ้น แต่ตัวของบุคคลสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เป็นต้น

๒.๖.๒ ลักษณะและการศึกษาความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะ ซึ่งในแต่ละลักษณะนั้นไม่ใช่จะเป็นอิสระต่อกันเสียทีเดียว หากแต่แยกให้เห็นชัดเจนขึ้นเท่านั้น คือ^{๙๒}

๑. ในฐานะที่เป็นปทัสฐานของสังคม (Norm) หมายถึง การที่สมาชิกในสังคม โดยเฉพาะในสังคมการปกครองแบบประชาธิปไตยมีแนวทางในการดำเนินรูปแบบของพฤติกรรมและความคิดเห็นทางการเมืองของคนในลักษณะที่ว่า ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่การเมืองของรัฐนั้นมีได้เป็นผู้ปกครอง แต่มีฐานะเป็นเพียงผู้รับใช้ประชาชน (Responsive Agents) และประชาชนอันเป็นสมาชิกในสังคมต่างหากที่ควรจะไปมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมการเมือง ปทัสฐานของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ว่าทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในทางการเมืองให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในฐานะที่เป็นความรู้สึกทางจิตวิทยานั้น หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถทางการเมืองของตนโดยบุคคลที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพสูงมักจะ

^{๘๘} Campbell, A, *The Volter Decides*, (Evanston : Row & Peterson, 1954), p. 187.

^{๘๙} Prewitt, K, "Political Efficacy", *International Encyclopedia of the Sciences*, (14 July 1968), p. 226.

^{๙๐} Aberbach, J.D., "Alienation and Political Behavior", *American Political Science Review*, (13 March 1969), p. 87.

^{๙๑} Chaples, E.A., "Political Efficacy and Political Trust", *Politics*, (7 March 1976), p. 77.

^{๙๒} Easton, D. and J. Dennis, "The Child's Acquisition of Regim Norms : Political Efficacy", *American Political Science Review*, (1 March 1976), pp. 25-26.

มีความเชื่อว่า คำพูด หรือความเห็นของเขานั้น นักการเมืองหรือข้าราชการทั้งหลายต้องรับฟัง บุคคลประเภทนี้จะเป็นตัวของตัวเอง และมีความเชื่อมั่นในตัวเองเกี่ยวกับเรื่องการเมือง (Political self-confidence) สูงอยู่ตลอดเวลา

๓. ความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองในฐานะที่เป็นรูปแบบแห่งพฤติกรรมนั้น หมายถึงวิธีการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคมอันออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถมีอิทธิพลในเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ รวมทั้งสามารถกำหนดจุดหมายปลายทางในเรื่องการเมืองของเขาได้

สรุปว่า การที่จะวิเคราะห์ว่า บุคคลใดมีความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองมากน้อยนั้นสามารถจะพิจารณาได้จากความเชื่อของบุคคลในประเด็นต่อไปนี้ว่ามีมากน้อยเพียงใด นั่นคือ^{๙๓}

๑. ความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อความต้องการของประชาชน
๒. ความเชื่อว่ารัฐบาลต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
๓. ความรู้สึกว่าตนเองเข้าใจการทำงานของกระบวนการทางการเมือง
๔. ความรู้สึกว่าตนเองมีช่องทางที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองอย่าง

เพียงพอ

การศึกษาว่าอะไรคือสภาพเงื่อนไขที่มีต่อการสร้างความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองนั้นคือ การศึกษาความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองในฐานะที่เป็นตัวแปรตามได้แก่ โดยนักวิชาการได้ศึกษาดังกล่าวไว้ว่า

ถ้าบุคคลได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและสามารถแสดงความต้องการได้ในครอบครัวและในโรงเรียน บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะมีระดับความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองสูง^{๙๔}

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าจะมีระดับความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า^{๙๕}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่สอดคล้องกัน^{๙๖}

สรุปได้ว่า การที่จะวิเคราะห์บุคคลใดว่ามีสมรรถนะทางการเมืองมากน้อยเพียงใดนั้นสามารถพิจารณาได้จากความเชื่อของบุคคลในเรื่องต่อไปนี้ว่ามีมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ความเชื่อที่ว่ารัฐบาลหรือข้าราชการนั้นเป็นผู้รับใช้หรือกระทำการเพื่อสนองตอบต่อความปรารถนาของประชาชน ความเชื่อที่ว่า เขาสามารถหยั่งรู้เรื่องราวของรัฐบาลได้ เชื่อว่าเขาสามารถใช้เครื่องมือทางการเมืองการปกครองที่จัดเตรียมไว้ ซึ่งพร้อมที่จะทำตามคำแนะนำหรือความต้องการเขาได้ และการต่อต้านความคิดที่ว่าประชาชนพลเมืองที่ตินั้นจะต้องมีลักษณะเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย และโชคชะตา

^{๙๓} Easton, D. and J. Dennis, "The Child's Acquisition of Regim Norms : Political Efficacy", *American Political Science Review*, (1 March 1976), p. 40.

^{๙๔} Lane, R.E., *Political Life*, (Glencoe: Free Press, 1959), p. 147.

^{๙๕} Almond, G.A. and S. Verba, *The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, (Boston : Little, Brown & Company, 1963), pp. 204-209.

^{๙๖} Milbrath, L. and M.L. Goel, *Political Participation : How and Why People Get Involved in Politics*, (Chicago: Rand Mc Nally, 1977), p. 59.

หรือวิถีชีวิตของพลเมืองในระบบถูกกำหนดโดยรัฐบาล นั่นคือ แนวความคิดในเรื่องผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองนั่นเอง โดยสรุปแล้วมี ๔ ประการ ได้แก่ ๑. การบริหารงานของรัฐบาล ๒. การแสดงออกของประชาชน ๓. การเลือกตั้ง และ ๔. การกำหนดอนาคตสังคมการเมือง

๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

บริบทพื้นที่วิจัยเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ^{๙๗}

ที่ตั้งของตำบล

ตำบลกันทรอมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอขุนหาญ ตั้งอยู่ ลองติจูดที่ ๑๐๔ องศา ๒๐ลิปดา ๓.๘๘ พิลิปดาตะวันออก ละติจูดที่ ๑๔ องศา ๓๔ ลิปดา ๔๗.๘๓ พิลิปดาเหนือ อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๘๒ เมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๓๘.๖๕ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๘๖,๖๕๖.๒๕ ไร่ เทศบาลตำบลกันทรอม ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอ ๑๑ กิโลเมตร โดยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอขุนหาญห่างจากจังหวัดศรีสะเกษไปทางทิศใต้ ประมาณ ๖๐ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมงในการเดินทางจากอำเภอถึงจังหวัดมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตพื้นที่ตำบลโพธิ์กระสังข์และตำบลขุนหาญ

ทิศใต้ ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตพื้นที่ตำบลโนนสูงและตำบลห้วยจันทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตพื้นที่อำเภอภูสิงห์อำเภอขุนซันธุ์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทั้งที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขาเหมาะกับการเพาะปลูกพืชไร่ พืชสวน และทำนา แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนองพลอง หนองจริง หนองตะเคียน หนองกระพุ่ม แหล่งน้ำเหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีและมีน้ำใช้ตลอดปีรวมทั้งยังมีอ่างเก็บน้ำห้วยตาจูซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ของตำบลกันทรอมที่สามารถกักเก็บน้ำได้ปริมาณมากและเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรที่ปลูกพืชผักสวนครัวเป็นอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะโดยทั่วไปของตำบลกันทรอมมีอากาศร้อนชื้นเป็นส่วนใหญ่ มีอากาศหนาวเล็กน้อยในฤดูหนาวและมีฝนตกชุกในฤดูฝน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ ๒๗ - ๓๐ องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดคือ เดือนธันวาคม ประมาณ ๑๘ - ๒๐ องศาเซลเซียส และเดือนที่มีอุณหภูมิสูงสุด คือ เดือนเมษายนประมาณ ๔๐ องศาเซลเซียส

ลักษณะของดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลกันทรอมลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทรายคุณภาพของดินส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางเหมาะสำหรับการปลูกข้าวปลูกพืชไร่และทำสวน

ลักษณะของแหล่งน้ำ

๑) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภค

^{๙๗} เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ, (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://kantrom.go.th/> [๒๖ เมษายน ๒๕๖๓].

- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่นหนองศาลา, หนองพลอง, หนองจริง, หนองตะเคียน, หนองกระทุ่ม, ตาเกิด, ตากวง, หนองก้อก, หนองยาง, หนองทุ่ง, หนองลุง, หนองสาคร, หนองปริง, หนองอารี, หนองเสม็ด, หนองตาเคาะ

- อ่างเก็บน้ำห้วยตาจู, อ่างเก็บน้ำโอรัง, ป่าอ้อ

- สระเก็บน้ำ ๑๒ แห่ง

๒) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย ๑ แห่ง

- บ่อน้ำตื้น ๔๙๗ แห่ง

- ประปาหมู่บ้าน ๑๐ แห่ง

*ครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ๗๑๒ ครัวเรือน

*ครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ ๖๙๖ ครัวเรือน

- บ่อบาดาล ๓๘๐ แห่ง

ลักษณะของไม้และป่าไม้

ป่าบริเวณนี้ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง พรรณไม้มี ยาง ตะเคียน ประดู่ พยุง ตะแบก สมพง เขลียง ลำตวน ขนุนป่า มะม่วงป่า ขว้าว มะค่า ชิงชัน นนทรี พันจำ ฯลฯ เป็นต้นไม้พื้นล่างเป็นพวกลูกไม้ต่าง ๆ มอส เฟิร์น หวาย กระแซงซึ่งเป็นพรรณไม้โบราณ ฯลฯ

ด้านการเมือง/การปกครอง

เขตการปกครองตำบลกันทรอมแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านกันทรอม ผู้ใหญ่บ้าน นายองอาจ เลิศศรี

หมู่ที่ ๒ บ้านจอกกอ ผู้ใหญ่บ้านนายวิริยุด สมเพ็ชร

หมู่ที่ ๓ บ้านตานวนผู้ใหญ่บ้าน นายอภิวัฒน์ สมศรีพงษ์

หมู่ที่ ๔ บ้านกันทรอมใต้ ผู้ใหญ่บ้าน นายลอย มนตรีวงษ์

หมู่ที่ ๕ บ้านตาเอก ผู้ใหญ่บ้าน นายฤทธิ์ ศิริเทศ

หมู่ที่ ๖ บ้านกันทรอมน้อย ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญเนื่อง สมรัตน์

หมู่ที่ ๗ บ้านช้าง ผู้ใหญ่บ้าน นายสุริยา ศิริเทศ

หมู่ที่ ๘ บ้านตาเอกใหม่ ผู้ใหญ่บ้านนายสุพัฒน์ สิงหาชาติ

หมู่ที่ ๙ บ้านกันทรอมตะวันออก ผู้ใหญ่บ้าน นายสุเทพ เลิศศรี

หมู่ที่ ๑๐ บ้านโนนทองกลาง ผู้ใหญ่บ้าน นายชิต พันธุ์แก้ว

หมู่ที่ ๑๑ บ้านกันทรอมกลาง ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญเสริม มนตรีวงษ์

หมู่ที่ ๑๒ บ้านไทรน้อย กำนัน นายเชย สมรัตน์

หมู่ที่ ๑๓ บ้านตาเอกพัฒนา ผู้ใหญ่บ้านนายชัยภัทร ไตรศรี

การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเทศบาลตำบลกันทรอมแบ่งการเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต ดังนี้

๑. เขตเลือกตั้งที่ ๑ ประกอบด้วย หมู่ที่ ๑, ๓, ๕, ๘, ๙ และ ๑๓

มีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาล ๖ คน ดังนี้

๑. นายทวน พิลาดี

๒. นายค้ำกร สุวรรณโชติ

๓. นายกิตติศักดิ์ สุพงษ์

๔. นายอำนาจ ศิริเทศ

๕. นางสุชญา มนตรีวงษ์

๖. นางมรกต สิงหชาติ

๒. เขตเลือกตั้งที่ ๒ ประกอบด้วย หมู่ที่ ๒, ๔, ๖, ๗, ๑๐, ๑๑ และ ๑๒

มีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด ๕ คน

(ตำแหน่งว่าง ๑ ตำแหน่ง) ดังนี้

๑. นายพี สมรัตน์

๒. นายสุขุม สมรัตน์

๓. นายสาย สมรัตน์

๔. นายสุรัตน์ นพแก้ว

๕. นายสมบัติ สมรัตน์

จำนวนประชากร (ข้อมูลระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๕๒ น.)

หมู่ที่ ๑ บ้านกันทรอมเหนือ มี ๒๙๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๑,๑๖๐ คน แยกเป็น

ประชากรชาย ๕๘๐ คน ประชากรหญิง ๕๘๐ คน

หมู่ที่ ๒ บ้านจองกอ มี ๒๒๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๓๒ คน แยกเป็น ประชากรชาย

๔๑๘ คน ประชากรหญิง ๔๑๔ คน

หมู่ที่ ๓ บ้านตานวน มี ๙๒ ครัวเรือน ประชากรรวม ๓๗๓ คน แยกเป็น ประชากรชาย

๑๘๕ คน ประชากรหญิง ๑๘๘ คน

หมู่ที่ ๔ บ้านกันทรอมใต้ มี ๒๒๓ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๘๙ คน แยกเป็น ประชากร

ชาย ๔๖๕ คน ประชากรหญิง ๔๒๔ คน

หมู่ที่ ๕ บ้านตาเอก มี ๑๙๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๖๖๑ คน แยกเป็น ประชากรชาย

๓๔๐ คน ประชากรหญิง ๓๒๑ คน

หมู่ที่ ๖ บ้านกันทรอมน้อย มี ๒๐๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๒๒ คน แยกเป็น

ประชากรชาย ๔๑๘ คน ประชากรหญิง ๔๐๔ คน

หมู่ที่ ๗ บ้านข้าง มี ๑๒๗ ครัวเรือน ประชากรรวม ๕๑๖ คน แยกเป็น ประชากรชาย

๒๖๓ คน ประชากรหญิง ๒๕๓ คน

หมู่ที่ ๘ บ้านตาเอกใหม่ มี ๒๐๒ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๕๗ คน แยกเป็น ประชากร

ชาย ๔๔๓ คน ประชากรหญิง ๔๑๔ คน

หมู่ที่ ๙ บ้านกันทรอมตะวันออก มี ๑๗๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๗๑๓ คน แยกเป็น

ประชากรชาย ๓๖๓ คน ประชากรหญิง ๓๕๐ คน

หมู่ที่ ๑๐ บ้านโนนทองกลางพัฒนา มี ๑๓๓ ครัวเรือน ประชากรรวม ๖๓๑ คน แยกเป็น

ประชากรชาย ๓๒๕ คน ประชากรหญิง ๓๐๖ คน

หมู่ที่ ๑๑ บ้านกันทรอมกลาง มี ๙๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๔๑๓ คน แยกเป็น

ประชากรชาย ๒๐๙ คน ประชากรหญิง ๒๐๔ คน

หมู่ที่ ๑๒ บ้านไทรน้อย มี ๑๓๑ ครัวเรือน ประชากรรวม ๕๔๕ คน แยกเป็น ประชากรชาย ๒๗๑ คน ประชากรหญิง ๒๗๔ คน

หมู่ที่ ๑๓ บ้านตาเอกพัฒนา มี ๑๓๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๕๘๔ คน แยกเป็น ประชากรชาย ๒๘๙ คน ประชากรหญิง ๒๙๕ คน

สภาพทางสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา ๕ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเรียนบ้านกันทรอมตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอม หมู่ที่ ๑
๒. โรงเรียนบ้านจงกอ ตั้งอยู่ที่บ้านจงกอ หมู่ที่ ๒
๓. โรงเรียนบ้านตานวนตั้งอยู่ที่บ้านตานวน หมู่ที่ ๓
๔. โรงเรียนบ้านกันทรอมน้อยตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอมน้อย หมู่ที่ ๖
๕. โรงเรียนบ้านตาเอก ตั้งอยู่ที่บ้านตาเอกใหม่ หมู่ที่ ๘

- โรงเรียนมัธยม ๑ แห่ง ดังนี้

โรงเรียนกันทรอมวิทยาคม ตั้งอยู่ที่บ้านข้างหมู่ที่ ๗

- ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ๑ แห่ง ดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดกันทรอมอุดม ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอม หมู่ที่ ๑

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓ แห่ง ดังนี้

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจงกอ ตั้งอยู่ที่บ้านจงกอ หมู่ที่ ๒
๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกันทรอมใต้ ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอมใต้ หมู่ที่ ๔
๓. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตาเอก ตั้งอยู่ที่บ้านตาเอกใหม่ หมู่ที่ ๘

การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ๒ แห่งดังนี้

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกันทรอม ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอม หมู่ที่ ๑
๒. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตานวน ตั้งอยู่ที่บ้านตานวน หมู่ที่ ๓

- อัตรากำลังและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ ๑๐๐

- กองทุนผู้ยาประจำบ้าน ๒ แห่ง

- สมาชิก อสม.ตำบลกันทรอม ๑๕๕ คน

ปัญหาด้านอาชญากรรม

ตำบลกันทรอมมีสถานีตำรวจภูธร ๑ แห่ง ชื่อสถานีตำรวจภูธรกันทรอม ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตบ้านกันทรอมตะวันออกหมู่ที่ ๙ ตำบลกันทรอม โดยมีเขตพื้นที่รับผิดชอบสามตำบล คือ ตำบลกันทรอม ตำบลโพธิ์กระสังข์ และตำบลขุนหาญ

การสังคมสงเคราะห์

- ผู้ได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการ ๓๔๖ คน

- ผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๒๐ คน

- ผู้ได้รับเบี้ยยังชีพคนชรา ๑,๓๔๔ คน

ระบบบริการพื้นฐาน

- การคมนาคมขนส่ง ประกอบด้วย
 - ถนนลูกรัง ๑๒๐ สาย
 - ถนนลาดยาง ๕ สาย
 - ถนนคอนกรีต ๕๔ สาย
 - ถนนอื่นๆ ๑๙๗ สาย
- การคมนาคมภายในหมู่บ้าน

ถนนส่วนใหญ่แล้วเป็นถนนคอนกรีตประมาณร้อยละ ๘๐ และมีเส้นทางการคมนาคมและขนส่งระหว่างตำบล ที่สำคัญ ดังนี้

 ๑. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๔๑ เชื่อมระหว่างตำบลกันทรอม – ตำบลห้วยจันทร์ โดย จะวิ่งผ่านทางทิศใต้ของหมู่ที่ ๙ และผ่านไปยังทิศใต้ของหมู่ที่ ๓
 ๒. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๒๘ เชื่อมระหว่างตำบลกันทรอม – อำเภอชุมพวง, อำเภอภูสิงห์ โดยจะวิ่งผ่านทาง หมู่ที่ ๑๓, ๕, ๘, ๙, ๑ และหมู่ที่ ๖
 ๓. ทางหลวงชนบทท้องถิ่น หมายเลข ศก ๒๐๔๓ เป็นถนนสายบ้านกันทรอม – บ้านโคกพยอม (เชื่อมระหว่างตำบลกันทรอม – ตำบลโพธิ์กระสังข์) โดยจะวิ่งผ่านทาง หมู่ที่ ๑, ๗

สะพาน

- สะพานคอนกรีต ๔ แห่ง
- สะพานเหล็ก ๐ แห่ง
- สะพานไม้ ๐ แห่ง
- สะพานอื่นๆ ๒ แห่ง

การไฟฟ้า

- จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ ๑,๙๑๖ ครัวเรือน
- จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ๓๐ ครัวเรือน

การประปา

- ประปาหมู่บ้าน ๑๐ แห่ง
- *ครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ ๗๑๒ ครัวเรือน
- *ครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ ๖๙๖ ครัวเรือน

โทรศัพท์

- โทรศัพท์เคลื่อนที่ทุกหมู่บ้าน

ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

- มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข(สาขาย่อย) จำนวน ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอมตะวันออก

หมู่ที่ ๙

ระบบเศรษฐกิจ

การเกษตร

- พื้นที่นา ๒๐,๓๗๙ ไร่
- พื้นที่ปลูกมัน ๑๒,๐๓๔ ไร่
- พื้นที่ปลูกยาง ๑๗,๘๙๒ ไร่

- พื้นที่ปาล์ม ๗๖ ไร่

ผลผลิตที่สำคัญของตำบล

- ข้าวหอมมะลิ - ยางพารา
- มันสำปะหลัง - ผลไม้เช่น เงาะ, ทุเรียน, ลำไย

การประมง

การประมงในพื้นที่ตำบลกันทรอมจะเป็นการทำประมงในครัวเรือนเพื่อการบริโภคเท่านั้น

การปศุสัตว์

สำหรับการปศุสัตว์ จะเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพเสริม เช่น สัตว์จำพวกโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนมากกว่าการขายเป็นรายได้

การบริการ

- สถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่เสวยอาหาร ๓ แห่ง
- ตลาดนัดสินค้าเบ็ดเตล็ด ๑ แห่ง
- ร้านถ่ายเอกสาร - แห่ง
- ร้านซักรีด ๑ แห่ง
- ร้านบริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ธุรกิจออนไลน์ ๑ แห่ง
- ร้านขายส่งวัสดุก่อสร้าง ๑ แห่ง
- ร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุปกรณ์กีฬา - แห่ง
- ร้านเสริมสวย ๓ แห่ง

การท่องเที่ยว

- ได้แก่ น้ำตกชำไทร (เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกชำไทร)
- อ่างเก็บน้ำห้วยตาจู, วัดป่าภูดินสอ, ผาไซรเสนาะ
- เส้นทางธรรมชาติ ภูดินสอ - จะแวง - ภูแหลม - ผลาญตาเงิน
- เทียวเชิงเกษตร สวนซีอูย - เพาะเลี้ยง และจะบกเตี้ย - จะแวง

อุตสาหกรรม

ด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการผลิตทางการเกษตรของตำบลเช่น โรงสีข้าว โดยส่วนใหญ่แล้วมีขนาดเล็ก กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในตำบล

การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

- ปั้มน้ำมัน ๒ แห่ง (ไม่รวมปั้มหลดและปั้มหยอดเหรียญ)
- โรงสีข้าว ๕ แห่ง
- ฉางรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ๕ แห่ง
- ร้านค้าขายเบ็ดเตล็ด ๕๐ แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม - แห่ง
- ธนาคาร - แห่ง
- ธุรกิจเกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักร หรือเครื่องกล ๗ แห่ง

แรงงาน

ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เขตตำบลกันทรอมประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งผลผลิตที่เป็นรายได้ที่สำคัญได้แก่ ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าว ข้าวโพด ปอแก้ว ถั่วลิสง มะเขือเทศ เป็นต้น

แรงงานภาคเกษตรกรรมค่าจ้างวันละ ๒๕๐ - ๓๕๐ บาท

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

การนับถือศาสนา

- ประชากรส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ
- มีวัด / สำนักสงฆ์ ทั้งหมด ๘ แห่ง ดังนี้
 ๑. วัดกันทรอมอุดม ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอม หมู่ที่ ๑
 ๒. วัดกันทรอมใต้ ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอมใต้ หมู่ที่ ๔
 ๓. วัดกันทรมน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรมน้อย หมู่ที่ ๖
 ๔. วัดตาเอก ตั้งอยู่ที่บ้านตาเอกพัฒนา หมู่ที่ ๑๓
 ๕. วัดหลักศิลาวนาราม ตั้งอยู่ที่บ้านโนนทองกลาง หมู่ที่ ๑๐
 ๖. สำนักสงฆ์วัดบ้านตานวน ตั้งอยู่ที่บ้านตานวน หมู่ที่ ๓
 ๗. สำนักสงฆ์วัดป่าภูดินสอ ตั้งอยู่ที่บ้านกันทรอมใต้ หมู่ที่ ๔
 ๘. สำนักสงฆ์จะแวะ ตั้งอยู่ที่บ้านโนนทองกลาง หมู่ที่ ๑๐

ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา
- ประเพณีแซนโฎนตา (สารทชาวไทยเชื้อสายเขมร)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การเล่นแม่มด
- ภาษาถิ่น ได้แก่ ภาษาเขมร

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

- สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกของตำบลกันทรอมได้แก่ข้าวไรซ์เบอร์รี่

ทรัพยากรธรรมชาติ

น้ำ

ทรัพยากรน้ำมีน้ำตมน้ำใช้อย่างเพียงพอโดยอาศัยแหล่งน้ำจากใต้ดินและระบบประปาหมู่บ้านส่วนน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรได้จากน้ำฝน และน้ำจากอ่างเก็บน้ำ

ป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ประมาณ ร้อยละ ๓๐ มีชนิดป่าหลากหลายชนิดทำให้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารของสัตว์ป่าซึ่งสามารถจำแนกชนิดป่าไม้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ลักษณะดินจะเป็นดินร่วนปนทราย หรือ ดินร่วนปนดินเหนียวชั้นดินค่อนข้างลึกลักษณะโครงสร้างของสังคมป่าประกอบด้วยชั้นไม้เด่นเรือนยอดสูงประมาณ ๔๐ เมตร ได้แก่ ตะเคียนหิน ยางโดน ยางแดง ยางนา มะค่าโมงตะแบกใหญ่ กระบก ฯลฯ ไม้ชั้นรอง ได้แก่ มะไฟป่า ชมพูป่า กะเบาหลักแคทราย โมกหลวง มะหวด พลับพลา ชิงชัน เสลา

เขลียง ฯลฯ ไม้พื้นล่างส่วนใหญ่จะเป็นลูกไม้ของไม้ชั้นเด่นและไม้ชั้นรองและพืชจำพวกไม้พุ่มหรือไม้พุ่มกึ่งยืนต้น เช่น ชิงซี่ เข็มขาว ชี้อันดุกต่าง ดอกดิน ว่านชนิดต่างๆ จำพวกไม้เถา ได้แก่ เครือสะบ้า หมามุยสะแกเครือ หวายขม หวายไส้ไก่ ฯลฯ และกล้วยไม้ชนิดต่างๆ

๒. ป่าเบญจพรรณ หรือป่าผสมผลัดใบ (Mixed Deciduous Forest) ปัจจัยสำคัญที่กำหนดสังคมป่าชนิดนี้ได้แก่ความลึกของดิน กล่าวคือผิวหน้าดินค่อนข้างตื้นช่วงฤดูแล้งส่วนใหญ่จะขาดแคลนน้ำ พรรณไม้ส่วนใหญ่จะทิ้งใบในช่วงเดือนธันวาคม (เพื่อลดการคายน้ำ) และจะเริ่มผลิใบใหม่ในเดือนเมษายน ลักษณะของสังคมพืชจะประกอบด้วยไม้ชั้นเรือนยอดสูงประมาณ ๒๕ เมตร เรือนยอดไม้ชั้นรองแบ่งแยกค่อนข้างเด่นชัดไม้เด่นที่ใช้แยกสังคมป่าชนิดนี้ได้แก่ ตะแบกเลือด มะค่าโมง ประดู่ชิงชัน ฝ้ายเสี้ยน ฯลฯ ไม้ชั้นรอง ได้แก่ เขลียง ตัวแดง มะค่าแต้ กระบกเขว้า ตัวขาว หมี่เหม็น ลมแล้ง ฯลฯ ไม้พื้นล่างส่วนใหญ่จะเป็นลูกไม้ของไม้ชั้นเด่นและไม้ชั้นรองและมีพืชจำพวกไม้พุ่มและไม้พุ่มกึ่งยืนต้น เช่น เปล้าทะเห เครือเขาหนั่งอีเหนียว ฯลฯ ไม้จำพวกไม้ล้มลุก ได้แก่ กระจ่าง บุก หญ้า คายหลวงหญ้าคา ฯลฯ จำพวกไม้เถา ได้แก่ เสี้ยวเครือ แสลง-พัน เล็บมือนางหมามุย รวงจืด ฯลฯ และกล้วยไม้ชนิดต่าง ๆ

๓. ป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarp Forest) ป่าชนิดนี้เป็นสังคมป่าไม้ผลัดใบ พบในพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้งดินเก็บความชื้นได้ไม่นาน ดินเป็นทรายจัดชั้นดินตื้นและมีหินผสมอยู่มาก ชนิดพืชที่ใช้จำแนกสังคมป่าเต็งรังได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ยางเหียง ยางกราด และพยอม เป็นต้น

๔. ป่าทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ และพลาญหิน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนซึ่งแทรกอยู่กับป่าชนิดอื่นๆ

ภูเขา

มีเทือกเขาพนมดงรัก กั้นระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีการลักลอบตัดไม้พยูงในพื้นที่ทำให้ไม้พยูงในพื้นที่เหลืออยู่จำนวนน้อยในปัจจุบัน

คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไปสภาพป่าในเขตป่าพนมดงรักยังมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก มีชนิดป่าหลากหลายชนิดทำให้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารของสัตว์ป่า

อื่น ๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของเทศบาลตำบลกันทรอม

- แผนผังโครงสร้างของเทศบาล แบ่งเป็นฝ่ายการเมือง (สภา ทต.กันทรอม และผู้บริหาร ทต.กันทรอม) และฝ่ายประจำ(พนักงานเทศบาล)

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ฐานิตา เฉลิมช่วง ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”^{๔๘} ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ปัจจัยด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ และปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๙ ตามลำดับ ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ รองลงมา คือ ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๑ และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๖ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง พบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบเคารพอาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านบุคคลพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

คงฤทธิ กุลวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”^{๔๙} ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ประชาชนมีความสนใจในข้อมูลข่าวสาร ทางการเมืองน้อย ด้านแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย ด้านการตัดสินใจ กล่าวคือ ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางการเมืองน้อย และด้านการติดตามตรวจสอบ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบนโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมืองน้อย

อำนาจ ศรีพระจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

^{๔๘} ฐานิตา เฉลิมช่วง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา”, วารสารชุมชนวิจัย, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙): ๘๒-๙๐.

^{๔๙} คงฤทธิ กุลวงศ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๐๙-๑๒๕.

อุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”^{๑๐๐} ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเป็นฐานคะแนนเสียงและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และติดตามกระบวนการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเลือกผู้สมัครด้านคุณสมบัติส่วนตัว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายผู้สมัครเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยงานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านสม่ำเสมอ และสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้หลังจากได้รับเลือกอยู่ในระดับมาก และด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครประชาชนเคารพนับถือศรัทธาส่วนตัว ๓. เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ความสัมพันธ์ส่วนตัว การที่ผู้สมัครอุปถัมภ์ประชาชนมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ลัดนา ฤๅระบุตร และบัญชา วิทยอนันต์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”^{๑๐๑} ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ๒. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทางด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครในการเลือกผู้สมัครที่ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกงกินเข้าถึงได้ง่ายขอช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน ทางด้านนโยบาย

^{๑๐๐} อำนาง ศรีพระจันทร์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”, เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ ๒ ๑๘-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา : ภาคโปสเตอร์, หน้า ๖๗๘-๖๙๐.

^{๑๐๑} ลัดนา ฤๅระบุตร และบัญชา วิทยอนันต์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”, *Journal of Nakkonratchasima college*, Vol.12 No.3 September – December 2018: 140-149.

พรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด เป็นพรรคมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ในทางที่ดี

เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”^{๑๐๒} ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการเคยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด และประเด็นการเคยร่วมบริจาคเงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และการรับรู้ข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ แต่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

ณิชภา เหมะรุลลิน ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”^{๑๐๓} ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๔๖ – ๕๕ ปี การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบาย รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านสื่อบุคคล ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ ส่วนอาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

^{๑๐๒} เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๑๐๓} ณิชภา เหมะรุลลิน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง), วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖.

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย/ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
ฐานิตา เกลิมช่วง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองขอประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”, (๒๕๕๙).	๑. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ปัจจัยด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ และปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๙ ตามลำดับ ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ รองลงมา คือ ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๑ และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๖ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง พบว่า ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบเคารพอาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านบุคคลพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด
คงฤทธิ กุลวงษ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, (๒๕๖๑)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ประชาชนมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองน้อย ด้านแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย ด้านการตัดสินใจ กล่าวคือ ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางการเมืองน้อย และด้านการติดตามตรวจสอบ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม

ตารางที่ ๒.๕ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย/ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
อำนาจ ศรีพระจันทร์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”, (๒๕๕๘)	ตรวจสอบนโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมืองน้อยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ และการศึกษา ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน ส่วนเพศ และสถานภาพ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเป็นฐานคะแนนเสียงและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และติดตามกระบวนการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเลือกผู้สมัครด้านคุณสมบัติส่วนตัว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายผู้สมัครเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยงานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านสม่ำเสมอ และสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้หลังจากได้รับเลือกอยู่ในระดับมาก และด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครประชาชนเคารพนับถือศรัทธาส่วนตัว ๓. เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ความสัมพันธ์ส่วนตัว การที่ผู้สมัครอุปถัมภ์ประชาชนมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ ๒.๕ สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย/ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
ลัคนา ฤชบุตร และ บัญชา วิทยอนันต์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการ เลือกตั้งสภา ผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอนน ไทย จังหวัด นครราชสีมา”, (๒๕๖๑).	๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ๒. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษาอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทางด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครในการเลือกผู้สมัครที่ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกงกินเข้าถึงได้ง่ายขอความช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนทางด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด เป็นพรรคมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ในทางที่ดี
เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์, “การมีส่วนร่วมทางการ เมืองของประชาชนใน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, (๒๕๕๒)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการเคยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด และประเด็นการเคยร่วมบริจาคเงิน สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และการรับรู้ข่าวสาร การเมืองที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ แต่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

ตารางที่ ๒.๕ สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย/ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
ณิชาภา เหมะธูลิน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง), (๒๕๕๖).	ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๔๖ – ๕๕ ปี การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบาย รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านสื่อบุคคล ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ ส่วนอาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

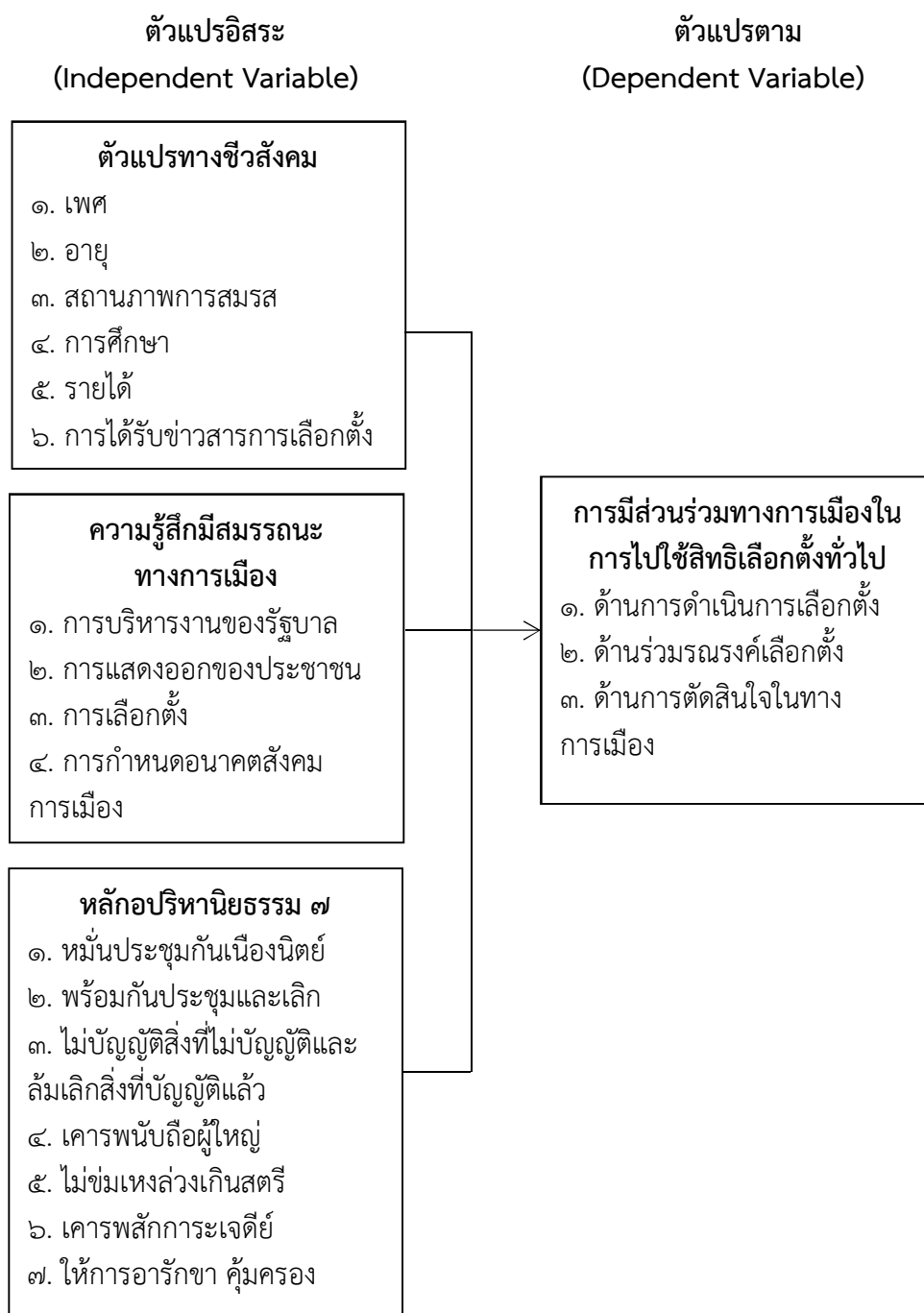
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) โดยตัวแปรต้น (Independent Variable) ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้ และการได้ข่าวสารการเลือกตั้ง) และตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง (Sense of Political Efficacy)^{๑๐๔} ส่วนกลุ่มตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ประกอบด้วย ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ด้านการตัดสินใจทางการเมือง^{๑๐๕} และหลักอภิปรายนิยธรรม^{๑๐๖}

^{๑๐๔} Easton, D. and J. Dennis, “The Child’s Acquisition of Regim Norms : Political Efficacy”, **American Political Science Review**, (1 March 1976), pp. 25-26.

^{๑๐๕} Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell, **Comparative Political Today**, (Boston : Little Brown and Company, 1976), pp. 145 - 146.

^{๑๐๖} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๘/๗- ๘.

แผนภาพที่ ๒.๔ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๒.๔ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ กลุ่มตัวแปรทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้ และการได้รับข่าวสารการเลือกตั้ง กลุ่มตัวแปรความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ได้แก่ การบริหารงานของรัฐบาล การแสดงออกของประชาชน การเลือกตั้ง และการกำหนดอนาคตสังคมการเมือง และกลุ่มตัวแปรหลักอปริหานิยธรรม ๗ ได้แก่ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

พร้อมกันประชุมและเลิก ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติและล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติแล้ว เคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ชมเชงลวงเกินสตรี เคารพสักการะเจดีย์ และให้การอารักขา คຸ້ມครอง กลุ่มตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ได้แก่ ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรทางชีวสังคมจะเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างในการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ตัวแปรตามซึ่งก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ในขณะที่ความรู้สึที่มีสมรรถนะทางการเมืองและหลักอภิธานิยธรรม ๗ ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องถูกจัดไว้เป็นตัวแปรต้นเช่นเดียวกันเพื่อทดสอบความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องเชิงตัวแปร นอกจากนี้ทั้งกลุ่มตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะถูกวัดระดับการรับรู้เพื่อหาค่าการรับรู้จากตัวอย่างที่ได้จากการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในลำดับต่อไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลเป็นลำดับสุดท้าย

๓.๒ ประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรสำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑๔,๐๔๔ คน โดยจำแนกแหล่งที่มา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ^๑

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ตัวอย่าง
หมู่บ้านกันทรอมเหนือ	๑,๘๐๗	๕๐
หมู่บ้านจงกอง	๑,๒๓๗	๓๕
หมู่บ้านตานวน	๕๙๙	๑๘
หมู่บ้านกันทรอมใต้	๑,๔๓๐	๔๐

^๑ เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ, **สภาพและข้อมูลพื้นฐาน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://kantrom.go.th/data_2998 (๑๔ เมษายน ๒๕๖๓).

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งของเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ตัวอย่าง
หมู่บ้านตาเอก	๑,๐๓๖	๓๐
หมู่บ้านกันทรมน้อย	๑,๒๗๕	๓๕
หมู่บ้านข้าง	๘๒๕	๒๔
หมู่บ้านตาเอกใหม่	๑,๓๕๒	๓๘
หมู่บ้านกันทรอมตะวันออก	๑,๑๓๔	๓๒
หมู่บ้านโนนทองกลางพัฒนา	๙๓๓	๒๗
หมู่บ้านกันทรอมกลาง	๖๓๓	๑๙
หมู่บ้านไทรน้อย	๘๕๑	๒๕
หมู่บ้านตาเอกพัฒนา	๙๓๒	๑๖
รวม	๑๔,๐๔๔	๓๘๙

๓.๒.๒ ขนาดตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการหาขนาดตัวอย่าง โดยนำไปกำหนดหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. กำหนดการหาตัวอย่างจากการใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน (= 0.05)

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad & 14,044 \\ n = & \frac{14,044}{1 + 14,044 (0.05)^2} \\ = & 388.92 \end{aligned}$$

ได้ตัวอย่างประมาณ ๓๘๙ คน

๒. ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ (accidental selection) ให้ครบ ๓๘๙ คน

^๒ อภินันท์ จันตะนี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย

๑. นายคมสันต์ เลิศศรี นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๒. นายประดิษฐ์ สมเพชร รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๓. ส.ต.ต.วุฒิเทพ ดับโศก ปลัดเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๔. นายเชย สมรัตน์ กำนันตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๕. นายลอย มนตรีวงษ์ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านกันทรอมใต้ ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๖. นายบุญเสริม มนตรีวงษ์ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านกันทรอมกลาง ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๗. นายคาร มนตรีวงษ์

๘. นางลัดดา เลิศศรี ครูชำนาญการ โรงเรียนกันทรอมวิทยาคม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๓.๔.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการ และแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยต่อไป

๓. สร้างเครื่องมือ และนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๔. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

๕. ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๔.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้ และการได้ข่าวสารการเลือกตั้ง

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง, ด้านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง, ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง และหลักอุปนิสัยธรรม

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะและแนวทางในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

แบบสอบถามทั้ง ๔ ตอนนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการใช้เกณฑ์วัดระดับความคิดเห็นแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ตามแนวคิดของ Likert^๓

๕ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม มากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม มาก

๓ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม น้อย

๑ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลของเบสท์ในการหาค่าเฉลี่ยของคะแนน^๔ เป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

^๓ Best and Jane V Kahn, *Research in Education*, 7th ed., (Boston : Allyn and Bacon, 1993), p. 246.

^๔ Ibid. p. 247.

๓.๔.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ๐.๘๐ ขึ้นไปทุกข้อ

๓. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ๐.๘๑๖

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงนามโดยผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ระบุวัน เวลา ในการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อขออนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ รวมจำนวน ๓๘๙ คน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๒. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนด โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามจำนวน ๓๘๙ ชุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้ การได้ข่าวสารการเลือกตั้ง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างได้แก่ สถิติทดสอบ t (t-test), การวัดความแปรปรวนทางเดียว (F-test, one-way ANOVA) และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภوخุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น ๒ ตอน โดยตอนที่ ๑ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตอนที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีลำดับการนำเสนอข้อมูลดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

๔.๔ ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๔.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F-distribution
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และอัตราร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

N = ๓๘๙

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๗๐	๔๓.๗๐
หญิง	๒๑๙	๕๖.๓๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๒๐ - ๒๕ ปี	๒	๐.๕๐
๒๖ - ๓๐ ปี	๓๘	๙.๘๐
๓๑ - ๓๕ ปี	๑๓๖	๓๕.๐๐
๓๖ - ๔๐ ปี	๒๐๗	๕๓.๒๐
๔๑ ขึ้นไป	๖	๑.๕๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐
สถานภาพการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	๑๓๔	๓๔.๔๐
สมรส	๒๕๕	๖๕.๖๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และอัตราร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

N = ๓๘๙

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๘	๔.๖๐
มัธยมศึกษา	๑๘๕	๔๗.๖๐
ปวช/ปวส	๑๖๑	๔๑.๔๐
ปริญญาตรี	๒๕	๖.๔๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐
รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓๔๐	๘๗.๔๐
ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๔๗	๑๒.๑๐
ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑	๐.๓๐
ระหว่าง ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	๑	๐.๓๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐
การได้รับข่าวสารการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์	๑๑	๒.๘๐
โทรทัศน์	๑๕๓	๓๙.๓๐
สื่อบุคคล	๑๙๑	๔๙.๑๐
วิทยุ	๒๗	๖.๙๐
สื่ออื่นๆ	๗	๑.๘๐
รวม	๓๘๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จากจำนวนตัวอย่าง ๓๘๙ คน ในด้านเพศ พบว่า ประชาชนฯ เป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๐ และเพศหญิง จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๐

ด้านอายุ พบว่า ประชาชนฯ มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ อายุระหว่าง ๒๖ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๐ อายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ อายุระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๒๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๐ และอายุ ๔๑ ขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐

ด้านสถานภาพการสมรส พบว่า ประชาชนฯ มีสถานะโสด จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ สถานะสมรส จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๐

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนฯ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๐ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๐ ระดับ ปวช/ปวส จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๐ และระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๐

ด้านรายได้ต่อเดือนพบว่า ประชาชน มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔๐ รายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๐ รายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐ และรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐

ด้านการได้รับข่าวสารการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชน ได้รับข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ ทางโทรทัศน์ จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๐ ทางสื่อบุคคล จำนวน ๑๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๐ ทางวิทยุ จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๐ และทางสื่ออื่นๆ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๔.๓.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภوخุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง, หลักอำนวยการนิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภوخุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

N = ๓๘๙

ระดับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	\bar{X}	S.D.
๑. ด้านการบริหารงานของรัฐบาล	๓.๘๘	๐.๗๖๕
๒. ด้านการแสดงออกของประชาชน	๓.๗๒	๐.๖๙๑
๓. ด้านการเลือกตั้ง	๓.๘๔	๐.๗๑๓
๔. ด้านกำหนดอนาคตสังคมการเมือง	๓.๙๓	๐.๗๕๔
หลักอำนวยการนิยธรรม		
หลักอำนวยการนิยธรรม	๔.๐๔	๐.๗๒๖
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป		
๑. ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง	๓.๓๙	๐.๗๙๐
๒. ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง	๓.๒๐	๐.๗๕๖
๓. ด้านการตัดสินใจทางการเมือง	๓.๒๑	๐.๘๙๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภوخุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หลักอำนวยการนิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ดังนี้ ระดับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ในด้านการบริหารงานของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๘๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๖๕ ด้านการแสดงออกของประชาชน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๗๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๖๙๑ ด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๘๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๑๓ และด้านกำหนดอนาคตสังคมการเมือง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๙๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) ๐.๗๕๔

หลักอภิปรายนิยธรรม มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๔.๐๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๒๖

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๙๐ ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๕๖ และด้านการตัดสินใจทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๒๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๘๙๐

๔.๓.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓ แสดงการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ

N = ๓๘๙

เพศ	<i>n</i>	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๗๐	๓.๒๘	๐.๖๔๓	๐.๒๖๐	๐.๗๙๕
หญิง	๒๑๙	๓.๒๖	๐.๖๙๑		
รวม	๓๘๙	๓.๒๗	๐.๖๗		

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า Sig. = ๐.๗๙๕ มากกว่า .๐๕ นั่นคือประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๑

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๔ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน

N = ๓๘๙

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๒๒	๔	๐.๔๐๒	๒.๓๙๗	๐.๐๓๗*
ภายในกลุ่ม	๑๗๑.๓๐๖	๓๘๔	๐.๑๖๘		
รวม	๑๗๔.๓๒๗	๓๘๘			

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์การทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน พบว่า ค่า sig. = ๐.๐๓๗ มีค่าน้อยกว่า .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน ๒ จึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ผลปรากฏดังตารางที่ ๔.๕

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลเปรียบเทียบพหุคูณ ด้วยวิธี LSD ของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน

N = ๓๘๙

	\bar{X}	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)
(๑) ๒๐-๒๕ ปี	๒.๒๘	-	.๑๖๕**	.๐๑๙	.๑๒๒	.๑๐๒
(๒) ๒๖-๓๐ ปี	๓.๓๓	.	-	-.๑๔๕*	-.๐๔๓	-.๐๖๓
(๓) ๓๑-๓๕ ปี	๓.๒๒			-	.๑๐๒	.๐๘๒
(๔) ๓๖-๔๐ ปี	๓.๒๙				-	-.๐๒๐
(๕) ๔๑ ปี ขึ้นไป	๓.๕๕					-

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖ แสดงการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสถานภาพการสมรส

N = ๓๘๙

สถานภาพการสมรส	<i>n</i>	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
โสด	๑๓๔	๓.๒๐	๐.๗๑๔	-๑.๓๙๘	๐.๑๖๓
สมรส	๒๕๕	๓.๓๐	๐.๖๔๔		
รวม	๓๘๙	๓.๒๕	๐.๖๘		

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า Sig. = ๐.๑๖๓ มากกว่า ๐.๐๕ นั่นคือประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๓

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

N = ๓๘๙

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.๓๒๔	๓	๐.๑๐๘	๐.๒๓๙	๐.๘๖๙
ภายในกลุ่ม	๑๗๔.๐๐๓	๓๘๕	๐.๔๕๒		
รวม	๑๗๔.๓๒๗	๓๘๘			

จากตารางที่ ๔.๗ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่พบความแตกต่าง (sig.= ๐.๘๖๙) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๔

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีรายได้ต่างกัน

N = ๓๘๙

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๙๑	๓	๐.๒๖๔	๐.๕๘๕	๐.๖๒๕
ภายในกลุ่ม	๑๗๓.๕๓๖	๓๘๕	๐.๔๕๑		
รวม	๑๗๔.๓๒๗	๓๘๘			

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป จำแนกตามระดับรายได้ พบว่า ไม่พบความแตกต่างมีความแตกต่าง (sig.= ๐.๖๒๕) จึงปฏิเสธสมมติฐานย่อยที่ ๕

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ แสดงผลการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีการรับข้อมูลข่าวสารต่างกัน

N = ๓๘๙

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๕๕	๔	๐.๗๘๙	๑.๗๖๙	๐.๑๓๔
ภายในกลุ่ม	๑๗๑.๑๗๓	๓๘๔	๐.๔๔๖		
รวม	๑๗๔.๓๒๗	๓๘๘			

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ไม่พบความแตกต่าง (sig.= ๐.๑๓๔) ของการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีการรับข้อมูลข่าวสารต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานย่อยที่ ๖

๔.๓.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักอภิธานิธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

สมมติฐานที่ ๗ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจำแนกรายด้าน

N = ๓๘๙

	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)
(๑) ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	-	๐.๒๑๐**	๐.๐๔๒	๐.๑๓๔**
(๒) การดำเนินการเลือกตั้ง		-	๐.๓๓๐**	๐.๕๐๑**
(๓) การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง			-	๐.๗๐๘**
(๔) การตัดสินใจทางการเมือง				-

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ดังต่อไปนี้

ความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๘ หลักอปริหานิยธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจำแนกรายด้าน

N = ๓๘๙

	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)
(๑) หลักอปริหานิยธรรม	-	๐.๒๗๘**	๐.๓๕๗**	๐.๓๓๖**
(๒) การดำเนินการเลือกตั้ง		-	๐.๓๓๐**	๐.๕๐๑**
(๓) การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง			-	๐.๗๐๘**
(๔) การตัดสินใจทางการเมือง				-

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า หลักอปริหานิยธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ดังต่อไปนี้

หลักอปริหานิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง

ทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๔.๔ ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป

๔.๔.๑ ความคิดเห็นด้านการประชาสัมพันธ์ หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การประชาสัมพันธ์หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านที่มีความรู้ด้านการเลือกตั้งและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งทั่วไป โดยจากการสัมภาษณ์หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า “โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะทราบข่าวจากหน่วยงานราชการที่จะประกาศให้ประชาชนทราบ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การติดป้ายประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้งตามสถานที่ราชการหรือตามจุดต่างๆที่สังเกตได้ง่าย ซึ่งการประชาสัมพันธ์แบบนี้เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบทั่วไป เป็นการบอกข่าวให้ทราบเท่าที่จำเป็น แต่ที่ควรปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นไปอีกนั้น ได้แก่ การตั้งจุดตามสถานที่ราชการให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การแจ้งข่าวแก่ประชาชนในช่องทางอื่นๆ เช่น สื่อออนไลน์ แผ่นพับ ใบปลิว หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามปั้มน้ำมัน หรือสถานที่สำคัญ การให้ประชาชนเป็นสื่อกันเองในการประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานราชการค้นหาตัวแทนเข้าไปช่วยงาน ซึ่งกระบวนการนี้มีอยู่แล้ว จึงควรใช้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างฉับไวและเกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ”^๑

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่าน กล่าวว่า “การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยบำรุงรักษาประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเลือกบุคคลตามความต้องการสู่กระบวนการทางการเมือง สร้างความชอบธรรมทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่ดีมีความสามารถได้เข้าไปทำงานทางการเมือง เพราะการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนได้แสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ จากเหตุผลดังกล่าวนี้ รัฐและหน่วยงานต่างๆ จะต้องจัดให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางรัฐได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง จะด้วยวิธีการใดๆก็ตาม เพราะการประชาสัมพันธ์และข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญมาก หากประชาชนได้รับข่าวสารรวดเร็ว

^๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

ฉับไว เขาก็จะมีเวลาเตรียมตัว และศึกษาชั่งใจเรื่องราวต่างๆ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งต่อไปนั่นเอง”^๒

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่าน ได้กล่าวถึงประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประชาชนไว้ว่า “โดยส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาจากผู้นำชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ และยอมรับให้เป็นผู้นำ โดยข้อมูลที่ได้รับจากผู้นำชุมชน ประชาชนจะมีการรับรู้เป็นอย่างมาก เช่น ข้อมูลข่าวสารของทางราชการต่างๆ ที่ผู้นำชุมชนได้แจ้งให้ประชาชนในชุมชนเพื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่วนบุคคลในครอบครัวสามารถทำให้เกิดการรับรู้รองลงมาจากผู้นำชุมชน เนื่องจากบุคคลในครอบครัวจะอยู่ใกล้ชิดมากที่สุด เมื่อมีการพูดคุยกันภายในครอบครัวจะทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส่วนเพื่อนทำให้เกิดการรับรู้ในระดับปานกลางเนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันจะมีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับข่าวสารการเลือกตั้ง ส่วนหวัคะแนนสามารถทำให้เกิดการรับรู้ที่น้อยที่สุด เนื่องจากหวัคะแนนจะมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ซึ่งอาจจะให้ข้อมูลในส่วนที่ดีของผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุน ประชาชนจึงเกิดการชั่งใจเมื่อได้รับฟังข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งจากหวัคะแนน”^๓

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่าน กล่าวว่า “เท่าที่สังเกตการณ์เลือกตั้งแต่ละครั้งที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาจากโปสเตอร์มากที่สุด เนื่องจากโปสเตอร์เป็นสิ่งที่น่าสนใจ สีสดใสสะดุดตาผู้พบเห็นและมีขนาดใหญ่พอเหมาะ ไม่ใหญ่ไม่เล็กเกินไป ส่วนแผ่นพับสามารถทำให้เกิดการรับรู้รองลงมาจากโปสเตอร์ เนื่องจากแผ่นพับเป็นสื่อที่นิยมใช้หากต้องการแจกจ่ายกับประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง เป็นสื่อที่หน่วยงานต่างๆ นิยมใช้เผยแพร่ เพราะมีราคาถูก ส่วนหนังสือพิมพ์สามารถทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งรองลงมา เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นรายวัน นำเสนอข่าวสารได้น่าสนใจ มีหลายหน้า ราคาถูก และมีวางขายตามท้องตลาดทั่วไป รวมทั้งหาซื้อได้ง่าย ส่วนใบปลิวสามารถทำให้เกิดการรับรู้ที่น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากแผ่นปลิวมีการจัดพิมพ์โดยใช้กระดาษไม่หนาเท่า สีสรรไม่สดใสเท่ากับโปสเตอร์และแผ่นพับ ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้จากสื่อแผ่นปลิวที่น้อยที่สุด”^๔

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนสามท่านได้กล่าวไปทำนองเดียวกันว่า “โดยส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาจากโทรทัศน์ซึ่งทราบกันดีว่าโทรทัศน์ได้รับความนิยมจากประชาชนมาช้านานแล้ว ทั้งให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และให้ความบันเทิง สามารถรับชมโทรทัศน์ได้แทบทุกครัวเรือน ส่วนวิทยุสามารถทำให้ประชาชนเกิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารรองลงมาจากโทรทัศน์ เนื่องจากวิทยุได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งฟังจากการขับรถไปในท้องถนน ส่วนหนึ่ง

^๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

^๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

^๔ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

สิ้นและเทปบันทึกเสียงก็ทำให้การรับรู้ข่าวสารน้อยลงมา เนื่องจากคนสมัยปัจจุบันในต่างจังหวัดจะนิยมอุปกรณ์ที่ตนเองมีมากกว่าสื่อทันสมัยอย่างอื่น”^๕

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่าน ได้กล่าวว่า “โดยส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาจากการจัดแถลงข่าว เนื่องจากการจัดแถลงข่าวนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเชิญสื่อมวลชนทุกแขนงมารับฟังการแถลงข่าว เพื่อให้สื่อมวลชนได้เผยแพร่ข่าวไปยังประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งมากที่สุด ส่วนการปราศรัยสามารถทำให้เกิดการรับรู้รองลงมาจากการจัดแถลงข่าว และการชุมนุมสามารถทำให้เกิดการรับรู้ที่น้อยที่สุด เนื่องจากการปราศรัยและการชุมนุมเป็นการมาฟังมานั่งฟังการปราศรัยและร่วมการชุมนุม จึงอาจจะทำให้ไม่เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งมากนัก”^๖

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จะต้องอาศัยสื่อที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ หรือแม้กระทั่งกิจกรรม เพราะสื่อที่ทันสมัยและรวดเร็วจะทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัว และตั้งรับกับกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ให้ประชาชนได้เตรียมตัวในการหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจเข้าไปเลือกตั้งและหาผู้แทนของตนในการเข้าไปบริหารงานที่ส่งผลต่อชีวิตของประชาชนเอง

๔.๔.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งนี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นมีหลากหลาย ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้กล่าวว่า “สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเลือกตั้งจะต้องวางตัวเป็นการกลางให้มากที่สุด ไม่ควรชี้นำประชาชนจนเกินไป บางครั้งรู้สึกว่าเป็นหน้าที่คอยควบคุมและคอยตรวจสอบว่าตนเองเลือกผู้สมัครรายใด ทำให้ไม่เป็นอิสระและเกิดการทุจริตในที่สุด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้สังเกตการณ์ต้องมีความรอบคอบสอดส่องอย่างตรงไปตรงมา ไมโอนเอน เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม”^๗ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่าน กล่าวว่า “สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรพัฒนาระบบการใช้สิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น การลงคะแนนล่วงหน้าทางไปรษณีย์ ทางลงคะแนนเลือกตั้งออนไลน์ การนับคะแนนเลือกตั้งผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบการจัดการเลือกตั้งที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เป็นต้น”^๘

นอกจากนี้การใช้อิทธิพลออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการเลือกตั้ง มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

^๕ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๖, ๗ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

^๖ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

^๗ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

^๘ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

“การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ง่ายและชัดเจนที่สุด ถือเป็น การแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าไปทำหน้าที่และใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งเป็นการกำหนดทิศทางและสัญญาประชาคมสำหรับการบริหารประเทศ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนอย่างมีจิตสำนึกเท่านั้นจึงจะทำให้ได้บุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตย”^๙

“ประชาชนทุกคนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อมๆกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนและประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัครนั่นเอง”^{๑๐} นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนสามท่านให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า “ถ้าประชาชนเลือกผู้แทนพรรคการเมืองที่ชอบและเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ มีคุณธรรม ทำหน้าที่มีประสิทธิภาพ ผลที่ตามมาคือ การอยู่ดีกินดี มีความสุข ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าพัฒนา ผู้แทนที่ขาดความรู้ ขาดคุณธรรม ขณะการเลือกตั้งด้วยการทุจริต ใช้เงินซื้อเสียงเข้ามา บ้านเมืองจะเสียหายกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ใช้งบประมาณเพื่อประโยชน์ของพวกพ้องและหวัคะแนน และผู้ที่ชนะการเลือกตั้งด้วยการซื้อเสียงหรือการทุจริตต่างๆ ต้องพยายามถนอมทุนคืนด้วยวิธีการทุจริตเช่นกัน”^{๑๑}

สำหรับประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกหนึ่งท่านได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “ถ้าจะให้เห็นภาพอย่างชัดเจน เช่นการเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่ของเราเอง การปกครองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นรากฐานอันสำคัญอย่างยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสให้ระบอบประชาธิปไตยในที่สุดทั้งนี้ประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งนิติบัญญัติและบริหารการเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกเพื่อผู้แทนที่เหมาะสมมาทำหน้าที่ของพลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติต่อไป การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นวินัย เป็นหน้าที่ เช่นเดียวกับที่โรงเรียนที่ครูสอนอยู่นี้ เราก็จะฝึกนักเรียนให้เข้าใจการเลือกตั้งที่ถูกต้อง รู้หน้าที่ของตนเอง เมื่อถึงคราวเลือประธานนักเรียน นักเรียนก็จะกระตือรือร้นไปใช้สิทธิของตนให้ได้ประธานนักเรียนที่ตนชอบและเชื่อถือเข้ามาบริหารกิจการนักเรียนต่อไป”^{๑๒}

^๙ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

^{๑๐} ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

^{๑๑} ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕, ๖, ๗ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

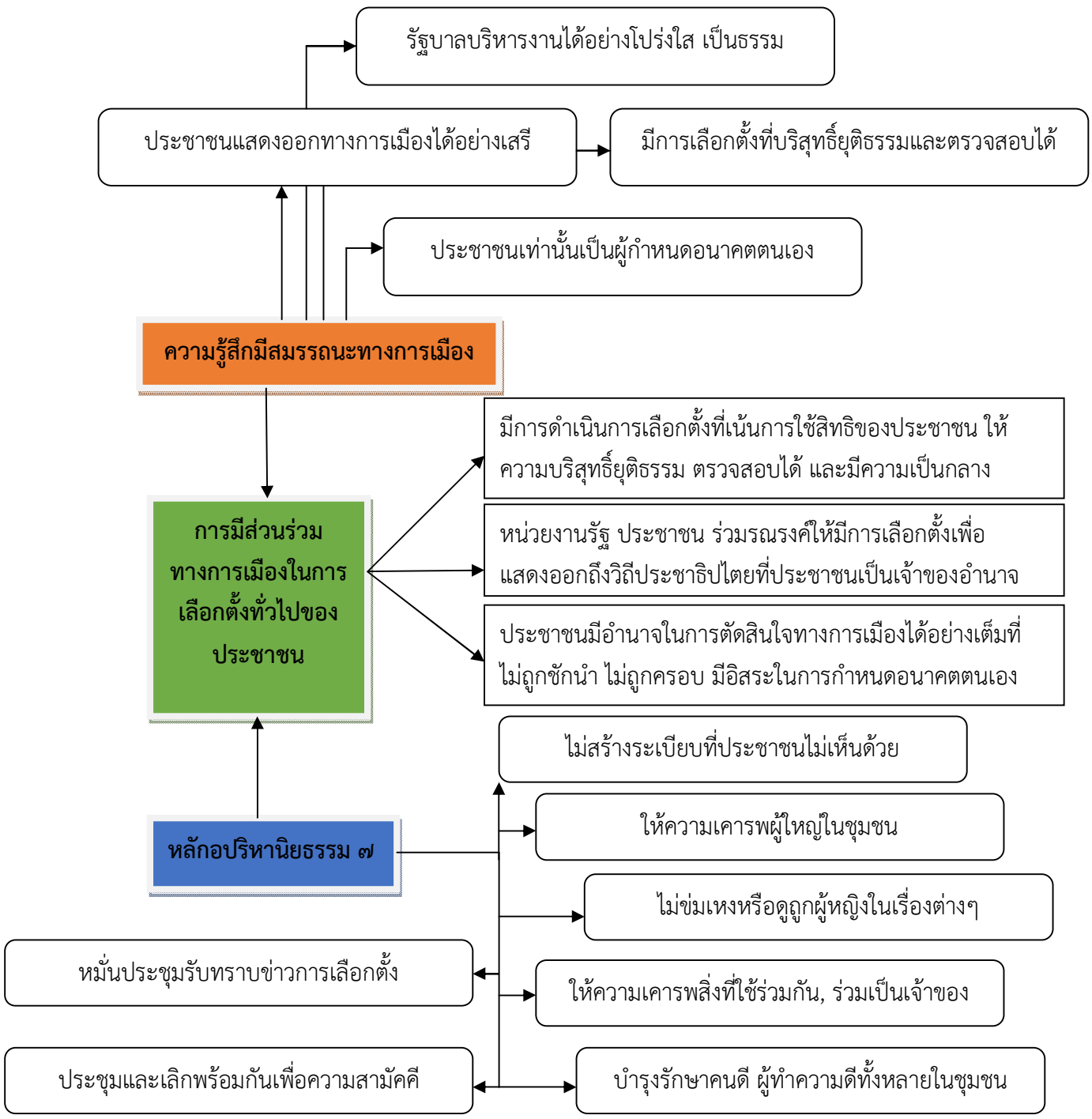
^{๑๒} ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

สรุปได้ว่า การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องตระหนักรู้และรักษาสิทธิของตน เพราะการใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นทั้งวินัย เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบ และเป็นความหวังของคนที่ต้องไปแสวงหาผู้แทนของตนเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลที่ตนเชื่อถือและไว้วางใจให้เข้ามาบริหารจัดการแทนตน การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนที่จะต้องร่วมกันกำหนดทิศทางประเทศ ผ่านการเลือกตั้งตัวแทนนั่นเอง เพราะเมื่อไม่ใส่ใจหรือปล่อยปละละเลย ระบอบประชาธิปไตยในประเทศก็จำต้องมัวหมอง และเกิดการทุจริตเป็นผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติต่อไปอีกนาน

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการประมวลความรู้จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถแสดงแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ การมีส่วนร่วมทางเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ๒ องค์ประกอบได้แก่ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักอภิธานิยธรรม ๗

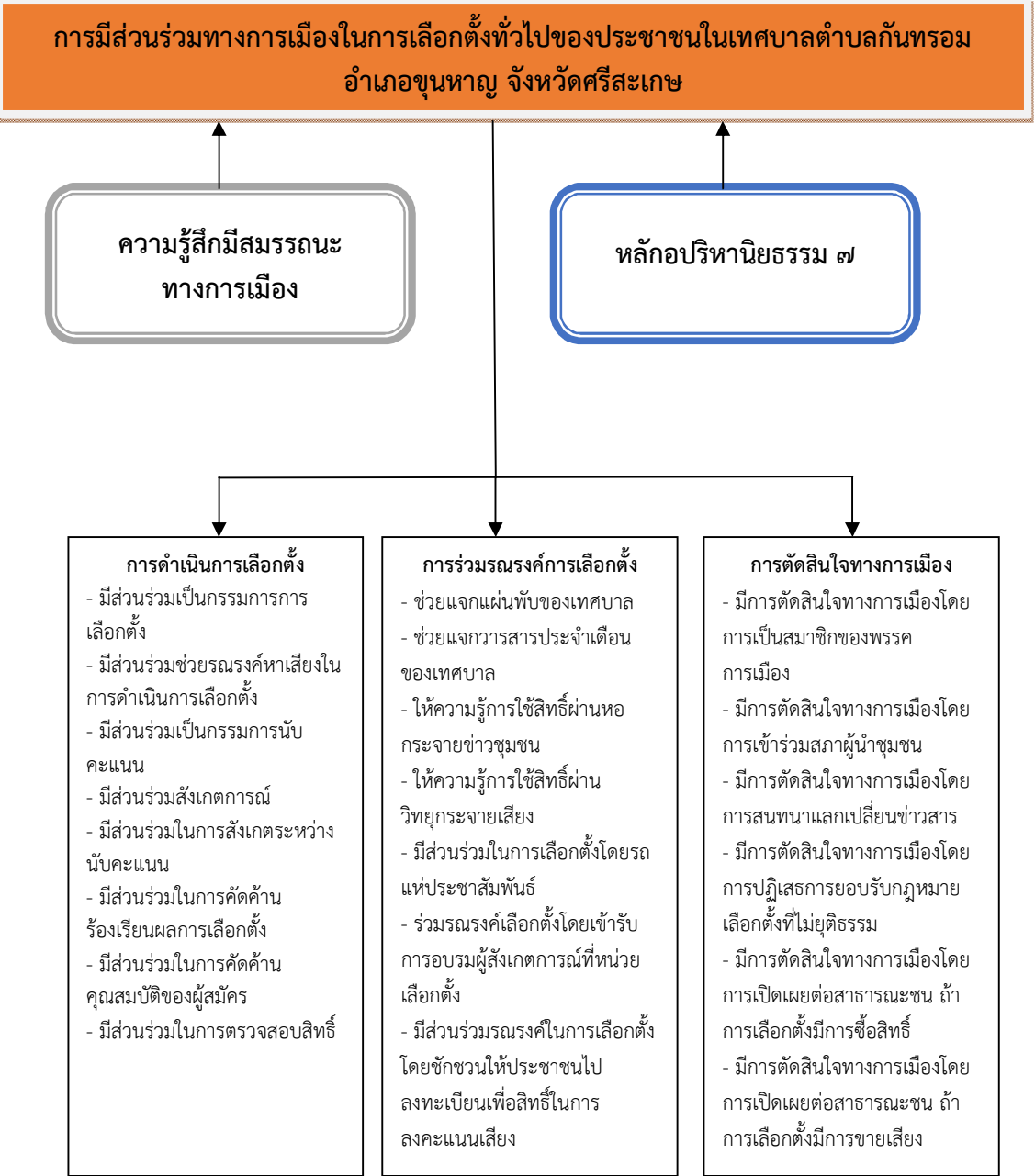
ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง คือ ทศนคติ ความเชื่อของบุคคลว่าการกระทำของบุคคลมีผลต่อกระบวนการทางสังคม แต่ละคนมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆมีเกิดขึ้น แต่ตัวของบุคคลสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เป็นต้น จากการวิจัยนี้พบว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนมี ๔ ประการหลักได้แก่ ๑. รัฐบาลบริหารงานได้อย่างโปร่งใส เป็นธรรม ไม่ทุจริต ฉ้อโกง ซื่อสัตย์ซื่อเสีย หรือใช้อำนาจรัฐไปในทางเสื่อมเสีย หรืออาจทำให้ประชาชนได้รับความเดือนร้อนและเสื่อมศรัทธา ๒. ประชาชนแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเสรี ๓. มีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมและตรวจสอบได้ และ ๔. ประชาชนเท่านั้นเป็นผู้กำหนดอนาคตตนเอง

หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการปกครององค์กร ไม่ว่าจะป็นองค์กรขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดใหญ่ จะต้องมีการระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายเป็นหลัก แต่การบังคับใช้กฎหมายจะได้ผลอย่างจริงจัง ก็จะต้องนำกติกาทางสังคมนั้นขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นและดำรงอยู่ก่อนที่กฎหมายจะออกมาบังคับใช้มาพิจารณาร่วมด้วย และกติกาทางสังคมที่วางนี้ได้แก่ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี รวมไปถึงคำสอนของศาสนาซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือ จึงจะทำให้สังคมได้รับความเป็นธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ แต่ถ้าใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว สังคมจะได้รับความเป็นธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้ ๑. ในโลกของปุถุชนคนทุกคนมีกิเลส และกิเลสที่แต่ละคนมีอยู่แตกต่างกัน ทั้งมากน้อยไม่เท่ากันด้วย จึงจำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดแทรกอยู่ในกติกาทางสังคมทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนของศาสนา ดังนั้น ถ้าทุกคนในสังคมเรียนรู้และปฏิบัติตาม ก็จะทำให้การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเกิดความเป็นธรรม และเกิดผลในทางปฏิบัติมากกว่าใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว ๒. ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เริ่มตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นใด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามและจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายมาลงโทษ โดยการสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐาน และทำสำนวนส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาส่งฟ้องต่อศาล เพื่อพิจารณาคัดสินลงโทษผู้กระทำผิด ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ตั้งแต่ต้นจนจบ มีบุคลากรเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ถ้าในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่มีคุณธรรม และจริยธรรม การบังคับใช้กฎหมายก็ถูกบิดเบือน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดีที่จำเลยมีอิทธิพลทางการเงิน ทางด้านการเมือง หรือในวงราชการ ความไม่เป็นธรรมแก่โจทก์ก็เกิดขึ้นได้ ประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และคำสอนของศาสนาพุทธไม่เป็นปฎิกษต่อผู้นับถือศาสนาอื่น ทั้งไม่ขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ ประกอบกับขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ถือปฏิบัติอยู่แล้วแต่มีคำสอนของศาสนาพุทธสอดแทรกอยู่ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงสามารถนำกติกาทางสังคมที่วางนี้มาประยุกต์ใช้ในการปกครองประเทศได้ และคำสอนของศาสนาพุทธที่ควรจะได้นำมาใช้ก็คือ อภิธานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วชิ หรือวัชชีอธิธานิยธรรม ๗ ซึ่งหมายถึงธรรม

อันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองและการนำมาใช้สำหรับการมีส่วนร่วมทางเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจึงได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ หมายถึง หมั่นประชุมรับทราบข่าวการเลือกตั้ง
 ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ หมายถึง ประชุมและเลิกพร้อมกันเพื่อความสามัคคี
 ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ อันขัดต่อหลักการเดิม ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติตามวัชชีธรรม ตามที่วางไว้เดิม
 ๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพผู้ใหญ่ในชุมชน
 ๕. มรรคากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหงหรือดูคร่าชื่นใจ หมายถึง ไม่ข่มเหงหรือดูถูกผู้หญิงในเรื่องต่างๆ
 ๖. เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของชาววัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป หมายถึง ให้ความเคารพสิ่งที่ใช้ร่วมกัน, ร่วมเป็นเจ้าของ
 ๗. จัดให้ความอารักขาคุ้มครองป้องกันอันมิชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้างหมายถึงบรรพชิต ผู้ดำรงธรรมเป็นหลักของประชาชนทั่วไป) โดยตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มาพึงมาสู่แคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก หมายถึง บำรุงรักษาคนดีผู้ทำความดีทั้งหลายในชุมชน
- เมื่อองค์ประกอบ ๒ ประการมีความสมบูรณ์แล้ว จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในเลือกตั้งทั่วไปมีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ โดยแสดงออกมาใน ๓ ประการได้แก่ ๑. การดำเนินการเลือกตั้งที่เน้นการใช้สิทธิของประชาชน ให้ความบริสุทธิ์ยุติธรรม ตรวจสอบได้ และมีความเป็นกลาง ๒. หน่วยงานรัฐ ประชาชน ร่วมรณรงค์ให้มีการเลือกตั้งเพื่อแสดงออกถึงวิถีประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ และ ๓. ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ไม่ถูกชักนำ ไม่ถูกรวบ มีอิสระในการกำหนดอนาคตตนเอง

๔.๔.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย
ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์การวิจัย ได้องค์ความรู้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยการสังเคราะห์จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปนี้เมื่อมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องสมบูรณ์ใน ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ ถึงพร้อมด้วยความรู้ศึกษามีสมรรถนะทางการเมืองและถึงพร้อมด้วยหลักการบริหารนิยธรรมทั้ง ๗

ประการแล้วจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนมีการแสดงออกผ่านกิจกรรมทางการเมืองใน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. การดำเนินการเลือกตั้ง มีลักษณะสำคัญคือ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไป, มีส่วนร่วมช่วยรณรงค์หาเสียงในการดำเนินการเลือกตั้ง, มีส่วนร่วมเป็นกรรมการนับคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้ง, มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ในระหว่างการลงคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้ง, มีส่วนร่วมในการคัดค้านร้องเรียนผลการเลือกตั้งการดำเนินการเลือกตั้ง, มีส่วนร่วมในการคัดค้านคุณสมบัติของผู้สมัครในการดำเนินการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสิทธิ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้ง

๒. การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง มีลักษณะสำคัญคือ ร่วมรณรงค์เลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับของเทศบาล, ร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยช่วยแจกวารสารประจำเดือนของเทศบาล, ช่วยรณรงค์เลือกตั้งให้ความรู้การใช้สิทธิ์ผ่านหอกระจายข่าวชุมชน, ช่วยรณรงค์เลือกตั้งให้ความรู้การใช้สิทธิ์ผ่านวิทยุกระจายเสียง, มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยรถแห่ประชาสัมพันธ์ในชุมชน, ร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยเข้ารับการอบรมผู้สังเกตการณ์ที่หน่วยเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมรณรงค์ในการเลือกตั้งโดยชักชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนเพื่อสิทธิ์ในการลงคะแนนเสียง

๓. การตัดสินใจทางการเมือง มีลักษณะสำคัญคือ มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง, มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเข้าร่วมสภาผู้นำชุมชน, มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสาร, มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม, มีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเปิดเผยต่อสาธารณะชน ถ้าการเลือกตั้งมีการซื้อสิทธิ์ และมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเปิดเผยต่อสาธารณะชน ถ้าการเลือกตั้งมีการขายเสียง

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้ง ๓ ลักษณะนี้ เป็นผลมาจากการมีเหตุในเบื้องต้นนั้นคือ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองและการดำรงอยู่ในหลักอภิธานิธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ประชาชนได้ปฏิบัติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง และมีความเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการการแสดงออกของประชาชนต่อระบบการเมืองการปกครองที่ตนสังกัดอยู่อย่างแท้จริง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ ๑. เพื่อศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกรับรู้สมรรถนะทางการเมือง และหลักการบริหารนิยธรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้สึกรับรู้สมรรถนะทางการเมือง หลักการบริหารนิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแตกต่างในระดับการรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้วยค่าทดสอบที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบ One Way ANOVA และทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะสำหรับการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัยตามข้อมูลทั่วไป

ประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จากจำนวนตัวอย่าง ๓๘๘ คน ในด้านเพศ พบว่า ประชาชนเป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๐ และเพศหญิง จำนวน ๒๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๐

ด้านอายุ พบว่า ประชาชนมีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ อายุระหว่าง ๒๖ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๐ อายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ อายุระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๒๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๐ และอายุ ๔๑ ขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐

ด้านสถานภาพการสมรส พบว่า ประชาชนฯ มีสถานะโสด จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ สถานะสมรส จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๐

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนฯ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๐ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๐ ระดับ ปวช./ปวส จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๐ และระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๐

ด้านรายได้ต่อเดือนพบว่า ประชาชนฯ มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔๐ รายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๐ รายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐ และรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐

ด้านการได้รับข่าวสารการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนฯ ได้รับข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ ทางโทรทัศน์ จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๐ ทางสื่อบุคคล จำนวน ๑๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๐ ทางวิทยุ จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๐ และทางสื่ออื่นๆ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐

๕.๑.๒ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๕.๑.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ในส่วนของระดับความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หลักการบริหารนิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นดังนี้ ระดับความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ในด้านการบริหารงานของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๘๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๖๕ ด้านการแสดงออกของประชาชน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๗๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๖๙๑ ด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๘๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๑๓ และด้านกำหนดอนาคตสังคมการเมือง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๙๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๕๔ หลักการบริหารนิยธรรม มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๔.๐๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๒๖ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๙๐ ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๗๕๖ และด้านการตัดสินใจทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ๓.๒๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๐.๘๙๐

๕.๑.๒.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักการบริหารนิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า Sig. = ๐.๗๙๕ มากกว่า .๐๕ นั่นคือประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๑

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า sig. = ๐.๐๓๗ มีค่าน้อยกว่า .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน ๒ จึงทำการการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD โดยพบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า Sig. = ๐.๑๖๓ มากกว่า .๐๕ นั่นคือประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๓

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่พบความแตกต่าง (sig.= ๐.๘๖๙) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๔

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ไม่พบความแตกต่างมีความแตกต่าง (sig.= ๐.๖๒๕) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๕

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่พบความแตกต่าง (sig.= ๐.๑๓๔) ของการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ที่มีการรับข้อมูลข่าวสารต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ ๖

สมมติฐานที่ ๗ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๘ หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

๕.๑.๓ สรุปผลการวิจัยตามข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ความคิดเห็นด้านการประชาสัมพันธ์ หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การประชาสัมพันธ์หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะทราบข่าวจากหน่วยงานราชการที่จะประกาศให้ประชาชนทราบ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การติดป้ายประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้งตามสถานที่ราชการหรือตามจุดต่างๆที่สังเกตได้ง่าย ซึ่งการประชาสัมพันธ์แบบนี้เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบทั่วไป เป็นการบอกข่าวให้ทราบเท่าที่จำเป็น แต่ที่ควรปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นไปอีกนั้น ได้แก่ การตั้งจุดตามสถานที่ราชการให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การแจ้งข่าวแก่ประชาชนในช่องทางอื่นๆ เช่น สื่อออนไลน์ แผ่นพับ ใบปลิว หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามปั้มน้ำมัน หรือสถานที่สำคัญ การให้ประชาชนเป็นสื่อกันเองในการประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานราชการค้นหาตัวแทนเข้าไปช่วยงาน ซึ่งกระบวนการนี้มีอยู่แล้ว จึงควรใช้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างฉับไวและเกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง

สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเลือกตั้ง จะต้องวางตัวเป็นการกลางให้มากที่สุด ไม่ควรชี้นำประชาชนจนเกินไป บางครั้งรู้สึกว่าเป็นหน้าที่คอยควบคุมและคอยตรวจสอบว่าตนเองเลือกผู้สมัครรายใด ทำให้ไม่เป็นอิสระและเกิดการทุจริตในที่สุด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้สังเกตการณ์ต้องมีความรอบคอบสอดส่องอย่างตรงไปตรงมา ไมโอนเอน เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรพัฒนาระบบการใช้สิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น การลงคะแนนล่วงหน้าทางไปรษณีย์ ทางลงคะแนนเลือกตั้งออนไลน์ การนับคะแนนเลือกตั้งผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบการจัดการเลือกตั้งที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ อภิปรายผลวิจัยตามข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิจัยในส่วนของข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยพบว่า ตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เก็บข้อมูลจากจำนวนตัวอย่าง ๓๘๙ เพศชายจำนวน ๑๗๐ คน และเพศหญิง จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๐ และ ๕๖.๓๐ ตามลำดับ ซึ่งแนวโน้มประชากรทุกภาคของประเทศไทยเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย และเกือบจะทั่วทั้งโลกที่สภาวะการณเป็นแบบนี้ ดังนั้น ในอนาคตอันใกล้นี้สังคมโลกย่อมจะมีเพศหญิงในอัตราส่วนที่มากกว่าเพศชายหลายเท่าตัว และเพศหญิงเองจะมีเข้ามามีบทบาทในทุกระดับของสังคม

ด้านอายุ พบว่า ตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๒๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๐ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ และลดหลั่นกันไปคือ อายุระหว่าง ๒๖ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๐ อายุ ๔๑ ขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐ และที่ต่ำสุดคือ อายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ จากตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่าประชากรโดยส่วนใหญ่ที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลกันทรอม มีช่วงอายุอยู่ในวัยทำงาน รองลงมาเป็นผู้ใหญ่ตอนต้น โดยมีช่วงอายุที่น้อยที่สุดเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งเป็นไปได้ว่า ช่วงอายุที่อยู่ในวัยทำงานนั้นมักจะอยู่เป็นหลักแหล่งแล้ว มีบ้านและถิ่นอาศัยที่แน่นอน มากกว่าวัยต้นที่อาจต้องเดินทางไปศึกษาถึงถิ่นอื่นๆ หรือย้ายไปในที่ต่างๆ ตามแต่สถานการณ์จะอำนวย สภาพเช่นนี้ ผู้วิจัยพบว่า ช่วงอายุมีความสำคัญในการกำหนดคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัยทำงาน หรือวัยที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดควรมีช่วงอายุที่ไม่น้อยเกินไปหรือมากจนเกินไปจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องอาศัยบุคคลที่พร้อมทั้งกำลังกาย กำลังใจ และอยู่ในวัยที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่สุดในการที่จะช่วยผลักดันให้การเมืองการปกครองแม้ในระดับท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองไปอย่างรวดเร็ว วัยทำงานเป็นวัยที่สภาวะต่างๆ ของชีวิตตามความเป็นจริงมากที่สุด ด้วยว่าอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องขับเคลื่อนสังคมมากกว่ากลุ่มที่มีช่วงอายุอื่นๆ แม้ช่วงอายุวัยรุ่นก็ไม่อาจจะแทนที่ได้เพราะยังกำลังศึกษาและยังขาดประสบการณ์ในการไตร่ตรอง หรือแม้ช่วงอายุที่มากเกินไปก็เกินกำลังในการพัฒนาสังคมไปได้

รวดเร็ว ดังนั้น จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ว่า ช่วงอายุวัยทำงานดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะเป็นกลุ่มบุคคลหลักที่อยู่เป็นหลักแหล่งรอบเทศบาล และมีส่วนร่วมในทางการเมืองเมืองที่สุด

ด้านสถานภาพการสมรส ตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ มีสถานะโสด จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ สถานะสมรส จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๐ สถิตินี้บ่งชี้ว่า สถานการณ์การสมรสจะมากกว่าหนึ่งเท่าตัว นั่นหมายความว่า จากที่ควรจะมีการสมรสเกือบเต็มร้อยละร้อย กลับมีตัวเลขโสดมากแค่หนึ่งเท่าตัว ที่เป็นเช่นนี้ เพราะปัจจุบันสังคมกำลังเปลี่ยนไป ผู้คนนิยมการเป็นโสดแม้ว่าจะผ่านชีวิตคู่มาแล้วมากมาย ไม่นิยมการจดทะเบียนสมรส อาจเป็นเพราะว่าต้องการความเป็นอิสระ และจัดการการงานทุกอย่างได้คล่องตัวกว่า หรือเหตุผลอื่นใดอีกมากมาย แต่ผู้ที่สมรสแล้ว ก็ยังคงเป็นกลุ่มหลักในสังคมที่มีหน่วยครอบครัวเป็นพื้นฐาน ครอบครัวจะเกิดการขัดเกลาเป็นลำดับแรกในการอบรมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อสมาชิกในครอบครัวเติบโตขึ้น ซึ่งไม่ว่าจะมาจากครอบครัวแบบไหน ก็ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะร่วมกันพัฒนาสังคมของตนเอง ดังนั้น ในอนาคตอันใกล้ผู้วิจัยคาดการณ์ว่า ผู้คนจะดำรงความเป็นโสดมากขึ้น การสมรสจะเลื่อนขึ้นไปอยู่ในวัยที่สูงขึ้นไป นั่นหมายความว่า สังคมจะเป็นกลายเป็นสังคมเดี่ยวที่มีคนมาอยู่ร่วมกันชนิดที่ไม่จำเป็นต้องสมรสกัน หรือแม้กระทั่งสมรสแล้วก็แทบไม่เป็นการรับประกันว่าจะยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้น จากสภาพการณ์นี้ จึงเป็นไปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมรสหรือไม่สมรส ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ตามแต่ที่ใจต้องการ และตามแต่เงื่อนไขของแต่ละคนที่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าปัจจุบันการสมรสจะยังคงเป็นมาตรฐานของครอบครัวโดยทั่วไปอยู่ก็ตาม

ด้านระดับการศึกษา พบว่าตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา และระดับอื่นๆ ลดหลั่นกันไป น้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษา โดยระดับการศึกษาเหล่านี้เป็นสิ่งบ่งบอกถึงค่านิยมการศึกษาในท้องถิ่นที่ไม่ได้เน้นการเรียนระดับสูงมากนัก ส่วนใหญ่เรียนให้ผ่านภาคบังคับและเริ่มต้นทำงาน ส่วนจะต่อยอดในระดับปริญญาจะมีเป็นส่วนน้อย เป็นที่น่าสังเกตว่าในปัจจุบันผู้ที่ได้รับการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมศึกษาไม่น้อยเต็มที่ เนื่องจากว่าพัฒนาการของระบบการศึกษาในประเทศได้เปิดกว้างและขยายโอกาสไปมากแล้ว ไม่ได้กระจุกตัวเพียงแค่ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาเหมือนสมัยอดีต อีกประการหนึ่งการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนอย่างเสมอภาคกันอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาส่วนใหญ่จึงเป็นผู้มีอายุมากแล้ว และระดับการศึกษานี้ย่อมมีส่วนสำคัญในการเป็นปัจจัยเสริมให้ประชาชนได้รู้ใฝ่หาความรู้ในการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง เพราะผู้ที่มีการศึกษาดีย่อมเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายกว่าผู้อื่น แต่สภาพการณ์นี้ก็ไม่ได้หมายความว่า ผู้มีระดับการศึกษาต่ำจะไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมได้ คงขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดสนใจและใฝ่หาความรู้ตลอดเวลาจะสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงพบว่า แม้ระดับการศึกษาของประชาชนจะมีความหลากหลาย แต่ระดับการศึกษาเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งเท่านั้นในการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าร่วมในทางการเมือง เพราะในความเป็นจริงแล้ว แม้ประชาชนจะมีระดับการศึกษาระดับใดย่อมมีส่วนร่วมในทางการเมืองได้เท่าเทียมกัน และใฝ่รู้ใฝ่หาได้อย่างไม่สิ้นสุดนั่นเอง

ด้านรายได้ต่อเดือนพบว่า ตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔๐ รายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๐ รายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐ และรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐ จากข้อมูลนี้บ่งชี้ว่าระดับรายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่ที่มีระดับต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท รายได้ที่มีมากกว่านั้นมักเป็นข้าราชการหรือเจ้าของกิจการซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประชากรส่วนใหญ่ รายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสังคม สังคมใดก็ตามที่ประชากรมีรายได้สูงมักจะสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองโดยไม่พะวงอยู่กับการทำมาหากิน แต่ถ้าสังคมใดประชากรมีรายได้ต่ำประชากรสังคมนั้นจะสนใจแต่เรื่องปากท้องเรื่องท้องไม่มีเวลามาสนใจการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป อีกทั้งเป็นช่องทางให้นักการเมืองที่มีความมั่งคั่งแต่ไม่ต่อสู้ในวิถีประชาธิปไตยใช้อำนาจของเงินทองเข้าแทรกแซงการเลือกตั้ง โดยการจ่ายเงินบนหรือการซื้อเสียงทำให้ระบบการเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม ดังนั้นสภาพการณ์เช่นนี้ ผู้วิจัยพบว่า รายได้ของประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเป็นตัวแปรสำคัญของสังคมนั้นๆ อนึ่ง การเกาะกลุ่มรายได้ของประชาชนในพื้นที่มากเกินไปก็ทำให้ไม่เกิดการเปรียบเทียบมาก ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ ณ ขณะนี้ เพราะรายได้ระดับสูงมีอัตราร้อยละที่น้อยเมื่อเทียบกับประชาชนส่วนใหญ่ ดังนั้น รายได้จึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและอาจจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนั่นเอง

ด้านการได้รับข่าวสารการเลือกตั้ง พบว่า ตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ ทางโทรทัศน์ จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๐ ทางสื่อบุคคล จำนวน ๑๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๐ ทางวิทยุ จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๐ และทางสื่ออื่นๆ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ ข้อมูลที่ปรากฏนี้บ่งชี้ว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งในช่องทางต่างๆมากมาย แต่ส่วนใหญ่แล้วมาจาก ๒ ช่องทางหลักคือ โทรทัศน์และสื่อบุคคล ผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่ทุกบ้านทุกหลังคาเรือนมีโทรทัศน์ในการรับข้อมูลข่าวสารและเพื่อการบันเทิงดังนั้นข่าวสารต่างๆที่ภาครัฐประชาสัมพันธ์จึงแพร่หลายในช่องทางดังกล่าว และประชาชนก็นิยมติดตามข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์เป็นช่องทางเลือก ในขณะที่สื่อบุคคลก็เป็นช่องทางที่แพร่หลายในพื้นที่ทั่วไป เพราะประชาชนในพื้นที่ไปมาหาสู่กันและสนทนากันในทุกๆเรื่องราว ดังนั้น ข่าวสารที่บุคคลๆหนึ่งรับรู้ก็มักจะบอกต่อกันไป นั่นเอง สำหรับช่องทางอื่นๆในการรับข้อมูลข่าวสารมีลดหลั่นกันไป เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังไม่นิยมใช้ช่องทางอื่นๆ ในการติดตามข่าวสาร หรืออีกนัยหนึ่ง ช่องทางอื่นๆนอกเหนือจากนี้ยังไม่แพร่หลายมาในพื้นที่ดังกล่าวมากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีศักยภาพสูงกว่า เช่น ในเมืองหรือพื้นที่ที่เป็นศูนย์ราชการ

๕.๒.๒ อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๕.๒.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ

ระดับความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หลักอภิปธานิยธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป มีระดับค่าเฉลี่ยลดหลั่นกันไป เรียงลำดับจากมากไปน้อยแต่ละกลุ่ม ปัจจัยได้ดังนี้ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ด้านกำหนดอนาคตสังคมการเมือง มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๙๓ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๘ ด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๔ และด้านการแสดงออกของประชาชน มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๒ โดยทั้ง ๔ องค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยในระดับมากทั้งสิ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าประชาชนในพื้นที่เริ่มต้นตัวทางการเมืองหลังจากห่างจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมายาวนานจากสถานการณ์ของการเมืองที่รุนแรง ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากทางราชการได้กำหนดให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึง ประเทศเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว ประชาชนจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอนาคตสังคมการเมืองที่ประชาชนสามารถที่กำหนดได้เอง ไม่ปล่อยให้กลับไปสู่วังวนแบบเดิมที่เต็มไปด้วยปัญหา การบริหารงานของรัฐบาลก็มีความสำคัญระดับรองลงมาที่จะต้องคัดสรรหาคนดีมีคุณภาพเข้าไปบริหารงานผ่านการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม และในส่วนของ การเลือกตั้งและการแสดงออกของประชาชนที่เป็นส่วนเสริมให้ระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะการเลือกตั้งเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนต่อไป

ในส่วนของหลักอภิปธานิยธรรมที่มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๔ ซึ่งอยู่ในระดับมาก มีความสำคัญในแง่ของการรับเอาหลักการสำคัญทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสรรหาคนดี คนเก่ง เข้ามาบริหารชาติบ้านเมือง โดยประชาชนให้คะแนนในส่วนหลักอภิปธานิยธรรมมากขึ้น ผู้วิจัยพบว่า เนื่องด้วยสถานการณ์บ้านเมืองที่เพิ่งจะฟื้นตัวจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตทำให้ประชาชนแต่ละพื้นที่ทุกภาคส่วนต้องการหลักการที่ดีในการทำงานการเมือง ดังนั้นหลักอภิปธานิยธรรมจึงเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ปัจจุบันเพราะทำให้การดำเนินงานทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปซึ่งประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๙ ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ย ๓.๒๐ และด้านการตัดสินใจทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย (X) ๓.๒๑ โดยทั้ง ๓ องค์ประกอบอยู่ในปานกลางทั้งหมด เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปเป็นผลจากการที่บ้านเมืองจะต้องเข้าสู่สภาพปกติและความมั่นคงทางการเมืองแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งบรรยากาศของการเลือกตั้งจะต้องมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมและรับประกันการได้มาของนักการเมืองว่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เลือกอย่างแท้จริง แต่เนื่องจากว่าบรรยากาศการเลือกตั้งของประเทศที่ผ่านมาประหนึ่งว่าเจอกับมรสุมร้ายที่เพิ่งผ่านพ้นไป ประชาชนจึงให้ความสำคัญในระดับที่ไม่สูงมากนัก ผู้วิจัยพบว่า ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนจะตระหนักถึงระบบการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่รัฐธรรมนูญออกแบบระบบการเลือกตั้งใหม่ล่าสุดที่น่าทุกคะแนนมาคำนวณซึ่งแตกต่างจากระบบสมัยก่อน ทำให้ประชาชนรับรู้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะฟุ้งอะไรตามมาบ้าง การดำเนินการเลือกตั้งจึงต้องรอคอยการพิสูจน์ไปอีกระยะหนึ่งว่า

จะมีประสิทธิภาพที่แท้จริงหรือไม่ จึงกลายเป็นท่าทีหรือทัศนคติที่ประชาชนยังไม่ตระหนักในระดับ มากนั่นเอง ในส่วนของการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นผลสืบเนื่อง จากการดำเนินการเลือกตั้งที่ผ่านการออกแบบจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สู่การเลือกตั้งในครั้งที่ ผ่านมา การรณรงค์การเลือกตั้งจึงต้องมองภาพของการดำเนินการเลือกตั้งประกอบว่า ถ้าระบบการ เลือกตั้งเป็นแบบนี้ จะต้องรณรงค์การเลือกตั้งอย่างไร ซึ่งผลที่ปรากฏ ประชาชนตระหนักรู้ในระดับ ปานกลาง จึงจะต้องพิจารณาในประการสุดท้ายคือ การตัดสินใจทางการเมือง ที่มีระดับค่าเฉลี่ยการ รับรู้อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน จึงเป็นสิ่งบ่งชี้ว่า ประชาชนยังตัดสินใจทางการเมืองในระดับปาน กลาง ไม่มากไปหรือน้อยไป เพราะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ และระบบการเลือกตั้งใหม่ ทำให้ เป็นของใหม่สำหรับประชาชน และประชาชนเองก็เฝ้าดูพัฒนาการทางการเมืองตามทิศทางของ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าจะให้ผลลัพธ์อย่างไร ดังนั้น ทั้ง ๓ องค์ประกอบนี้ จึงส่งผลต่อกันและกัน และ คาบเกี่ยวเนื้อหาสาระกันตลอดเวลา จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิ เลือกตั้งทั่วไปจะต้องดูปัจจัยหลักคือการออกแบบระบบการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และ ต้องพิจารณาผลลัพธ์ระยะยาวในการดำเนินการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ถึงจะรู้ภาพรวมของการมี ส่วนร่วมจากประชาชนได้อย่างแท้จริง

๕.๒.๒.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนใน เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และหลักอภิธานิธรรมกับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่พบความแตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ เหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปนั้น เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่เมื่อมี ปัจจัยต่างๆครบสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้วย่อมสามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการ เลือกตั้งได้อยู่แล้ว ไม่จำกัดว่าจะเป็นเพศใด เพราะไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็ไม่อาจลดทอนคุณภาพ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปลงไปได้ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุก คนที่เข้าไปสิทธิของตนเพื่อเลือกคนที่มีความรู้ เป็นคนดี และเก่งเข้าไปบริหารบ้านเมือง รัฐธรรมนูญ ทุกฉบับรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เกี่ยงเพศสภาพว่าจะเป็นเพศใดย่อมมีความเท่าเทียมกันทุก ประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”^๑ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการเคยมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วม มากที่สุด และประเด็นการเคยร่วมบริจาคเงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการ

^๑ เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒).

กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และการรับรู้ข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ แต่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีเพศที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เพศ ไม่ได้เป็นข้อบ่งชี้ถึงความแตกต่างของบุคคลในการทำกิจกรรมหรือการรับรู้ถึงการทำการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้น

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงกล่าวได้ว่า อายุ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการรับรู้กิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ เพราะผู้ที่มีอายุน้อยหรืออายุมาก ล้วนมีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ต่างกัน เคยเข้าร่วมการทำกิจกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งเคยเข้าร่วมองค์ทางการเมืองแตกต่างกันด้วย ประสบการณ์ทางการเมืองจะเป็นตัวหล่อหลอมให้บุคคลเข้าใจสภาพการเมืองของประเทศของตนได้เป็นอย่างดี เพราะแม้ระบบการเมืองจะเป็นประชาธิปไตย ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลทุกคนในประเทศจะสามารถเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้ครบทุกคน เพราะกฎหมายได้ระบุคุณสมบัติต่างๆ เอาไว้ โดยเฉพาะด้านอายุ เช่นว่า ต้องมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือที่เรียกว่าบรรลุนิติภาวะ หรือจะรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กฎหมายบัญญัติให้มีอายุ ๓๕ ปี ขึ้นไป เป็นต้น ดังนั้น ผู้มีอายุมากกว่าย่อมเห็นความเปลี่ยนแปลงมาากและเข้าใจต่อบริบททางการเมืองเป็นอย่างไร สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพิมล วิชาคทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”^๒ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการเคยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด และประเด็นการเคยร่วมบริจาคเงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และการรับรู้ข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ แต่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีเพศที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

^๒ เพ็ญพิมล วิชาคทรัพย์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒).

นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลัคนา ฤชระบุตร และบัญชา วิทยอนันต์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”^๓ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ๒. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันและประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ๓. ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทางด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครในการเลือกผู้สมัครที่ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกงกินเข้าถึงได้ง่ายชอบช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน ทางด้านนโยบายพรรคและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด เป็นพรรคมีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ในทางที่ดี

ดังนั้น อายุ จึงมีความสำคัญในการขัดเกลาให้บุคคลเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในการเลือกตั้ง ได้เป็นอย่างดี ผู้มีอายุที่สูง ย่อมจะผ่านกิจกรรมทางการเมืองมามากมาย และมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย และผู้ที่มีอายุน้อยย่อมจะต้องเก็บเกี่ยวประสบการณ์ ตลอดทั้งความรู้ความเข้าใจของตนหรือมีความรู้สึกนึกคิดต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปอีกมาก เพื่อให้สามารถมองเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า การเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น มีความสำคัญ และเป็นจุดเปลี่ยนมากมายให้กับประเทศ ดังคำกล่าวของนักวิชาการที่ว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน” ผู้ที่มีประสบการณ์มาก ย่อมต้องการคนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเข้าบริหารบ้านเมือง การมองภาพในอดีตจึงสำคัญมากในการเลือกบุคคลเข้าทำหน้าที่ที่ส่งผลต่อคนทั้งชาตินั่นเอง

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สถานภาพการสมรสไม่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปนั้นเป็นหน้าที่ของพลเมืองผู้เป็นประชาชนของประเทศนั้นๆ การสมรสหรือการมีสถานภาพอื่นใดไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางประชาชนผู้นั้นให้ไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปนั้นเป็นหน้าที่

^๓ ลัคนา ฤชระบุตร และบัญชา วิทยอนันต์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”, *Journal of Nakkonratchasima college*, Vol.12 No.3 September – December 2018: 140-149.

เฉพาะตัวของบุคคลทุกคน ที่บุคคลย่อมจะต้องใช้สิทธิของตนเองในการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมือง เป็นหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติรับรองและให้สิทธิในการกำหนดอนาคตการบริหารบ้านเมืองที่เป็นระบอบประชาธิปไตย และถ้าหากว่าบุคคลไม่ไปใช้สิทธิหรือเพิกเฉยเพียงเพราะมีสถานภาพการสมรสแตกต่างกันคงจะเกิดความวุ่นวายและระบอบเลือกตั้งคงต้องล่มสลายเป็นแน่แท้ ดังนั้น การแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป จึงไม่มีปัจจัยใดที่จะทำให้เกิดความแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น บุคคลใดก็ตามแม้จะโสด สมรส หรือเป็นหม้ายก็ตาม ย่อมมีหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาสิทธิของตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง และโดยเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปที่เป็นการเลือกตั้งครั้งสำคัญของประเทศในการเปลี่ยนผ่านผู้นำหรือกำหนดอนาคตทิศทางการเมืองจึงมีความสำคัญมากที่ทุกคนจะต้องมาใช้สิทธิเพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่แท้จริงในนามของประชาชนต่อไป

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่พบความแตกต่างในการทดสอบความแปรปรวนดังกล่าว โดยเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปนี้เป็นลักษณะของหลักการอำนาจอธิปไตยที่เป็นของปวงชน ประชาชนจะแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของโดยใช้อำนาจที่มีตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างอิสระและทั่วถึงในการให้ได้มาซึ่งตัวผู้ปกครองและผู้แทนของตน รวมทั้งประชาชนมีอำนาจในการคัดค้านและถอดถอนผู้ปกครองและผู้แทนที่ประชาชนเห็นว่า มิได้บริหารประเทศในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น มีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งหลักการนี้ถูกบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญที่ประชาชนในประเทศทุกคนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมไปใช้สิทธิของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งย่อมมีสิทธิเข้าร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่จำเพาะว่าระดับการศึกษาจะเป็นเช่นไรก็ย่อมมีสิทธิเข้าร่วมเท่าเทียมกันทุกประการ

ประการต่อมาระดับการศึกษาไม่เกี่ยวกับหลักเสรีภาพ หมายความว่า ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บุคคลต้องการ トラบเท่าที่การกระทำของเขานั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ ดังนั้นแม้ระดับการศึกษาต่างกันแต่หากมีเสรีภาพเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว ก็เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย

หลักความเสมอภาคที่ไม่จำเพาะระดับการศึกษา แม้ระดับการศึกษาจะต่างกันเพียงใด รัฐธรรมนูญก็เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่าง ๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่น เป็นต้น

ระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันล้วนไม่เป็นอุปสรรคที่ในการที่จะตระหนักรู้หรือยอมรับหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม การให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ ฯลฯ อย่างเสมอหน้ากัน โดยผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ลิดรอนเพิกถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และไม่สามารถใช้อิทธิพลอยู่เหนือกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชนคนอื่น ๆ ได้

และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของประชาชนก็ไม่เป็นอุปสรรคในการรับรู้หลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Right) การตัดสินใจใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง การตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือก โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการ/ข้อเรียกร้องของประชาชนหมู่มาก หลักการนี้ต้องควบคู่ไปกับการเคารพและคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามผลประโยชน์ความเห็นหรือกระแสความนิยมของพวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมที่ประชาชนเสียงข้างน้อย รวมทั้งชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยไม่มีการเอาเปรียบกันและสร้างความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป ค่านิยม ทศนคติ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นระบอบการเมืองแล้ว ยังเป็นระบอบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่อยู่ที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง และการต่อรองทางการเมืองเท่านั้น หากอยู่ที่สมาชิกในสังคมจะต้องช่วยกันหล่อหลอม สร้างค่านิยม วิถีชีวิต ที่เป็นประชาธิปไตยมาตั้งแต่ในครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน เพื่อจะนำไปสู่หรือการปกป้อง ระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาไม่ใช่ตัวแปรที่จะทำให้ประชาชนมีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแต่อย่างใด ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนิชาภา เหมะธูลิน ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”^๔ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบาย รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านสื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านสื่อบุคคล ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ ส่วนอาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่พบความแตกต่างดังกล่าว เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า ดังที่รับทราบโดยทั่วไปว่า การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคนและทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้ สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลายท่านได้หันมาให้ความสนใจและศึกษาไว้อย่างมากมายจนสามารถสะท้อนแนวคิดต่างๆออกมาตามบริบททางสังคมการเมือง

^๔ นิชาภา เหมะธูลิน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง), (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖).

และวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะ ผู้วิจัยพบว่านักวิชาการได้รวบรวมลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand) การพยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate) การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation) สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น

นอกจากนี้ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึงผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่นผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมืองและการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนี้ยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชามติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

นอกจากนี้ภาวะอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่าการกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนี้ยังรวมถึงการกระทำที่เป็นครั้งคราว ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจลการยกพวกตีกันการรวมกลุ่มและการลอบฆ่านักการเมือง การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy) การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น

ประการสุดท้ายการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะที่เดียวกันแต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสังคมนั้นๆ เช่นว่า ในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตามหรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาลตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น^๕

จากที่ผู้วิจัยกล่าวมาจะเห็นได้ว่ารายได้ของประชาชนจะส่งผลหรือสัมพันธ์ต่อความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นหลัก เพราะเมื่อประชาชนอยู่ดีกินดีแล้วเขาจะหันมาสนใจการเมืองที่เป็นระบบการปกครองซึ่งเป็นอีกระดับขั้นหนึ่งขององค์ประกอบทางสังคม ในทางตรงกันข้ามหากประชาชนรายได้น้อยและไม่เพียงพอต่อภาวะการครองชีพเขาจะไม่สนใจหรือให้ความร่วมมือในการพัฒนาการเมือง แต่จะสนใจในเรื่องอาชีวะมากกว่าสิ่งอื่นใด จากสภาพการณ์ผู้วิจัยพบเพิ่มเติม

^๕ Myron Wiener, "Political Participation: Crisis of the Political Process", in *Crisis on Sequences in Political Development*, (Princeton : Princeton University, 1971), pp. 161-163.

อีกว่าประชาชนในพื้นที่ที่ผู้วิจัยลงภาคสนามล้วนมีระดับที่จัดอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำไม่ลำบากมากเกินไปในการหาเลี้ยงชีพ จึงพร้อมในการเข้ามีส่วนร่วมทางการการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ ศรีพระจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”^๖ ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเป็นฐานคะแนนเสียงและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และติดตามกระบวนการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเลือกผู้สมัครด้านคุณสมบัติส่วนตัว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายผู้สมัครเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยงานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านสม่ำเสมอ และสัญญาว่าจะทำสิ่งต่างๆ ให้หลังจากได้รับเลือกอยู่ในระดับมาก และด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว/การอุปถัมภ์ของผู้สมัครประชาชนเคารพนับถือศรัทธาส่วนตัว ๓. เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ความสัมพันธ์ส่วนตัว การที่ผู้สมัครอุปถัมภ์ประชาชนมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่พบความแตกต่าง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารได้แพร่สะพัดเข้าถึงประชาชนได้ทุกทิศทาง มีเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยให้การติดต่อข่าวสารมีความรวดเร็วขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งสื่อกระแสหลักเพียงอย่างเดียว อีกทั้งการปิดกั้นข่าวสารทำได้ยากมากขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ดังนั้น ไม่ว่าจะมีความรู้ข่าวสารใดๆ เกิดขึ้นภายในประเทศประชาชนย่อมรับรู้ทราบข่าวนั้นได้อย่างรวดเร็วนั่นเอง ดังนั้นในการทดสอบสมมติฐานนี้ผู้วิจัยจึงพบว่า ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้จากเหตุปัจจัยดังที่กล่าวมา อีกประการหนึ่งแม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับจะมาจากหลายแหล่ง เช่น หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่ออื่นใดก็ตาม ข่าวสารนั้นก็สามารถตรวจสอบหรือตรวจทานจากแหล่งอื่นๆ ได้ รวมทั้งการได้รับการยืนยันข่าวสารจากทางราชการ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องที่ประชาชนเข้าถึงข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัวเป็นอย่างมากไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปที่ทางราชการจะต้อง

^๖ อำนาจ ศรีพระจันทร์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”, เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ ๒ ๑๘-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา : ภาคโปสเตอร์.

ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแต่เพียงฝ่ายเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของคงฤทธิ์ กุลวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”^๗ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ประชาชนมีความสนใจในข้อมูลข่าวสาร ทางการเมืองน้อย ด้านแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย ด้านการตัดสินใจ กล่าวคือ ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางการเมืองน้อย และด้านการติดตามตรวจสอบ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบนโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมืองน้อย จากงานวิจัยดังกล่าว อธิบายได้ว่า เหตุที่ประชาชนสนใจข่าวสารทางการเมืองน้อยเนื่องจากข่าวสารทางการเมืองสามารถแพร่ได้หลายช่องทาง และข้อปฏิบัติทางการเมืองเหล่านั้นประชาชนก็ทราบเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๗ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งพบว่าความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

จากผลการทดสอบนี้จะเห็นได้ว่า ระดับความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ของความมีสมรรถนะทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปจะมีระดับความสัมพันธ์ลดหลั่นกันไปตั้งแต่ความสัมพันธ์ที่น้อยมากไปจนถึงระดับมากแสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลและการส่งผลต่อกันระหว่างสองปัจจัย เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าความมีสมรรถนะทางการเมืองนี้เป็นความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง เป็นความโน้มเอียงพื้นฐานชนิดหนึ่งในระบบการเมืองประชาธิปไตย กล่าวคือ การจะมีลักษณะจิตใจแบบประชาธิปไตยนั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงความสามารถอำนาจของตน มีความเชื่อว่าเป็นหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนสามารถบรรลุผลได้ นักวิชาการ

^๗ คงฤทธิ์ กุลวงศ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๐๙-๑๒๕.

หลายท่านกล่าวตรงกันว่า ความมีสมรรถนะทางการเมืองจะมีความเชื่อว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคลมีผลหรือสามารถมีผลต่อกระบวนการทางสังคม และความรู้สึกว่าการเปลี่ยนทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงนั้น^๘ หรือความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดยการกระทำของเขา และจะสามารถทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) มีพฤติกรรมดังที่ตนปรารถนา^๙ และนอกจากนี้ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง เป็นความเชื่อที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลังทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีผลต่อรัฐบาล การที่บุคคลมีความเชื่ออย่างมากว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ก็หมายความว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูง^{๑๐} หรืออีกประการหนึ่งความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นความเชื่อที่คิดว่า เขาจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนสามารถทำการควบคุมการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑}

จากความหมายข้างต้นจึงเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความมีสมรรถนะทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปได้อย่างชัดเจนขึ้นเนื่องจากว่าบุคคลใดก็ตามจะมีส่วนร่วมทางการเมืองใดๆก็ตามย่อมจะต้องมีความเชื่อว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคลมีผลหรือสามารถมีผลต่อกระบวนการทางสังคม และมีความรู้สึกว่าการเปลี่ยนทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงนั้น นั่นคือการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยสามารถมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ หรือการที่บุคคลจะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้จะมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดยการกระทำของเขา และจะสามารถทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) มีพฤติกรรมดังที่ตนปรารถนา เป็นต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิตา เกลิมช่วง ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”^{๑๒} ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ปัจจัยด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ และปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๙ ตามลำดับ ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ รองลงมา คือ ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มี

^๘ Campbell, A, *The Volter Decides*, (Evanston : Row & Peterson, 1954), p. 187.

^๙ Prewitt, K, “Political Efficacy”, *International Encyclopedia of the Sciences*, (14 July 1968), p. 226.

^{๑๐} Aberbach, J.D., “Alienation and Political Behavior”, *American Political Science Review*, (13 March 1969), p. 87.

^{๑๑} Chaples, E.A., “Political Efficacy and Political Trust”, *Politics*, (7 March 1976), p. 77.

^{๑๒} ฐานิตา เกลิมช่วง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”, *วารสารชุมชนวิจัย*, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙): ๘๒-๙๐.

ค่าเฉลี่ย ๒.๘๑ และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๖ ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง พบว่า ข้อมูลข่าวสาร จากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบเคร่งครัด อวูโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านบุคคลพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบ แบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

สมมติฐานที่ ๘ หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการรณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นว่า หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปตั้งแต่ระดับน้อยมากไปจนถึงระดับมาก หรือระดับสูงในด้านต่างๆ เช่น หลักอภินิหารธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปด้านการตัดสินใจทางการเมือง เป็นต้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า หลักอภินิหารธรรมนี้ เป็นหลักธรรมพิเศษที่มีมาจากการปกครองในแคว้นวัชชี กล่าวคือในแคว้นวัชชีเป็นการปกครองแบบสามัคคีธรรม พระพุทธเจ้าเสด็จมายังแคว้นวัชชีนี้เป็นครั้งแรก โดยการที่สภาแห่งรัฐวัชชีได้มีมติให้กษัตริย์อวูโสของวัชชีชื่อ “มหาลี” เป็นผู้อาราธนาในมนต์ ในขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่แคว้นมคธ เมื่อพระองค์เสด็จมาแล้วก็ได้ทรงแสดงธรรมชื่อ รัตนสูตร อันเป็นธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ และแสดงหลักรัฐศาสตร์ในการปกครองตามแนวพุทธสำหรับการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งเรียกว่า “อภินิหารธรรม ๗ ประการ” ทุกครั้งที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จมายังแคว้นนี้ กษัตริย์ลิจฉวีจะนิมนต์ให้เสด็จมาแสดงธรรมในรัฐสภาวัชชี เมื่อกษัตริย์อวูโสสิ้นสุดการฟังธรรมแล้ว ยุกกษัตริย์ที่อยู่ในวัยศึกษาศิลปวิทยา ก็จะมาเฝ้าเพื่อฟังธรรมต่อไป ด้วยการอบรมอย่างใกล้ชิดทั้งในด้านรัฐกิจและด้านคุณธรรมมาตั้งแต่เยาว์วัยกษัตริย์ของลิจฉวีจึงเพียบพร้อมด้วยคุณภาพและคุณธรรม บริหาร

รัฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในตอนหลังถูกพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ ส่งวิศวกรพราหมณ์เข้ามายุแหย่จนเกิดแตกความสามัคคีกัน ทำให้แคว้นวัชชีถึงกับล่มสลายไปในที่สุด

อุปทานิยธรรมนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแก่เจ้าลิจฉวีจำนวนมากที่เข้าเฝ้าพระองค์เมื่อประทับที่สารันทเจดีย์เมืองเวสาลี เจ้าลิจฉวีจัดการปกครองโดยสามัคคีธรรม มีสภาพที่ประชุมเมืองเวสาลีเจริญรุ่งเรืองยืนนาน ประชากรเพิ่มพูนขึ้น ต้องขยายกำแพงเมืองหลายวาระ เมื่อเจ้าลิจฉวีเข้าเฝ้าถึงที่ประทับพระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักความมั่นคงฝ่ายบริหารแผ่นดิน ๗ ประการ เมื่อครั้งที่วัสสการพราหมณ์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าทรงตรัสถามพระอานนท์ว่า “ชาววัชชียังคงปฏิบัติตามอุปทานิยธรรมอยู่หรือไม่” ซึ่งกล่าวถึงในมหาปรินิพพานสูตร^{๑๓} จึงเห็นได้ว่าแคว้นวัชชีปกครองแคว้นด้วยหลักอุปทานิยธรรม ทำให้มีความมั่นคง เจริญรุ่งเรือง มีประชากรเพิ่มมากขึ้นต้องขยายอาณาเขตอยู่เรื่อยๆ ซึ่งไม่มีแคว้นใดสามารถทำลายความสามัคคี ทำลายแคว้นวัชชีให้พังลงได้นอกจากใช้วิธีการทำให้เกิดการแตกแยก ยั่วยุให้แตกความสามัคคีกันอย่างเดียวเท่านั้น จึงจะสามารถทำให้แคว้นวัชชีล่มสลายลงได้ ดังที่วัสสการพราหมณ์ ที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าได้กราบทูลต่อหน้าพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าไว้ตอนหนึ่งว่า

“ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ชาววัชชีประกอบด้วยอุปทานิยธรรมแม้แต่ละอย่าง ก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย จะกล่าวไยถึงชาววัชชีผู้ประกอบด้วยอุปทานิยธรรม ๗ ประการเล่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อนึ่ง ชาววัชชีอันพระเจ้าแผ่นดินมคธพระนามว่าอชาตศัตรูเวทหิบุตร ไม่พึงทำการต่อยุทธ์ด้วยได้ เว้นเสียจากการเกลี้ยกล่อมเว้นเสียจากการยุยงให้แตกกัน”^{๑๔}

คำกราบทูลของวัสสการพราหมณ์ ที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่จะทำลายรูปแบบการปกครองแบบสามัคคีธรรมโดยยึดหลักอุปทานิยธรรมในการปกครองลงได้นั้น มีเพียงการเกลี้ยกล่อมให้เข้าพวก หรือปรองดองกัน หรือยุยงให้แตกความสามัคคีกันในหมู่คณะเท่านั้น แต่ถ้าหากยังคงยึดมั่นในหลักอุปทานิยธรรมอยู่ ความเสื่อมถอยของความสามัคคีในรัฐก็คงไม่มี มีแต่ความเจริญฝ่ายเดียว ซึ่งวิธีการนี้เองที่วัสสการพราหมณ์ได้ใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อทำลายแคว้นวัชชีให้ล่มสลายในที่สุด จากเรื่องราวของแคว้นวัชชีซึ่งที่กล่าวมา จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้เจ้าลิจฉวีในแคว้นวัชชีได้ประสบกับความพ่ายแพ้ในการทำสงครามกับพระเจ้าอชาตศัตรู มีสาเหตุมาจากการถูกยุยงของวัสสการพราหมณ์ผู้ปลอมตัวมาเพื่อหวังทำลายความสามัคคีของแคว้นวัชชี จนสามารถกระทำการได้ในที่สุด ดังนั้นจากความสัมพันธ์ระหว่างหลักอุปทานิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปนี้จึงมีลักษณะของการมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจ และพร้อมเพรียงกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นด้านกาณ์การดำเนินการเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง แต่ละด้านเหล่านี้ประชาชนจะมีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ล้วนต้องมีความสามัคคีและพร้อมเพรียงกัน หลักอุปทานิยธรรมจึงมีความเหมาะสมที่ประชาชนจะต้องถึงพร้อมด้วยการรู้และเข้าใจและถึงพร้อมด้วยการปฏิบัติจึงจะสามารถเกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิตา เถลิ้มช่วง ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

^{๑๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๘/๗- ๘.

^{๑๔} อัง.สตัดก. (ไทย) ๑ /๒๐/๒๑.

มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”^{๑๕} ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ปัจจัยด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ และปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๙ ตามลำดับ ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ รองลงมา คือ ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๑ และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๖ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นหน้าที่ ตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสิ่งรื้อทางการเมือง พบว่า ข้อมูลข่าวสาร จากเทศบาลและผู้นำท้องถิ่นส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ค่านิยมเก่า เรื่องทำตามคำสั่ง ยึดระเบียบเคารพ อาวุโส มีความจงรักภักดี ถูกต้องอยู่แล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านบุคคลพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความสนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบ แบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด

๕.๒.๓ อภิปรายผลการวิจัยตามข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ความคิดเห็นด้านการประชาสัมพันธ์ หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การประชาสัมพันธ์หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยส่วนใหญ่ ประชาชนจะทราบข่าวจากหน่วยงานราชการที่จะประกาศให้ประชาชนทราบ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การติดป้ายประชาสัมพันธ์ข่าวสารเลือกตั้งตามสถานที่ราชการหรือตามจุดต่างๆที่สังเกตได้ง่าย ซึ่งการประชาสัมพันธ์แบบนี้เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบทั่วไป เป็นการบอกข่าวให้ทราบเท่าที่จำเป็น แต่ที่ควรปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นไปอีกนั้น ได้แก่ การตั้งจุดตามสถานที่ราชการให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การแจ้งข่าวแก่ประชาชนในช่องทางอื่นๆ เช่น สื่อออนไลน์ แผ่นพับ ใบปลิว หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามปั้มน้ำมัน หรือสถานที่สำคัญ การให้ประชาชนเป็นสื่อกันเองในการประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานราชการค้นหาตัวแทนเข้าไปช่วยงาน ซึ่งกระบวนการนี้มีอยู่แล้ว จึงควรใช้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างฉับไวและเกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อเสนอแนะนี้ทำให้เห็นว่าการพัฒนาช่องทางสื่อสารที่ทันสมัยจะทำให้ประชาชนมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อข้อมูลข่าวสารกับทางราชการ โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการ

^{๑๕} ฐานิตา เกลิมช่วง, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วารสารชุมชนวิจัย, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙): ๘๒-๙๐.

เลือกตั้ง ผู้วิจัยพบว่า การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญมากหากประชาชนไม่ได้รับข่าวสารที่มากพอหรือรับมาแล้วแต่มีความผิดพลาดจะทำให้เกิดความเสียหายกับทางราชการ โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่ต้องอาศัยการใช้สิทธิของประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้แสดงเจตน์จำนงของตนต่ออนาคตทางการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อการบริหารประเทศ ดังนั้นเมื่อประชาชนรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็วย่อมจะทำให้การตื่นตัวและพฤติกรรมทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นและสามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาการเมืองเอกชนกับนานาชาติที่ได้รับการพัฒนาไปกลอนั้นเอง

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง

สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเลือกตั้งจะต้องวางตัวเป็นการกลางให้มากที่สุด ไม่ควรชี้นำประชาชนจนเกินไป บางครั้งรู้สึกว่าเป็นหน้าที่คอยควบคุมและคอยตรวจสอบว่าตนเองเลือกผู้สมัครรายใด ทำให้ไม่เป็นอิสระและเกิดการทุจริตในที่สุด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้สังเกตการณ์ต้องมีความรอบคอบสอดส่องอย่างตรงไปตรงมา ไมโอนเอน เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

สำหรับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรพัฒนาระบบการใช้สิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น การลงคะแนนล่วงหน้าทางไปรษณีย์ ทางลงคะแนนเลือกตั้งออนไลน์ การนับคะแนนเลือกตั้งผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบการจัดการเลือกตั้งที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เป็นต้น

จากข้อเสนอนี้ทำให้เห็นว่า ระบบการเลือกตั้งของประเทศยังต้องได้รับการพัฒนาในหลายๆด้าน เช่น ด้านบุคลากร ด้านการพัฒนาวิธีการลงคะแนนเสียง และด้านการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้ง ๓ ประการนี้มีความสำคัญมากที่จะพัฒนาให้ระบบการเลือกตั้งมีความรวดเร็ว ยุติธรรม และมีความทันสมัย ในด้านบุคลากรนั้นจะต้องค้นหาบุคลากรที่มีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้เสียกับผู้สมัคร จะต้องไม่ฝักใฝ่การเมืองจนนำมาสู่การเลือกข้างและชี้นำประชาชนให้เห็นกับตน มิฉะนั้นแล้วจะเกิดผลเสียกับทางราชการในที่สุด ด้านการพัฒนาวิธีการลงคะแนนเสียงที่ควรมีมากกว่าหนึ่งวิธีจะเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสะดวกต่างกันสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ และด้านการตรวจสอบความถูกต้องที่ต้องยุติธรรมและน่าเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ระบบการเลือกตั้งของประเทศเป็นที่ยอมรับของนานาชาติและได้ผู้แทนมาบริหารบ้านเมืองตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างถูกต้อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ข้อค้นพบบ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อปัจจัยต่างๆ มีความเข้มแข็งในเชิงปฏิบัติ เช่น ประสิทธิภาพการบริการของรัฐบาล การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ระบบเลือกตั้งที่ดี และเจตน์จำนงของประชาชนสามารถกำหนดอนาคตสังคมการเมืองได้อย่างแท้จริง รัฐจึงควรส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ รวมถึงพัฒนา กิจกรรมต่างๆ ที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยเหล่านี้เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นไป

๒. คะแนนเฉลี่ยปัจจัยด้านต่างๆในงานวิจัยนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึงประชาชนเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ตนเองตระหนักในระดับกลางไม่มากไปหรือน้อยไป เมื่อได้พิจารณาชีวิตและตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการบ้านเมืองจึงควรสร้างบรรยากาศของการพัฒนาปัจจัยเหล่านี้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีและเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากประชาชนได้อย่างแท้จริง

๓. แนวทางการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการใช้สิทธิเลือกตั้ง งานวิจัยนี้พบว่า ควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัยจะทำให้ประชาชนมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อข้อมูลข่าวสารกับทางราชการ รวมทั้งพัฒนาระบบการใช้สิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น การลงคะแนนล่วงหน้าทางไปรษณีย์ ทางลงคะแนนเลือกตั้งออนไลน์ การนับคะแนนเลือกตั้งผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบการจัดการเลือกตั้งที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในการใช้เลือกตั้งทั่วไปโดยมีตัวแปรต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งการเปรียบเทียบตัวแปรต่อปัจจัยต่างๆ และการหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน หากจะมีการต่อยอดจากงานวิจัยนี้ควรทำความเข้าใจประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น แรงจูงใจต่อการทำงานทางสังคมการเมือง หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง หรือปัจจัยอื่นใดที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจะทำให้การศึกษามีความก้าวหน้าและเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปถือเป็นความสัมพันธ์ภาพระหว่างรัฐและประชาชน และจะต้องทำการศึกษาให้เข้าใจอย่างแท้จริง ลำพังจะใช้เพียงกฎหมายมากำหนดพฤติกรรมเพียงลำพังไม่ได้ เพราะจะขาดมิติในการอธิบายด้วยปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่ตัดรอน ดังนั้น หากมีการศึกษาให้กระจ่างมากยิ่งขึ้น นักวิจัยจึงควรศึกษางานวิจัยในแนวทางอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น งานวิจัยเชิงคุณภาพ และงานวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งจะทำให้ได้เนื้องานที่อธิบายได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และงานวิจัยในอนาคตควรวิธีในหลากหลายแนวทางเพื่อสามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างรัดกุมและรอบคอบมากกว่าเดิม

๓. สถิติต่างๆที่ใช้ในงานวิจัยนี้มุ่งอธิบายข้อมูล หาความแตกต่างและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นหลัก หากจะพัฒนาไปใช้สถิติที่สูงกว่านี้ควรเก็บข้อมูลในกลุ่มที่ใหญ่กว่านี้และตั้งสมมติฐานในเชิงพยากรณ์หรือมุ่งศึกษาในเชิงโครงสร้างสาเหตุซึ่งจะได้คำตอบการวิจัยที่ดีมากกว่านี้เป็นต้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ทองธรรมชาติ และคณะ. **การรับรู้ข่าวสารในการเลือกตั้ง.** กรุงเทพฯ: เอส วี พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๕.

กวี วงศ์พุด. **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๙.

โกวิท พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต.** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๖.

กันยา สุวรรณแสง. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น, ๒๕๓๒.

ชัตติยา กรรณสูต. **สตรีกับการเมือง. บทความวิชาการ พัฒนาสังคม : แนวคิดและการปฏิบัติการ.**

กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. **แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก.**

กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส, ๒๕๔๕.

คมเพชร ฉัตรสุกกุล. **บริการสนเทศ.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๑.

จรรยา สุภาพ. **หลักรัฐศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

จันทนา สุทธิจารี. **การปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

ชลธิชา ณ เชียงใหม่. **แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนปรีณสร้อยแยลส์วิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ชัยพร วิชาเวช. **มูลสารจิตวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปารีชาติ สถาปิตานนท์. **การประชุมอย่างสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๗.

งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ส่วนแผนงานและงบประมาณ สำนักปลัดเทศบาล, **บรรยายสรุปเทศบาลนครรังสิต ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖.**

ณรงค์ สินสวัสดิ์. **จิตวิทยาการเมือง.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. **จิตวิทยาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการ
ทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ”. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ทศพร ศิริสัมพันธ์. **คู่มือเทคนิควิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพในหน่วยราชการ**. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์ปฏิบัติการโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ สำนักงาน ก.พ.
พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. **พัฒนาทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.

บรรจบ บรรณรุจิ. **ภิกษุณี: พุทธสาวิการั้งพุทธกาล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. **การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: วิทยุชน จำกัด, ๒๕๔๒.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ. **รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
กระบวนการนโยบายสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์
และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๔.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
พระปกเกล้า, ๒๕๔๘.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๓๘.

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร. **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.

ประหยัด หงส์ทองคำ. **การปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

พระราชธรรมมุนี (เกียรติ สุกิตติ). **มหาชนบท ๑๖ แคว้นในชมพูทวีปสมัยพุทธกาล**.
กรุงเทพมหานคร: หจก.ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๓.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **การเลือกตั้งกับการพัฒนาการเมือง**. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหากับการ
พัฒนาการเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔.

พรรณราย ทรัพย์ะประภา. **จิตวิทยาสำหรับนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: วิชั่นอาร์ต
คอปอเรชั่น, ๒๕๓๒.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมะกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.

ภัทรวดี แก้วประดับ. การบริหารการเมือง. กรุงเทพฯ: สยามพริ้นติ้ง, ๒๕๔๖.

มีชัย ฤชุพันธุ์. ๗ ข้อดี ระบบเลือกตั้งใหม่ พร้อมแก้หากมีจุดอ่อน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ, ๒๕๕๘.

ลักขณา สิริวัฒน์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔.

วนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐.

วรทิพย์ มีมาก และคณะ. หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพมหานคร: ไร่ไทยเพรส, ๒๕๔๗.

วิรัช วิรัชฉันทวรรณ. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิเชียร เกตุสิงห์. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา, ๒๕๔๑.

วิภาส ทองสุทธิ. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รวมมิตร, ๒๕๕๑.

วิไลพร ดำสะอาด. การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสนใจในวิธีการสอนภาษาไทย ท ๔๐๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาที่ได้รับ การสอนโดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอน. เพชรบุรี: โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา, ๒๕๔๒.

วีโรช (บรรพต) วีระสัย และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

วัชร ทรัพย์มี. การแนะแนวในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีรฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๑.

สวัสดิ์ เรืองฉาย. แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ. วารสารแนะแนว. ๙ (๔๐): ๑๖-๒๐, ๒๕๑๘).

สนั่น วงศ์พัฑฒ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล”. ในเอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุมใหญ่ สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๒๗, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๙.

สาฤทธิ ราชสมณะ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. การวัดทัศนคติและความสนใจ. วารสารการวัดผลการศึกษา. (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๒๔).

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต). สารานุกรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๐.

ส่วนแผนงานและงบประมาณ สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครรังสิต. บรรยายสรุปเทศบาลนครรังสิต ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖.

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. “การพัฒนาอำเภอสู่ความเป็นเลิศ”. วารสารเทศบาล. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๕๑): ๑๐๓-๑๑๘.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. การเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๙.

สิทธิพันธ์ พุทธหนู. ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

สุชาติ เวโรจน์. ความรู้สึกสัทธิทธิผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

สุรพงษ์ ไสธนเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

อดิศร เหลาแตว. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๓ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.

อภิรักษ์ จันตะนี. การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ. ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙.

อนุสรณ์ ลีมนณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ. **พฤติกรรมทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

อมร รักษาสัตย์ และคณะ. **ประชาธิปไตยอุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

เอกวิทย์ มณีธร. **ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนของไทย**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวิร์ดเทรต ประเทศไทย, ๒๕๕๑.

(๒) วิทยานิพนธ์และงานวิจัย :

คงฤทธิ กุลวงษ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่ออำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”. **วารสารคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม**, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๐๙.

คันธรส แสนวงศ์. “ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๙.

ฐานิตา เฉลิมช่วง. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วารสารชุมชนวิจัย**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙): ๘๒-๙๐.

ณิชภา เหมะธูลิน. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณี : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดบึงกาฬ”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง)**. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”. **การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.

อำนาจ ศรีพระจันทร์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”. **เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน”**

ครั้งที่ ๒ ๑๘-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา : ภาคโปสเตอร์.

ลัคนา ฤชบุทร และบัญชา วิทยอนันต์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”. *Journal of Nakkonratchasima college*.
Vol.12 No.3 September – December 2018: 140-149.

(๓) สื่อออนไลน์ :

คณิน บุญสุวรรณ. ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่: แบบจัดสรรปันส่วนผสม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-2.pdf

(๑๒ เมษายน ๒๕๖๓)

ชงคชาญ สุวรรณมณี. การเลือกตั้งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๖๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.parliament.go.th/librally> [๑๙
พฤษภาคม ๒๕๖๓].

เทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:
<http://kantrom.go.th/> [๒๖ เมษายน ๒๕๖๓].

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
www.pda.or.th (๒๘ มีนาคม ๒๕๖๓)

วิทยากร เชียงกุล. หลักการของระบอบประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<https://witayakornclub.wordpress.com/2007/06/26/democratic/> [๑๑
เมษายน ๒๕๖๓].

มติชนออนไลน์. ปทุมธานี ปชช.จำนวนมาก ตื่นตัวออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
https://www.matichon.co.th/region/news_1421218 [๒๘ มกราคม ๒๕๖๓].

ยุทธพร อิศรชัย. ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://
www.khoasod.com/parliament](http://www.khoasod.com/parliament) (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. การมีส่วนร่วม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
https://www.ect.go.th/ewt/ewt/ect_th/news_page.php?nid=767. [๑๒
พฤษภาคม ๒๕๖๓].

บรรณานุกรม (ต่อ)

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://
www.khoasod.com/parliament](http://www.khoasod.com/parliament) (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. คำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=2&content_id=337. [๑๒ เมษายน ๒๕๖๓].

โคทม อาริยา. ข้อดี-ข้อเสียระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.khoasod.com/parliament> (๑๑ เมษายน ๒๕๖๓).

๒. ภาษาอังกฤษ :

Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell. **Comparative Political Today**. Boston: Little Brown and Company. ๑๙๗๖.

Almond, G.A. and S. Verba. **The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations**. Boston: Little, Brown & Company, 1963.

Angus Campbell. **Political efficacy : In Measure of Political Attitudes, The Institute for Social Research**. New York: Knopt, ๑๙๖๘.

Aberbach, J.D.. “Alienation and Political Behavior”. **American Political Science Review**, (13 March 1969).

Barber J. David. **Citizen Politics**. Chicago: Markham, ๑๙๗๒.

Best and Jane V Kahn. **Research in Education**. 7th edition, Boston: Allyn and Bacon, 1993.

Campbell, A. **The Volter Decides**. Evanston: Row & Peterson, 1954.

Chaples, E.A.. “Political Efficacy and Political Trust”, **Politics**, (7 March 1976).

Easton, D. and J. Dennis. “The Child’s Acquisition of Regim Norms : Political Efficacy”, **American Political Science Review**, (1 March 1976).

James R. Townsend. **Political Participation in Communist China**. Berkley and Los Angeles: University of California Press, ๑๙๖๗.

Kagan, Jerome and Segal, Julius. **Psychology and Introduction**. 7th edition , Ec. Florida: Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1992.

Lane, R.E.. **Political Life**. Glencoe: Free Press, 1959.

Lester W. Milbrath. **Aspects of Political Development**. Boston: Little, Brown, ๑๙๗๑.

Lester W. Milbrath. **Political participation; how and why do people get involved in politics?**. Chicago: Rand McNally political science series, ๑๙๖๕.

Lester W. Milbrath and M. L. Goel. **Political Participation**. New York: University of Buffalo Press, 1971.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Milbrath, L. and M.L. Goel. **Political Participation : How and Why People Get Involved in Politics**. Chicago: Rand Mc Nally, 1977.

Myron Wiener. “**Political Participation: Crisis of the Political Process**”, in **Crisis on Sequences in Political Development**. Princeton: Princeton University, ๑๙๗๑.

Prewitt, K. “Political Efficacy”. **International Encyclopedia of the Sciences**, (14 July 1968).

Schramm Wilbur. The Mass Media as Source of Public Affairs, Science and Health Knowledge. **Public Opinion Quarterly** 33 (Summer 1969).

Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson. **Participation and Political Study**. Cambridge: Cambridge University Press, ๑๙๘๒.

Vago, R.M.. **The Sound Pattern of Hungarian**. Washington: Georgetown University Press, 1980.

Weiner, Myron. **Political Participation: Crisis of The Political Process, Crises and Sequences in Political Development**. New Jersey: Princeton University Press, 1971.

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล

ตำบลกันทรอม อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจงแบบสอบถาม :

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการศึกษาของนิสิตปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบข้อความด้วยความมีอิสระ ตอบได้ตามความเป็นจริง คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และในการตอบแบบสอบถามผู้ตอบไม่ต้องลงชื่อ ไว้ในแบบสอบถาม โดยคำตอบทั้ง ๕ ตอนของท่าน นำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยและเพื่อเป็นประโยชน์ ในทางวิชาการเท่านั้น

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึที่มีสมรรถนะทางการเมือง

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาเอื้อเพื่อให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

(นายโสภณ สุพงษ์)
นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง แบบสอบถามที่เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เมื่ออ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ลงใน
หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่างซึ่งตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันของท่านให้ครบถ้วน

๑. เพศ ๑. ชาย ๒. หญิง
๒. อายุ ๑. อายุ ๑๘ - ๒๕ ปี ๒. อายุ ๒๖ - ๓๐ ปี
 ๓. อายุ ๓๑ - ๓๕ ปี ๔. อายุ ๓๖ - ๔๐ ปี
 ๕. อายุตั้งแต่ ๔๑ ปี ขึ้นไป
๓. สถานภาพการสมรส ๑. โสด ๒. สมรส ๓. หย่าร้าง ๔. หม้าย
๔. ระดับการศึกษา
 ๑. ประถมศึกษา ๒. มัธยมศึกษา
 ๓. ป.ว.ช. /ป.ว.ส. หรือ อนุปริญญา ๔.ปริญญาตรี
 ๕. สูงกว่าปริญญาตรี ๖. อื่น ๆ.....
๕. รายได้ของครอบครัว เฉลี่ยต่อเดือน
 ๑. ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๒. ระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท
 ๓. ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ๔. ระหว่าง ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท
 ๕. ระหว่าง ๒๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท ๖. สูงกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป
๖. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
 ๑. หนังสือพิมพ์ ๒. โทรทัศน์
 ๓. สื่อบุคคล ๔. วิทยุ
 ๕. สื่ออื่นๆ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อมีความหมายดังต่อไปนี้

มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
มาก	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วย
ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่แน่ใจ
น้อย	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วย
น้อยที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ลำดับ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการบริหารงานของรัฐบาล						
๑.	ท่านติดตามการบริหารงานของรัฐบาลเป็นประจำ					
๒.	การเปลี่ยนรัฐบาลนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงมากมาย					
๓.	ท่านให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาล					
๔.	ท่านเป็นส่วนหนึ่งของการนำนโยบายรัฐบาลมาปฏิบัติ					
๕.	ท่านมักตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอยู่เสมอ					
ด้านการแสดงออกของประชาชน						
๑.	ท่านมักถกเถียงการเมืองกับคนในครอบครัว					
๒.	ท่านส่งข้อคิดเห็นส่วนตัวให้กับสื่อมวลชน					
๓.	ท่านสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง					
๔.	ท่านมักสนใจรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง					
๕.	ท่านสนใจการไปฟังอภิปรายของนักการเมือง					
ด้านการเลือกตั้ง						
๑.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งในทุกๆระดับเป็นประจำ					
๒.	ท่านเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง					
๓.	ท่านได้ช่วยรณรงค์การเลือกตั้ง					
๔.	การเลือกตั้งที่สุจริตจะทำให้การเมืองขาวสะอาด					
๕.	ท่านติดตามข่าวการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ					
ด้านกำหนดอนาคตสังคมการเมือง						
๑.	ท่านให้ความร่วมมือในการอภิปรายปัญหาบ้านเมือง					
๒.	ถ้ามีโอกาสท่านจะลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง					
๓.	ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง					

๔.	ท่านได้เสนอแนวคิดในการกำหนดอนาคตของประเทศ					
๕.	ท่านสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมทางการเมือง					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อมีความหมายดังต่อไปนี้

มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
มาก	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วย
ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่แน่ใจ
น้อย	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วย
น้อยที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ลำดับ	หลักการบริหารนิยธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.	เมื่อทางเทศบาลมีการจัดประชุมท่านได้เข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ					
๒.	ในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ท่านเข้าร่วมจนกระทั่งจบการประชุม					
๓.	เทศบาลของท่านมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือประกาศที่มีความสุจริตยุติธรรม ไม่เอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง					
๔.	ท่านให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้นำท้องถิ่นของท่าน					
๕.	เทศบาลท้องถิ่นของท่านให้สิทธิสตรีที่เท่าเทียมกับบุรุษ					
๖.	เทศบาลท้องถิ่นของท่านมีกิจกรรมส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น					
๗.	เทศบาลท้องถิ่นของท่านมีมาตรการปกป้องคุ้มครองประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \sqrt ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อมีความหมายดังต่อไปนี้

มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
มาก	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	เห็นด้วย
ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่แน่ใจ
น้อย	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วย
น้อยที่สุด	หมายถึง ท่านมีพฤติกรรมและการรู้คิดดังกล่าวในระดับ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ลำดับ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง						
๑.	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไป					
๒.	ท่านได้ดำเนินการเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำเทศบาลในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๓.	ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๔.	ท่านได้มีส่วนร่วมช่วยรณรงค์หาเสียงในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๕.	ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการนับคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๖.	ท่านได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ในระหว่างการลงคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๗.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการสังเกตระหว่างนับคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๘.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดค้านร้องเรียนผลการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๙.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดค้านคุณสมบัติของผู้สมัครในการดำเนินการเลือกตั้ง					
๑๐.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบสิทธิเกี่ยวกับการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้ง					
ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง						
๑.	ท่านร่วมรณรงค์เลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับของเทศบาล					
๒.	ท่านร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยช่วยแจกวารสารประจำเดือนของเทศบาล					

๓.	ท่านช่วยรณรงค์เลือกตั้งให้ความรู้การใช้สิทธิผ่านหอกระจายข่าวชุมชน					
๔.	ท่านช่วยรณรงค์เลือกตั้งให้ความรู้การใช้สิทธิผ่านวิทยุกระจายเสียง					
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในชุมชน					
๖.	ท่านช่วยรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อให้เพื่อน					
๗.	ท่านช่วยรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
๘.	ท่านร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยเข้ารับการอบรมผู้สังเกตการณ์ที่หน่วยเลือกตั้ง					
๙.	ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ในการเลือกตั้งโดยชักชวนให้ประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง					
๑๐.	ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ในการเลือกตั้งชักชวนกับกลุ่มสตรี					
ด้านการตัดสินใจทางการเมือง						
๑.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง					
๒.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเข้ากลุ่มสมาคม นักหนังสือพิมพ์					
๓.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเข้ากลุ่มสหภาพการค้า					
๔.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเข้าร่วมสภาผู้นำชุมชน					
๕.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสาร					
๖.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยสนับสนุนโดยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง					
๗.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเรียนรู้ชุมชนดูแลกันเอง เช่น ชุมชนมั่วประทัง					
๘.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม					
๙.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเปิดเผยต่อสาธารณะชน ถ้าการเลือกตั้งมีการซื้อสิทธิ					

๑๐.	ท่านมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเปิดเผยต่อ สาธารณะชน ถ้าการเลือกตั้งมีการขายเสียง					

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป

คำชี้แจง ให้ท่านแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

๑. ความคิดเห็นด้านการประชาสัมพันธ์ หรือการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นายโสภณ สุพงษ์
- วัน/เดือน/ปี : ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๙
- ภูมิลำเนา : ๔๕ หมู่ ๔ บ้านกันทรอมใต้ ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ
จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๕๐
- ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้ : หอยูนิค ๗๑๑/๗ ตำบลเขียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๐๘
- สำเร็จการศึกษา : สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียน
บ้านกันทรอม
- : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนกันทรอม
วิทยาคม
- : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย
- ติดต่อ : ๐๘๐-๗๒๐๓๕๒๔, sophnsuphugs@gmail.com